Yasmina Khadra

KÂBİL'İN KIRLANGIÇLARI

Çeviren: ALEV ÖZGÜNER

2. BASIM

KIRMIZIKEDİ

Yasmina Khadra

Yasmina Khadra, Cezayirli yazar Muhammed Mulessehul'ün takma adıdır. 1955 yılında göçebe bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen yazar, Cezayir Ordusu'nda subayken sansürden kaçmak için takma bir kadın adı kullanmıştır. Köktendinci teröre karşı mücadele vermiş olan Mulessehul, 2000 yılında ordudan ayrılıp kendini tek tutkusu olan yazmaya adamış ve Fransa'ya yerleşmiştir. Yapıtları 30'dan fazla dile çevrilmiş olan yazarın başlıca eserleri arasında *Kâbil'in Kırlangıçları, Afrika Denklemi, Bağdat'ın Sirenleri, Saldırı, Ölümün Payı, Kuzin K., Kelimelerin İkiyüzlülüğü, Yazar, Kurdun Düşlediği, Tanrı'nın Kuzuları, Morituri, Günün Geceye Borcu* sayılabilir.

Alev Özgüner

1960 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi, ardından da Boğaziçi Üniversitesi Orta Kademe Yöneticilik Bölümü'nü bitirdi. Emile Zola, *Hayvanlaşan İnsan*; Şeyhmus Dağtekin, *Varlığın Öteki Yüzü*; André Gorz, *Son Mektup*; Guy de Maupassant, *Güzel Dost*; Alexandre Dumas, *Binbir Hayalet* çevirilerinden bazıları. Halen bazı yayınevleriyle çevirmen, redaktör ve düzeltmen olarak çalışmaktadır.

KIRMIZIKEDİ

Kırmızı Kedi Yayınevi: 199
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 18

Özgün adı: *Les hirondelles de Kaboul*

Kâbil'in Kırlangıçları
Yasmina Khadra
Çeviren: Alev Özgüner

© Éditions Julliard, Paris, 2002
© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2011

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir

Editör: Enis Tombul
Son Okuma: Fulya Tükel
Kapak Tasarımı ve Grafik: Yeşim Ercan Aydın

Bu kitabın Türkçe yayın hakkı Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Bu kitabın Türkçede ilk basımı 2005 yılında yapılmıştır.
Kırmızı Kedi'de Birinci Basım: Mart 2013
ISBN: 978-605-4764-15-0
Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi B Blok
Haramidere-Avcılar İSTANBUL T: 0212 412 17 77
Pasifik Ofset Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedikitap.com /www.kirmizikedikitap.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap
Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Yasmina Khadra

KÂBİL'İN KIRLANGIÇLARI

Çeviren: Alev Özgüner

ROMAN

KIRMIZIKEDİ

Dünyanın bir ucunda, transa geçmiş bir büyücünün kuklavari dansı içinde, fırfırlı entarisi havalanıyor bir hortumun; isterisi, bir idam mahkûmunun kolları gibi gökyüzüne uzanan, sıcaktan kavrulmuş iki palmiyenin tozunu silkelemeye bile yetmiyor. Kavurucu bir sıcak, bozguna uğramış bir halde geri çekilen gecenin yanında götürmeyi unuttuğu, varlığı yokluğu belli olmayan hava dalgalarını emdi. Kuşluk vakti geride kaldığından beri, tek bir yırtıcı kuş bile avlarının üzerinde süzülecek gücü bulamadı. Her zaman cılız sürülerini tepelerin eteklerine kadar getiren çobanlar gözden kayboldular. Fersahlar boyunca, ilkel gözetleme kulelerinde pusuya yatmış birkaç nöbetçi dışında, yaşayan tek bir canlı yok. Göz alabildiğine terk edilmişlik duygusuna ölümcül bir sessizlik eşlik ediyor.

Afgan toprakları savaş alanları, arenalar ve mezarlıklardan ibaret sadece. Dualar mermilerin öfkesinde bölünüyor, kurtlar her akşam durmadan uluyor ve rüzgâr, çıktığında, dilencilerin yakınmalarını kargaların gaklamalarına terk ediyor.

Her şey adlandırılamaz bir büyünün etkisiyle kavrulmuş, fosilleşmiş, yıldırımla çarpılmış sanki. Erozyon, ölüm tarlasına dönüşmüş toprağı kazıyor, kireç çöküntülerini gideriyor, temizliyor; o huzurlu gücüyle yükselttiği dikili taşlar, tam bir dokunulmazlık içinde duruyorlar. Sonra, kavurucu sıcakların kudurgan bir öfkeyle kelleştirdiği dağların eteğinden

Kâbil beliriyor birdenbire... ya da ondan geriye ne kalmışsa; iyice dağılıp çürümeye yüz tutmuş bir şehir.

Hiçbir şey önceki gibi olmayacak, der gibi delik deşik yollar, kel tepeler, akkor haline gelecek kadar ısınmış ufuk ve tüfek mekanizmalarının şakırtıları. Surlardaki yıkıntı ruhlara da sıçradı. Toz, meyve bahçelerinin hakkından geldi, gözleri kör etti ve zihinleri taşlaştırdı. Yer yer, sinek vızıltıları ve hayvan leşlerinin pis kokusu, geriye dönüşü olmayan bir şeyler eklemekte yıkıma. Dünyanın çürümekte olduğuna, kangrenin yayılmak için tam da *burayı*, Paştun[1] topraklarını seçtiğine ve bu arada da çölleşmenin insanların bilincinde, onların zihninde amansızca ilerlediğine inanası geliyor insanın.

Kimse yağmurların mucizesine, ilkbaharın büyüsüne, özellikle de güzel bir yarının şafağına inanmıyor; insanlar çıldırdı; geceyle yüzleşmek uğruna gündüze sırt çevirdiler. Evliyalar azledildi. Peygamberler öldü ve onların hayaletleri çocukların alnında çarmıha gerildi...

Ve yine de çakıllı arazilerin suskunluğunda ve mezarların sessizliğinde, çorak toprağın ve kurak yüreklerin içinde hikâyemiz burada doğdu, tıpkı bataklığın kokuşmuş sularında açan nilüfer gibi.

1 Afganistan'ın güneydoğusu ve Pakistan'ın kuzeydoğusunda yaşayan, Taliban'ın kurucu unsurlarının mensubu olduğu halk.

1

Atik Şevket, pazaryerindeki tezgâhlar arasında, bir ölü yaprak yığını gibi burgaçlanan, paçavralar içindeki insan kalabalığının arasından kendine bir yol açmak için kamçısını savuruyor etrafına. Geç kaldı ama daha hızlı yürümesi imkânsız; insan kendini bir arı kovanında sanabilir burada; indirdiği okkalı darbeleri kimse tınmıyor. Bugün çarşı günü ve insanlar anormal bir durumdalar sanki. Atik'in başı dönüyor. Dilenciler giderek daha kalabalık topluluklar halinde şehrin dört bir yanından akın ediyor, sözde boş alanlar için arabacılar ve aylak serserilerle kapışıyorlar. Hamallardan ve bozuk yiyeceklerden yayılan iğrenç kokular havayı dolduruyor, meydan ise amansız bir sıcak altında kavruluyor. Kir pas içindeki çadorlarının[1] ardına hapsedilmiş, hayaleti andıran birkaç kadın gelip geçenlere asılıyor, avuç açıyor, karşılığındaysa kâh bozuk para kâh beddua alıyorlar. Fazla ısrarlı olurlarsa, sinirli bir kayış darbesiyle arkaya fırlatılıyorlar genellikle. Kısa süren bir gerileme ânının ardından, tekdüze, çekilmez bir sesle merhamet dilenerek tekrar saldırıya geçiyorlar. Burun deliklerinde sineklerin kaynadığı veletlerle çevrili diğerleriyse umutsuzca meyve satıcılarının etrafına yığılıyor, uyanık bir müşterinin sepetinin dibinde keşfedebileceği, çürümüş bir domates ya da bir soğan kolluyorlar iki dil döküş arasında.

1 Afgan kadınlarına giydirilen, yüzü "kafesli" çarşaf türü.

— Orada durmayın, diye bağırıyor bir satıcı onlara, bir yandan kafaların üzerinde öfkeyle uzun bir sırık sallıyor, sefaleti ve her tür haşaratı çekiyorsunuz tezgâhıma.

Atik Şevket saatine bakıyor. Sinirden çenesi kasılıyor. Cellat en az on dakika önce gelmiş olmalı, oysa kendisi hâlâ yollarda sürünüyor. Çileden çıkmış bir halde, insan yığınlarını dağıtmak için tekrar vurmaya koyuluyor, boş yere bir grup yaşlının üzerine çullanıyor; bunlar kargaşada kaybolmuş küçük bir kızın hıçkırıklarına olduğu kadar, onun kırbaç darbelerine de duyarsızlar. Nihayet, bir kamyonun geçişinin vesile olduğu bir boşluktan yararlanarak daha az hareketli bir ara sokağa girmeyi başarıyor ve hafifçe topallayarak etraftaki yıkıntıların ortasında tuhaf bir şekilde ayakta kalmış çirkin bir yapıya doğru seğirtiyor. Epeydir kullanılmayan eski bir dispanser bu, çok uzun zaman önce iyi saatte olsunlar tarafından yağmalanmış ve Taliban burayı, mahallede halka açık bir infaz yapılacağı zamanlar tutukevi olarak kullanıyor.

— Nerede kaldın, diye gürlüyor sakallı bir adam, kalaşnikofunu kurcalayarak. Seni bulsun diye birini yollayalı bir saat oldu.

— Özür dilerim Kasım Abdülcabbar, diyor Atik durmaksızın, evde değildim.

Sonra sinirli bir sesle ekliyor:

— Hastanedeydim. Acilen karımı götürmem gerekti.

Kasım Abdülcabbar hiç ikna olmamış bir halde homurdanıyor ve parmağını saatinin kadranına götürerek herkesin onun yüzünden sabırsızlandığını anlatmak istiyor. Atik boynunu kısıyor ve silahlı adamların dış kapının iki yanına çömelerek kendisini bekledikleri yapıya yöneliyor. İçlerinden biri kıçındaki tozları silkeleyerek doğruluyor, yirmi metre

kadar ötede park edilmiş örtüsüz bir kamyonete doğru gidiyor, sürücü koltuğuna atlıyor, motoru çalıştırıyor ve geri geri gelerek hapishane girişinin önünde duruyor.

Atik Şevket uzun yeleğinin altından bir deste anahtar çıkarıyor ve cezaevine dalıyor, çadorlara sarınmış iki kadın milis onu çok yakından takip ediyor. Hücrenin bir köşesinde, tam da küçük bir pencereden giren ışığın vurduğu noktada, örtülü bir kadın duasına son veriyor; iki kadın milis, gardiyanın dışarı çıkmasını istiyorlar. Yalnız kalınca, tutsak kadının doğrulup yanlarına gelmesini bekliyorlar; ona kabaca dik durmasını emrediyor ve sert bir tavırla kollarını ve bacaklarını sımsıkı bağlamaya koyuluyorlar, iplerin iyice gergin olup olmadığını kontrol ettikten sonra bedeninin etrafına büyük bir çuval dolayıp koridorda onu önleri sıra itiyorlar. Dış kapının aralığında bekleyen Atik, Kasım Abdülcabbar'a kadın milislerin geldiğini işaret ediyor. Kasım Abdülcabbar da avludaki erkeklere çekilmelerini söylüyor. Yoldan geçen meraklı birkaç kişi hiç konuşmadan yapının karşısında toplanıyor; iki kadın milis sokağa çıkıyor, tutsak kadını koltuk altlarından tutarak kamyonetin arka sırasına oturtuyor ve kendileri de sıkışık bir şekilde onun iki yanına yerleşiyorlar.

Abdülcabbar aracın korkuluklarını kaldırıyor ve sürgüleri çekiyor. Her şeyin yolunda olduğundan emin olmak için iki kadın milisle tutsak kadına son bir kez baktıktan sonra sürücünün yanına tırmanıyor ve bastonuyla yere vurarak hareket edebileceklerini belirtiyor. Kamyonet hemen yola koyuluyor; üzerinde lambası yanıp sönen ve hırpani milislerle dolu kocaman bir cip ona eşlik ediyor.

Muhsin Ramat, meydandaki kalabalığa katılıp katılmama konusunda uzun süre tereddüt ediyor. Bir fahişenin halkın önünde idam edileceği duyuruldu. Taşlanarak öldürülecek. Birkaç saat önce işçiler idam yerine getirdikleri iri taşlarla dolu el arabalarını boşaltmış ve aşağı yukarı elli santimetre derinliğinde küçük bir çukur kazmışlardı.

Muhsin bu türden birçok linç olayına katıldı. Daha dün, biri yeniyetmelik çağına henüz girmiş iki erkek ancak gece olunca indirilmek üzere bir vincin ucuna asıldılar. Muhsin halka açık infazlardan nefret ediyor. Dayanıksızlığının farkına varmasını sağlıyor, fanilik düşüncesini daha da dayanılmaz kılıyorlar; bir anda canlı ve cansız varlıkların gelip geçiciliğini kavrıyor ve bir zamanlar, gözlerini diktiği her ufuk üzerinde hak iddia ettiği devirde sahip olduğu inanç kesinliğine asla kavuşamıyor yeniden. İlk seyrettiği idamda bir katil, kurbanının bir yakını tarafından boğazlanırken hastalanmıştı. Geceler boyunca uykuları kâbusvari görüntülerle bölündü. Şeytan çarpmıştan beter çığlıklar atarak uyanıyordu sık sık. Sonra günler idam sehpalarını sağlamlaştırıp kefaret ödeyen sürülerini yetiştirdikçe öyle bir an geldi ki bir idamın erteleneceği fikri Kâbil insanını kaygılandırır oldu; işte o andan sonra Muhsin'in rüyaları son buldu. Vicdanı kurudu. Artık gözlerini kapar kapamaz uykuya dalıyor ve ancak sabah, kafası bir testi kadar boş olarak uyanıyor. O ve diğerleri için ölüm sıradan bir iş. Zaten her şey sıradan. Mollaların her temizlik girişiminde hayatta kalanların içini rahatlatan idamlar dışında, hiçbir şey yok. Kâbil öte dünyanın bekleme odasına dönüştü. İşaretlerin şaştığı karanlık bir bekleme odası; çarmıhların kurulduğu utangaç bir tepe; en katı mahremiyet kuralları içinde uyulan dayanılmaz bir gizlilik.

Muhsin ne nereye gideceğini biliyor ne de aylaklığıyla ne yapacağını. Sabahtan beri zihni bulanık, yüzü ifadesiz, harap olmuş kenar mahallelerde gezip duruyor. Önceden, yani birçok ışık yılı önce akşamları Kâbil caddelerinde dolaşmayı severdi. O zamanlar, mağaza vitrinlerinin sergileyecek fazla şeyi yoktu ama kimse de gelip suratınıza kırbacını indirmezdi. İnsanlar, coşkunlukları içinde, olağanüstü projeler tasarlayacak güce sahipti ve işleriyle güçleriyle uğraşırlardı. Dükkânlar tıka basa dolu olurdu; yaydıkları gürültü bir saflık akışı gibi kaldırımlara taşardı. Sorgun ağacından iskemlelere çöken ihtiyarlar, gözleri güneşten kısılmış, yelpazeleri gelişigüzel göbeklerine konmuş, nargilelerini fokurdatırlardı. Ve kadınlar, kafesli örtülerine rağmen, ısı dalgaları gibi yaydıkları kokuları içinde fır dönerlerdi. Eski zamanların kervancıları, uzak ülkelere yaptıkları geziler sırasında hiçbir yerde böylesine büyüleyici huriler görmediklerini belirtirlerdi. Bu iffetli, ulaşılmaz kadınların gülüşleri bir ezgi, zarafetleri bir rüyaydı. Çador giymek işte bu sebeple gerekliliğe dönüştü. Çadorun amacı, erkekleri başlarına yağabilecek lanetlerden korumaktan çok, kadınları kem gözlerden sakınmak. O günler ne kadar da uzak! Yoksa sadece bir hayal mahsulü müydü bu devir? Artık Kâbil caddeleri hiç eğlenceli değil. Hangi mucize eseri bilinmez, hâlâ ayakta kalan cephe iskeletleri kahvehanelerin, meyhanelerin, evlerin ve binaların yok olup gittiğinin kanıtı. Eskiden asfalt olan yollar, sandaletlerin ve nalınların gün boyu aşındırdığı işlek keçiyollarından başka bir şey değil artık. Dükkâncılar gülümsemelerini dolaplara kilitlediler. *Chilam*[1] tiryakileri toz oldular. Erkekler gölge

1 Chilam veya chillum: 18. yüzyıldan beri Hindu keşişlerince kullanılan kilden yapılma bir çeşit sigara.

perdelerinin ardına saklandılar ve ürküntü ya da telaş renginde kefenlere bürünmüş mumyalaşan kadınlarsa hiçbir kişisel özellik sergilemiyorlar.

Sovyet istilasından önce Muhsin on yaşındaydı; birdenbire neden bahçelerin terk edildiğinin ve gündüzlerin neden geceler kadar tehlikeli olduğunun kavranamayacağı bir yaş; öyle bir yaş ki, bir anda gelen felaketin bilincine varmak imkânsız. Babası iyi para kazanan bir tüccardı. Şehrin merkezinde büyük bir binada yaşıyorlar ve düzenli olarak akrabalarını ya da dostlarını ağırlıyorlardı. Muhsin o zamanları pek iyi hatırlamıyor ama mutluluğunun tam olduğundan, kahkahalarına hiç karşı çıkılmadığından ya da şımarık çocuk kaprislerine anlayış gösterildiğinden emin. Ardından, mahşer ordusuyla ve dev aynasında gördüğü fatihliğiyle Rus istilası baş gösterdi. Yeryüzünün en güzel sevgilerinin dokunduğu Afgan göğü zırhlı, yırtıcı kuşlarla kaplandı aniden: Berrak maviliği barut sızıntılarıyla yol yol oldu ve ürken kırlangıçlar füzelerin dansı içinde dağılıp gittiler. Savaş oradaydı. Kendine bir vatan bulmuştu.

Bir klakson sesiyle yana atıyor kendini Muhsin. Tozdan korunmak için içgüdüsel olarak kefiyesini yüzüne götürüyor. Abdülcabbar'ın kamyoneti onu sıyırıp geçiyor, bir katırcıya çarpmaktan son anda kurtuluyor ve güçlü cipin yakın takibinde meydana dalıyor. Kortej görününce münasebetsiz bir uğultu dalgalanıyor kalabalıkta, yabanıl yetişkinler ilk sıraları saçları karmakarışık çocuklardan kapmaya çalışıyorlar. Milisler insanları yatıştırmak için hışımla darbeler indirmek zorunda kalıyorlar.

Araç yeni kazılmış çukurun önünde duruyor. Günahkâr kadın indiriliyor, bu arada sağdan soldan sövgüler yükseliyor.

Çalkantılar sıralarda yeniden karışıklığa yol açıyor ve en az uyanık olanları arkalara doğru savuruyor.

Kendisini dışarı fırlatmaya çalışan sert darbelere aldırmayan Muhsin, ilk sıraları kapma uğruna çıkan kargaşa yüzünden kalabalıkta oluşan boşluklardan yararlanıyor. Ayakuçlarında yükselerek gözü dönmüş dev gibi birinin iffetsiz kadını çukura "diktiğini", onu dik tutacak ve kımıldamasını engelleyecek şekilde baldırlarına kadar toprakla örttüğünü görüyor.

Mollanın biri maşlahının eteklerini omzundan aşırıyor, altında bir insanın ölümü beklediği örtü yığınına son bir kez küçümseyerek bakıyor ve gürlüyor:

— İnsanlar domuz gibi çirkefte debelenmeyi seçti. Oysaki Tebliğ'den haberleri vardı, şeytana uymanın nasıl zarar verdiğini öğrendiler ama buna karşı çıkmak için yeterli inancı geliştiremediler. Sefil, kör ve boş insanlar saçma olduğu kadar da geçici bir anlık ahlaksızlığı ebedi cennet bahçelerine tercih ettiler. Pis içki suyuna daldırmak için parmaklarını kutsal aptes suyundan çektiler, şeytanın müstehcen sözlerini işitmek uğruna müezzinin çağrısına kulaklarını tıkadılar, Allah'ın gazabından sakınacaklarına, ona maruz kalmayı kabul ettiler. Duyduğumuz acı ve öfke dışında ne diyelim ki onlara?.. (Kolu bir kılıç gibi, karalar içindeki kadına uzanıyor.) Bu kadın yaptığı şeyi çok iyi biliyordu. Zina sarhoşluğu onu Allah'ın yolundan döndürdü. Bugün Allah ona sırtını dönüyor. Ne ondan merhamet dilenmeye ne de müminlerden kendisine acımalarını istemeye hakkı var. Tıpkı şerefsizce yaşadığı gibi, şerefsizce ölecek.

Boğazını temizlemek için susuyor, sağır edici bir sessizlik ortasında bir kâğıt parçasını açıyor.

— Allahüekber, diye bağırıyor biri kalabalığın gerisinden.

Molla bağıranı yatıştırmak için görkemli bir hareketle elini kaldırıyor. Kuran'dan bir ayet okuduktan sonra hükme benzer bir şey daha okuyor, kâğıdı yeleğinin iç ceplerinden birine yerleştiriyor ve kısa bir içe dönüş ânının ardından, kalabalığı taşlarla silahlanmaya çağırıyor. Bu, beklenen işaret. Tarifsiz bir saldırganlıkla, birkaç saat önce belli bir niyetle meydana yerleştirilen taş yığınlarına atılıyor insanlar. Bir anda taş yağmuruna tutulan ağzı tıkaçlı idam mahkûmu, tek bir çığlık bile atamadan öfkeli darbelerin altında sarsılıyor. Muhsin yerden üç taş alıyor ve onları hedefe doğru fırlatıyor. İlk iki taş çevredeki taşkınlık yüzünden hedefine ulaşamıyor ama üçüncü denemesinde, kurbanın kafasının tam ortasına isabet ettiriyor ve büyük bir neşe içinde, taşın çarptığı noktada kırmızı bir lekenin oluştuğunu görüyor. Bir dakika sonra gücü tükenen ve kanlar içindeki idam mahkûmu olduğu yere yığılıyor ve bir daha da kımıldamıyor. Kaskatı kesilmiş hali taşlayanları iyice galeyana getiriyor; dönmüş gözleri ve salyalar akan ağızlarıyla daha da kan dökücü kesiliyorlar, sanki azap süresini uzatmak için kadını diriltmeye çalışır gibiler. Toplu histerileri içinde, dişi şeytanın cinlerini kovarak aslında kendi iblislerinden kurtulduklarına inanmış bu insanlardan hiçbiri her tarafı kalbura dönmüş bedenin saldırıları artık hissetmediğini, kurban edilen kadının, yarı gömülü bir halde, hiçbir hayat belirtisi göstermeksizin tıpkı akbabalara fırlatılmış korkunç bir çuval gibi serilip kaldığını fark etmiyor.

2

Atik Şevket kendini iyi hissetmiyor. Çıkıp hava alma, güneşe karşı bir duvara uzanma ihtiyacıyla kıvranıyor. Hücre duvarlarındaki karmakarışık bir şekilde birbirine geçmiş bezemeleri çözmeye çalışmak ya da kendi kendine konuşmak için artık bir dakika bile kalamaz bu fare deliğinde. Küçük tutukevinin serinliği eski hastalıklarını depreştiriyor; bazen dizi soğuktan kasılıp kalıyor ve bacağını kıvırmakta zorluk çekiyor. Aynı zamanda, klostrofobik olmaya başladığını hissediyor; ne karanlığa ne de kendisi için ofis yerine geçen, örümcek ağları ve tespihböceği ölüleriyle dolu yüklüğün daracık oluşuna tahammülü var. Fenerini, keçi derisinden matarasını yerlerine yerleştirip içinde kalın bir Kuran cildinin bulunduğu kadife kaplı çekmecesini düzenliyor, üzerinde dua ettiği hasırını sararak bir çiviye asıyor ve çıkmaya karar veriyor. Zaten kendisine ihtiyaç duyarlarsa, milisler onu nerede bulacaklarını biliyorlar. Hapishanedeki hayat ona ağır geliyor. Birkaç haftadır gardiyanlık konumunu düşündükçe daha az saygın ve daha az soylu buluyor bu işi. Bu tespit onu öfkelendiriyor. Sokaklardan ve gürültüden kaçarak dış kapıyı ardından kapadığı her seferinde diri diri gömülmüş gibi hissediyor kendini. Kuruntulu bir korku düşüncelerini bulandırıyor. Bunun üzerine köşesine büzülüyor ve kendini toplamayı reddediyor, kendini böyle salıvermek bir tür iç huzuru sağlıyor ona. Onun yakasına yapışan, savaşla geçen

yirmi yıl mı yoksa? Kırk iki yaşında ama şimdiden çökmüş bir halde, ne tünelin ne de kendi burnunun ucunu görüyor. Yavaş yavaş her şeyden el çekerek mollaların vaatlerine şüpheyle bakmaya başlıyor ve zaman zaman, o da birazcık, Allah'ın gazabından korktuğunu görüyor sadece.

Çok zayıfladı. Köktendincilere özgü sakalının altında yüzü yer yer sarkıyor; sürme çekilmiş olsa da gözlerinin eski keskinliği kalmadı. Duvarların karanlığı berrak zihninin hakkından geldi; görevinin karanlığı ise ruhunda derince yer ediyor. İnsan gecelerini idam mahkûmlarının başında nöbet tutmakla ve gündüzlerini de onları cellata teslim etmekle geçirirse, boş zamanlarından hayır beklemek boşuna olur. Artık ne yapacağını bilmeyen Atik, duvar köşelerine mezar ötesi bir küf kokusu verenin boş hücrelerin sessizliği mi, yoksa sabah infazı gerçekleştirilen fahişenin hayaleti mi olduğunu anlayamıyor.

Sokağa çıkıyor. Bir grup velet uyumsuz bir koro halinde başıboş bir köpeği sıkıştırmaya çalışıyor. Çığlıklar ve kargaşa karşısında öfkelenen Atik yerden bir taş alıp en yakındaki çocuğa fırlatıyor. Çocuk taştan ustalıkla kurtulup umursamaz bir tavırla, gücü tükendiği belli olan köpeğe yönünü şaşırtmak için avaz avaz bağırmaya devam ediyor. Atik boşa zaman harcadığını anlıyor. Bu şeytanlar dört ayaklıyı linç etmeden dağılmayacaklar; böylece insanları nasıl linç edeceklerini de erkenden öğrenmeye başlıyorlar.

Anahtar destesi yeleğinin altında, dilenciler ve hamalların istila ettiği pazaryerine doğru uzaklaşıyor. Her zamanki gibi, büyük sıcaklardan hiç etkilenmeyen çılgın bir kalabalık derme çatma tezgâhların ortasında kaynaşmakta; insanlar eski püskü giysileri evirip çeviriyor, ne aradıkları belli olmadan

eski eşyaları eşeliyor, kuru parmaklarıyla fazla olgun meyveleri eziyorlar.

Atik, genç bir komşusuna sesleniyor ve satın aldığı kavunu ona emanet ediyor:

— Bunu benim eve götür. Sakın sokaklarda sürteyim de deme, diye elindeki kırbacı sallayarak ona gözdağı veriyor.

Oğlan başını sallıyor ve isteksizce meyveyi kolunun altına sıkıştırarak tuhaf bir karmaşa içindeki barakalara doğru yöneliyor.

Atik, önce çekirdekten yetişme bir kunduracı olan amcasının harabe yığınının tam ardındaki evine gitmeyi düşünüyor, sonra fikir değiştiriyor: Amcası gelmiş geçmiş en çalçene insanlardan biri; kendisini gece çok geç saatlere kadar alıkoyup kralın subayları ve eski rejimin ileri gelenleri için yaptığı çizmeler üzerine aynı hikâyeleri anlatıp durur. Yetmiş yaşındaki, yarı yarıya kör ve neredeyse sağır olan yaşlı Eşref tam anlamıyla saçma sapan konuşur. Onu dinlemekten yorulan müşterilerinin gittiklerini fark etmez, soluğu tıkanıncaya kadar duvarlara konuşmaya devam eder. Artık kimse kundura ısmarlamaya gelmediğinden ve kendisine tamir etmesi için getirdikleri canı çıkmış postalların neresinden tutacağını bilemediğinden sıkıntıdan patlar.

Atik yolun tam ortasında duruyor ve akşam ne yapacağını düşünüyor. Darmadağın yatağıyla, leğenlerin içindeki pis kokulu sularda bırakılmış bulaşıkla, başına sarılı pis bir eşarp ve mora çalan bir yüzle odanın bir köşesinde av köpeği misali kıvrılmış karısıyla karşılaşacağı evine gitmesi söz konusu bile değil. Bu sabah, zina yapan kadının infazını tehlikeye atacak kadar gecikmesinin sebebi de karısı. Oysa dispanserde doktor, elinden bir şey gelmediğini anlatmak

için kollarını iki yana açtığından beridir hastabakıcılar onunla ilgilenmeye tenezzül etmiyorlar. Aniden mollaların vaatlerine inanmamaya ve gökyüzünden gelecek yıldırımlardan fazla ürkmemeye başlaması da onun yüzünden belki. Her gece şafak sökene kadar, yarı çılgın bir vaziyette inlemesi, acı ve kasılmalarla bitap düşmesi yüzünden Atik diken üstünde bekliyor. Her gün, karısının acılarını dindireceği şüpheli olan iksirler uğruna şarlatanların pis kokulu inlerini talan ediyor. Ne tılsım gücünün ne de en ateşli duaların hastaya yararı dokundu. Yardımcı olmak için onlarla oturmayı kabul eden kendi kız kardeşi bile Belucistan'a iltica edip izini kaybettirdi. Tek başına kalan Atik, durmadan daha da içinden çıkılmaz hale gelen bir durumla nasıl baş edeceğini bilemiyor. Doktor havlu attığına göre, bir mucize dışında geriye ne kalıyor? Ama Kâbil'de mucizeler hâlâ geçerli mi? Sinirlerinin kopacak kadar gerildiği bazı anlarda, titreyen ellerini birleştirerek bir fatiha okuyor ve karısını hatırlaması için Allah'a yalvarıyor. Yine de aldığınız her nefes sizi kötüye götürüyor ve yakınlarınızı dehşete salıyorsa, acı çekmeyi sürdürmek niye?

— Dikkat, diye bağırıyor biri. Çekilin, çekilin...

Gemi azıya almış bir binek hayvanının çektiği bir araba tarafından alaşağı edilmesine ramak kalan Atik, kenara kaçmaya ancak vakit buluyor. Çılgına dönmüş at etrafında bir panik havası yaratarak pazaryerine doğru atılıyor, aniden bez çadırlardan oluşan bir yerleşime doğru yön değiştiriyor. Eyerde tutunamayan sürücüsü havada uçarak bir çadırın üstüne düşüyor. At ise çılgın koşusunu çocuk bağırtıları ve kadın çığlıkları arasında sürdürüyor ve bir ibadethanenin yıkıntıları ardında gözden kayboluyor.

Atik uzun yeleğinin eteklerini yukarı kaldırıp pantolonunun arkasındaki tozları silkeliyor.

— Hapı yuttuğuna iyice inanmıştım, diyor bir dükkânın önündeki masada oturan adam.

Atik, Mirza Şah'ı tanıyor. Beriki ona bir sandalye uzatıyor.

— Sana bir çay ısmarlayayım mı gardiyan bey?

— Seve seve kabul ederim, diyor Atik, kendisini sandalyeye bırakarak.

— Dükkânı bugün her zamankinden erken kapamışsın ha?

— İnsanın kendi gardiyanı olması bayağı zor iş.

Mirza Şah bir kaşını kaldırıyor:

— Hücrelerde hiç mahkûm kalmadığını söyleme sakın bana.

— Ama doğrusu bu. Sonuncusu da bu sabah recmedildi.

— Şu orospu mu? Törene katılmadım ama bana anlattılar...

Atik sırtını duvara veriyor, parmaklarını göbeğinin üstünde birleştiriyor ve bir kuşak önce Kâbil'in en hareketli caddelerinden biri olan caddenin yıkıntılarında göz gezdiriyor.

— Seni çok üzgün görüyorum Atik.

— Sahi mi?

— Sana bakar bakmaz fark ediliyor bu. Seni gördüğüm an, şu zavallı Atik'in keyfi hiç yerinde değil, diye geçirdim içimden.

Atik omuz silkiyor. Mirza Şah onun çocukluk arkadaşı. Yaşam koşullarının zor olduğu bir mahallede büyümüşler ve aynı insanlarla görüşüp aynı yerlere gitmişlerdi. Anne babaları küçük bir cam fabrikasında çalışmaktaydı. Çocuklarıyla ilgilenemeyecek kadar çok dertleri vardı. Dolayısıyla Mirza

on sekiz yaşındayken orduya katıldı; Atik ise önce bir kamyon şoförünün muavinliğini yaptı, ardından da gecenin kendisinden esirgediğini gündüz elde edebildiği inanılmaz sayıda küçük meslekte denedi şansını. Rusların ülkelerini istila ettikleri güne kadar da görüşmediler. Mirza Şah, mücahitlere katılmak için birliğini terk eden ilk askerlerden biriydi. Cesareti ve bağlılığı sayesinde kısa sürede rütbesi yükseldi. Atik onu tekrar cephede gördü, bir süre emrinde hizmet verdi ama bir obüs cihadının hızını kesince Peşaver'e gönderildi. Mirza olağanüstü bir bağlılıkla savaşı sürdürdü. Sovyet güçleri çekildikten sonra ülke yönetiminde söz sahibi olabileceği mevkiler önerildi kendisine ama o reddetti. Siyaset ve iktidar onu hiç ilgilendirmiyordu. İlişkileri sayesinde, birtakım küçük işletmeler kurdu; bu işletmeler kaçakçılık ve uyuşturucu ticareti başta olmak üzere diğer alanlarda yaptığı yatırımlara paravan görevi gördüler. Taliban'ın iktidara gelişi coşkusunu azaltsa da ticaret şebekesine ilişilmedi. Mirza haklı dava uğruna birkaç otobüs ve bazı ufak tefek şeyler bağışladı seve seve, iman sahibi serserilerin eski silah arkadaşlarına karşı savaşına kendince katkıda bulundu ve böylece ayrıcalıklarını korumayı başardı. Mirza bir yoksulun imanının kolay kazançlar karşısında nadiren dayanabildiğini biliyor; bu yüzden de ülkenin yeni efendilerine rüşvet vererek kargaşanın ortasında huzurlu günler geçiriyor. Birçok kere eski arkadaşına kendisi için çalışmasını önerdi. Atik ise ahirette de acı çekmek zorunda kalmaktansa geçici bir hayatta sürünmeyi tercih ederek her seferinde yan çiziyor.

Mirza tespihi parmağında döndürürken arkadaşının yüzüne bakıyor dikkatle. Huzursuzlanan Atik ise tırnaklarını incelermiş gibi yapıyor.

— Yolunda gitmeyen nedir, gardiyan bey?

— Bir bilsem.

— Biraz önce bu yüzden mi kendi kendine konuşuyordun?

— Belki de.

— Konuşacak birilerini bulamıyor musun?

— Gerekli mi bu?

— Durum bu noktaya geldiyse, neden olmasın? Kaygılarına öyle gömülmüştün ki arabanın gelişini duymadın bile. Hemen kendi kendime şöyle dedim: Atik ya aklını kaçırıyor ya da yakın zamanda bir hükümet darbesi planlıyor...

— Dediklerine dikkat et, diye onun sözünü kesiyor Atik keyifsizce. Seni ciddiye alabilirler.

— Sana takılmak istedim sadece.

— Kâbil'de şaka yapılmaz, bunu iyi biliyorsun.

Mirza onu yatıştırmak için elinin üstüne hafifçe vuruyor.

— Çocukken çok iyi arkadaştık, unuttun mu?

— Deli dolu çocukların hafızası olmaz.

— Birbirimizden hiçbir şey gizlemezdik.

— Bugün artık bu mümkün değil.

Mirza'nın eli kasılıyor.

— Bugün değişen ne, Atik? Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey. Elden ele dolaşan aynı silahlar, sergilenen aynı suratlar, havlayan aynı köpekler ve gelip geçen aynı kervanlar. Hep bu şekilde yaşadık biz. Kral gitti, yerine başka bir ilahi güç geldi. Armalardaki alametler değişti belki ama yolsuzluklar hep aynı. Kendimizi aldatmayalım. Anlayışlar yüzyıllar önce nasılsa öyle. Ufukta yeni bir çağın belireceğini umanlar boşa zaman kaybediyorlar. Dünya dünya olalı beri, bununla

yaşayanlar ve buna inanmayı reddedenler var. Bilge kişi, olayları nasılsa öyle gören kişidir. O durumu kavramıştır. Sen de kavramalısın. İyi değilsin, çünkü ne istediğini bilmiyorsun, hepsi bu. Dost dediğin, insanın daha net görmesine yardımcı olur. Hâlâ dostun olduğumu düşünüyorsan, huzursuzluğunu biraz aç bana.

Atik göğüs geçiriyor. Bileğini Mirza'nın elinden çekerek onun gözlerinde bir destek arıyor; kısa bir tereddüdün ardından boyun eğiyor:

— Karım hasta. Doktor kanının çok çabuk bozulduğunu, hastalığına çare olmadığını söylüyor.

Mirza, bir erkeğin sokak ortasında karısından söz edebilmesi düşüncesiyle bir anlık bir şaşkınlık geçiriyor, sonra kına sürülmüş sakalını sıvazlayarak başını sallıyor ve şöyle diyor:

— Allah'ın iradesi değil mi bu?

— Bu iradeye kim karşı gelebilir ki Mirza? Her halükârda ben değil. Tamamen, sonsuz bir bağlılıkla rıza gösteriyorum ona ama yalnızım ve ne yapacağımı bilmez durumdayım. Bana yardım edecek kimse yok.

— Oysa durum çok basit: Boşa onu.

— Ailesi yok, diye cevap veriyor safça Atik; böylesine önemsiz bir konuya takılıp kaldığı için sabrının taştığı belli olan dostunun yüzünde gittikçe artan horgörü ifadesini fark etmiyor bile.

— Annesi ve babası öldü, erkek kardeşlerinin her biri bir tarafa dağıldı. Hem sonra, bunu ona yapamam.

— Neden yapamazmışsın?

— Benim hayatımı kurtardı, unutma.

Mirza, gardiyanın gerekçeleri karşısında hazırlıksız yakalanmış gibi, gövdesini geriye atıyor. Dudaklarını ileri uzatıyor,

karşısındakini yandan inceleyecek biçimde kafasını bir omzuna doğru yatırıyor.

— Saçmalık, diye bağırıyor. Hayata da ölüme de karar veren sadece Allah'tır. O'nun uğruna savaşırken yaralandın. Yardımına Cebrail'i gönderemeyeceği için yoluna bu kadını çıkardı. O da seni *Allah'ın emriyle* iyileştirdi. O'nun iradesine boyun eğdi, o kadar. Sen ise bu kadın için yüz kat fazlasını yaptın: Onunla evlendin. Daha fazla ne umabilirdi ki? O zamanlar bile hiçbir coşkusu ve çekiciliği olmayan, evde kalmış bir kızdı, üstelik senden üç yaş da büyük. Bir kadın için ona başını sokacağı bir ev, bir himaye, bir şeref ve bir isim sağlamaktan daha öte bir lütuf olabilir mi? Ona hiçbir şey borçlu değilsin. Senin davranışın karşısında yere kapanması ve ayakkabılarını her çıkarışında ayak parmaklarını tek tek öpmesi gereken o, Atik. Onun için temsil ettiğin şey dışında kendisinin pek önemi yok. İkinci sınıf bir varlık. Üstelik, hiçbir erkek hangi konuda olursa olsun bir kadına borçlu değildir. Dünya zaten bu yanılgı yüzünden felakete sürükleniyor.

Aniden kaşlarını çatıyor:

— Yoksa onu seviyor musun?

— Yirmi yıldır birlikte yaşıyoruz. Az sayılmaz bu.

Mirza sinirleniyor ama kendini tutarak çocukluk arkadaşını kırmamaya çalışıyor.

— Ben dört kadınla yaşıyorum, zavallı Atikçiğim. İlkiyle yirmi beş yıl önce evlendim, sonuncusuyla da dokuz ay önce. Her birine karşı sadece güvensizlik hissediyorum, çünkü kafalarının içinde neler döndüğünü hiçbir zaman anlayabilmiş değilim. Şuna ikna oldum ki kadınların düşüncesini asla kavrayamayacağım. Sanki düşünceleri saat ibrelerinin aksi yönünde dönüyor. İster bir yıl, ister yüz yıl karınla, annenle

ya da kendi öz kızınla yaşa, hep bir boşluk duygusu duyacaksın, seni gafletinin rastlantılarıyla baş başa bırakmak için yavaş yavaş tecrit eden sinsi bir çukur gibi tıpkı. İçten pazarlıklı ve ne düşündüğü kestirilemez bu yaratıklar söz konusu olduğunda, onları ehlileştirdiğine ne kadar inanırsan onların kem gözleriyle başa çıkma şansın o kadar azalır. Koynunda yılan beslemiş olursun ve bu durum onların zehrine karşı sana bağışıklık kazandırmaz. Kadınların aşkının erkeklerin gevşekliğini kötüye kullandığı bir yuvada akıp giden yılların sayısı da insana huzur getirmez.

— Aşk söz konusu değil.

— Öyleyse onu kapıya koymak için ne bekliyorsun? Boşa onu ve susmasın, sessizce efendisine hizmet etmesini bilen sağlıklı ve güçlü kuvvetli bir bakire bul kendine. Kafadan sakat biri gibi yollarda kendi kendine konuşurken görmek istemiyorum seni. Özellikle de bir dişi yüzünden. Bu, Allah'ı ve Peygamberini gücendirir.

Mirza aniden susuyor. Dalgın bakışlı, solgun dudaklı genç bir adam gelmiş, dükkânın aralığında durmuş. Uzun boylu delikanlının toy ve güzel yüzü ayva tüyleriyle çevrili. Düz uzun ve saçları bir genç kızınki gibi dar ve ince omuzlarına dökülüyor.

— Ne istiyorsun, diye çıkışıyor ona Mirza.

Adam aklını toplamak için bir parmağını şakağına götürüyor, bu hareketi Mirza'yı daha da sinirlendiriyor.

— Karar ver, ya gir ya da defol git. Bir şey konuştuğumuzu görmüyor musun?

Muhsin Ramat iki adamın kırbaçlarına davrandığını ve yüzüne indirmek üzere olduklarını fark ediyor. Geri geri giderek binbir özür diliyor ve çadırlara doğru uzaklaşıyor.

— Farkındasın değil mi, diye söyleniyor Mirza, insanların hiç sıkılması yok.

Atik homurdanarak başını sallıyor. Bu burnunu sokma olayının uyarıcı bir etkisi oluyor üzerinde. Sırlarını açmanın uygun olmadığının farkına varıyor; küçük bir kahvehanenin taraçasında kirli çamaşırlarını dökmek için duyduğu hastalıklı ihtiyaca karşı koyamadığı için kendisine öfkeleniyor. Çocukluk arkadaşıyla arasında anlaşılmaz bir sessizlik oluşuyor. Birbirlerine bakmaya bile cesaret edemiyorlar; biri ellerindeki çizgilere dalıp gitmenin ardına sığınıyor, diğeriyse kahvecinin gerisinde bir şeylere bakınır gibi yapıyor.

3

Muhsin Ramat kararsız bir elle evinin kapısını itiyor. Sabahtan beri hiçbir şey yemedi ve yanlış davranışı yüzünden perişan halde. Dükkânlarda, pazaryerinde, meydanda, gittiği her yerde, bir pranga gibi oradan oraya sürüklediği sonsuz bezginlik, ânında yakasına yapıştı. Sahip olduğu tek dostu ve sırdaşı geçen sene bir dizanteri sonucu hayatını yitirmiş, o da başka arkadaş edinememişti. İnsanlar kendi gölgeleriyle bile bir arada durmakta güçlük çekiyorlar bugün. Korku, külyutmazlığın en etkili yöntemine dönüştü. Alınganlıklar hiç olmadığı kadar canlı, bir sır hemen yanlış yorumlanıyor, Taliban düşüncesiz konuşmaları affetmiyor. Paylaşılacak tek şey mutsuzluk olduğundan, başkalarının hayal kırıklıklarıyla kafası şişmesin diye herkes köşesine çekilip kendi hayal kırıklıklarına gömülmeyi tercih ediyor. Kâbil'de sevinçler en büyük günahlar arasında sayıldığından, bir başkasından herhangi bir teselli beklemek yararsız. Hem zaten, kabalık ve akıl almazlıklardan oluşan, az görülür şiddette bir dizi savaşın kanını emdiği kaotik bir dünyada, koruyucu evliyaları tarafından yüzüstü bırakılmış, cellatlara ve kargalara terk edilmiş ve en ateşli duaların bile sağduyuyu geri getiremeyecek gibi göründüğü bir dünyada hangi teselliden söz edilebilir ki?

Odada, halı niyetine serilmiş büyük bir hasır dışında, içine göçmüş iki eski minder ve üzerinde Kuranı Kerim'in durduğu çürük bir rahle var, hepsi bu. Muhsin, yokluk

karşısında direnebilmek için mobilyalarının hepsini teker teker sattı. Şimdi kırık camlarının yerine yenilerini taktıracak parası bile yok. Kepenkleri sallanıp duran pencereler körletilmiş. Sokaktan ne zaman bir milis geçse, onları bir an önce tamir ettirmesi için resmi bildirimde bulunuyordu Muhsin'e. Aylağın teki peçesiz bir kadın yüzü görüp sarsılabilirdi. Muhsin pencereleri örtülerle kapladı. O gün bu gündür ev güneş yüzü görmez oldu.

Basamaklı küçük sekide ayakkabılarını çıkarıyor ve çöküp kalıyor.

— Yiyecek bir şeyler ister misin, diye soran bir kadın sesi geliyor odanın dibindeki bir perdenin gerisinden.

— Aç değilim.

— Ya biraz su?

— Soğuksa hayır demem.

Yan odadan tıkırtılar duyuluyor, sonra perde açılıyor ve gün ışığı gibi güzel bir kadın beliriyor. Muhsin'in önüne bir sürahi bırakarak karşısındaki mindere yerleşiyor. Muhsin gülümsüyor. Karısını ne zaman görse gülümser. Soylu bir kadın, bozulmaz bir tazeliği var. Gündelik zorluklara, insanların saplantılarına ve çılgınlığına teslim olan bir şehrin kederine rağmen, Züneyra'nın yüzünde tek bir kırışıklık yok. Doğru, yanakları eskisi gibi canlı değil, gülüşleri hiçbir yerde çınlamıyor ama zümrüt gibi parlak, kocaman gözleri çekiciliklerini olduğu gibi koruyor.

Karısı sürahiyi kaldırmak için onun suyu içmesini bekliyor.

— Bitkin görünüyorsun.

— Bugün çok yürüdüm. Ayaklarım yanıyor.

Kadın, parmaklarının ucuyla kocasının ayak parmaklarını

hafifçe okşuyor, ardından da nazikçe onları ovmaya koyuluyor. Muhsin kendisini geriye vererek dirseklerine dayanıyor ve karısının dokunuşlarına terk ediyor kendini.

— Seni öğle yemeğine bekledim.

— Unuttum.

— Unuttun mu?

— Bugün bana ne oldu böyle, bilmiyorum. Daha önce bu duyguyu hiç yaşamadım, evimizi kaybettiğimizde bile. Sersem gibiydim ve rasgele dolaşıp durdum; baştan başa arşınladığım ve bir türlü içinden çıkamadığım sokakları tanıyamıyordum. Gerçekten tuhaf. Bir tür sis içindeydim; ne yolumu hatırlayabiliyor ne de nereye gitmek istediğimi biliyordum.

— Güneşte çok kalmış olmalısın.

— Güneş çarpması değil sorun.

Aniden eli karısının eline doğru uzanıyor ve onu, ovma işine ara vermek zorunda bırakıyor. Bileğini sıkıca tutan elin umutsuz gücüyle kafası karışan Züneyra çakmak çakmak bakan gözlerini kaldırıyor.

Muhsin bir an duraksıyor ve anlamsız bir sesle soruyor:

— Değiştim mi ben?

— Neden bana bu soruyu soruyorsun?

— Sana değiştim mi, diye soruyorum.

Züneyra düşünmek için o güzel kaşlarını çatıyor.

— Neden söz ettiğini anlamıyorum.

— Hadi ama, tabii ki kendimden. Senin başkalarına tercih ettiğin aynı erkek miyim hâlâ? Alışkanlıklarım, tavırlarım aynı mı? Normal davrandığımı, sana aynı sevecenlikle yaklaştığımı düşünüyor musun?

— Elbette çevremizde çok şey değişti. Evimiz bombalandı. Yakınlarımız ve dostlarımız artık yoklar, bazıları hayatta bile

değil. İşini kaybettin. Bana ise işten el çektirdiler. Doyasıya yemek yiyemez ve plan yapamaz olduk. Ama birlikteyiz Muhsin. Bizim için en önemlisi bu. Birbirimize destek olmak için birlikteyiz. Umut beslemek için birbirimizden başka kimsemiz yok. Bir gün Allah bizi hatırlayacak. Her gün karşılaştığımız zulmün inancımızı kırmayı başaramadığını, yolundan şaşmadığımızı, merhametini hak ettiğimizi fark edecek.

Muhsin karısının bileğini bırakıp yanağını okşuyor. Hareketi sevgi dolu; kadın kendini bırakıyor.

— Bana kalan tek güneş sensin Züneyra. Sen olmasaydın gecem karanlıklardan daha dipsiz, mezarlardan daha soğuk olurdu. Ama Allah aşkına, sana karşı değiştiğimi, haksız ya da kötü davrandığımı düşünüyorsan söyle. Sanki olaylar gözümden kaçıyor; kendimi denetleyemiyorum gibi bir his var içimde. Eğer deliriyorsam, bunun farkına varmam için yardım et bana. Tüm dünyayı hayal kırıklığına uğratabilirim ama sana zarar veremem, olsa olsa yanlışlıkla olur bu.

Züneyra kocasının sıkıntısını açık bir şekilde görüyor. Kendini suçlamasına gerek olmadığını ona kanıtlamak için ürkek avucunu yanağında gezdirmesine izin veriyor.

— Zorlu günler geçiriyoruz sevgilim. Anamız ağlaya ağlaya huzur kavramını yitirdik sonunda. Ani bir sükûnet bizi korkutuyor ve bizi tehdit etmeyen her şeyden kuşkulanıyoruz.

Muhsin yavaşça parmaklarını karısının yanağının altından çekiyor. Gözleri bulanıyor; bakışlarını tavana çevirmek ve heyecanı yatışsın diye içsel bir mücadeleye girişmek zorunda kalıyor. Kadidi çıkmış boynunda âdemelması oynayıp duruyor. Üzüntüsü öyle büyük ki elmacıkkemiklerinden başlayan titremeler çenesine kadar yayılıyor ve dudaklarına ulaşıyor.

— Akıl almaz bir şey yaptım bu sabah, diye açıklıyor.

Züneyra donup kalıyor, kocasının dalgın bakışlarında okuduğu şey onu altüst ediyor. Onun ellerini tutmaya çalışıyor. Muhsin bir saldırıyı savuşturmak ister gibi göğsünün hizasında yumruk yapıyor ellerini.

— İnanamıyorum, diye geveliyor. Nasıl oldu bu? Nasıl yapabildim?

Züneyra, aklı giderek daha da karışmış bir halde başını doğrultuyor.

Muhsin hızlı hızlı solumaya başlıyor. Göğsü endişe verici bir ritimle kalkıp iniyor. Kendi sözleri karşısında dehşete kapılmış bir halde anlatmaya koyuluyor:

— Fahişenin biri meydanda recmedildi. Kan isteyen soysuzlar kalabalığına nasıl karıştım bilmiyorum. Bir kasırga tarafından yutulmuş gibiydim. Ben de ilk sıralarda olmak, iğrenç yaratığa yakından bakmak istiyordum. Taş seli dişi şeytana yağmaya başladığında, kendimi birdenbire yerden taş alıp ona atarken buldum. Çıldırmıştım Züneyra. Nasıl yapabildim? Tüm hayatım boyunca, bir vicdani retçi, inancı gereği savaşa karşı çıkan biri olarak gördüm kendimi. Ne tehditler ne de vaatler elime silah alıp ölüm saçmaya ikna edebildi beni. Düşmanlarım olmasını kabulleniyordum ama kim olursa olsun birine düşman olmayı yediremiyordum kendime. Ve bu sabah Züneyra, sırf kalabalık çığlıklar atıyor diye ben de çığlıklar attım, sırf kan istiyor diye ben de istedim. O andan beridir de artık tanıyamaz olduğum ellerimden alamıyorum gözlerimi. Gölgemden kurtulmak, davranışımdan uzaklaşmak için sokaklarda yürüdüm; her sokak köşesinde, her yıkıntının dönemecinde bu yoldan çıkma ânıyla burun buruna geldim. Kendimden korkuyorum Züneyra, dönüştüğüm adama hiç güvenim yok artık.

Züneyra kocasının anlattıkları karşısında kaskatı kesiliyor. Muhsin kendini açıkça ortaya koyacak türden biri değil. Kendisini üzen şeylerden söz ettiği nadirdir ve duygularının anlaşılmasına pek izin vermez. Bu yüzden gözbebeklerinin derinliklerindeki büyük acıyı okuduğunda, onu içinde tutamayacağını anlamıştı Züneyra. Bu türden bir felakete hazırlıklıydı ama bu kadar büyüğüne değil.

Yüzü sararıyor ve ilk defa olarak, fal taşı gibi açılan gözleri parlaklığını yitiriyor.

— Bir kadını mı taşladın?

— Hem de başına isabet ettirdiğimi sanıyorum.

— Böyle bir şey yapmış olamazsın Muhsin. Senin yapına uygun bir davranış değil bu; hadi ama, sen sağduyulu bir insansın.

— Neyin esiri oldum, bilmiyorum. Öyle hızlı gelişti ki her şey. Sanki kalabalık tarafından büyülenmiştim. Taşları yerden nasıl topladığımı bile hatırlamıyorum. Tek hatırladığım, yakamı kurtaramadığım, önüne geçilmez bir öfkenin koluma hâkim olduğu... Beni dehşete düşüren ve aynı zamanda da bana acı veren şey, direnmeyi hiç denememiş olmam.

Züneyra yerinden kalkıyor. Büyük bir çöküntüden sonra doğrulur gibi tıpkı. Güçsüzce. İnançsız ama öfke duymadan. Bir an için ıslanan dudakları kuruyor. Bir destek arıyor, duvardan çıkan bir kirişe ilişiyor gözü, üzerine abanıyor. Uzun bir süre duyularına yeniden kavuşmayı bekliyor boşuna. Muhsin onun elini tutmaya çalışıyor ama o fırsat vermiyor ve elbisesinin gerçekdışı titreyişi içinde yalpalaya yalpalaya mutfağa doğru uzaklaşıyor. Züneyra perdenin ardında kaybolur kaybolmaz Muhsin, kendisinin bile kabul edemediği şeyi karısına anlatmakla hata ettiğini anlıyor.

4

Güneş batmaya hazırlanıyor. Işınları tepelerin yamaçlarında aynı güçle yansımıyor artık. Bununla birlikte, sundurmaların altındaki sersemlemiş ihtiyarlar, akşamı dört gözle bekleseler de gecenin gündüz kadar kavurucu geçeceğini biliyorlar.

Kayalık dağlarının kıskacında sıkışıp kalmış olan Kâbil boğuluyor. Sanki gökyüzünde cehenneme bir delik açılmış. İnsanı serinletmeye ve havasızlığı gidermeye kâfi gelmeyen nadir esintiler, gözlere dolan ve boğazları kurutan tozu havada asılı bırakarak eğleniyor.

Atik Şevket yerdeki gölgesinin ölçüsüzce uzadığını fark ediyor; müezzin biraz sonra müminleri akşam namazına çağıracak. Kırbacını kemerine sokuyor ve bıkkın adımlarla mahallenin dışındaki camiye doğru ilerliyor; sade bir tarzda badanalanmış, tavanı iskelet halinde geniş bir salon bu, minaresi bir bombardıman sırasında hasar görmüş.

Taliban'dan bir grup, gelip geçen aylakları enselemek ve onları silah zoruyla müminlere katılmaya mecbur etmek üzere ibadethanenin etrafında dört dönüyor.

Cehennem sıcağıyla kavrulan caminin içinde uğultular yükseliyor. İlk gelenler, bir mollanın ukalaca dini bir kitaptan bölümler okuduğu minberin yakınındaki zemini kaplayan yıpranmış halılarda yer kapmak için savaş veriyorlar. Onlar kadar tuzu kuru olmayanlar kavgaya tutuşuyor. Geri kalanlarsa,

güneşten ve milislerin kırbacından uzak oldukları için mutlu, kıçlarında derin izler bırakan pürtüklü bir zeminle yetiniyor.

Atik, bir grup ihtiyarın arasından diziyle yol açıyor kendisine, en yaşlı olana iyice duvara yapışmasını söylüyor homurdanarak ve bir sütuna sırtını verip oturuyor. Elinden geldiğince büzülmeye çalışan dipteki ihtiyara tehditkâr bakışlarla bakıyor yeniden.

Atik Şevket yaşlı insanlardan, bilhassa da mahallenin ihtiyarlarından iğreniyor; bunların çoğu dilencilik yapan anlamsız kişiler, dokunulmazlıkları olan kokuşmuş paryalar; gün boyunca tek yaptıkları, uğursuz dualar okuyup hortlaklara özgü elleriyle gelip geçenin eteğine asılmak. Yağmalayacak şey kollayan bu açgözlüler, akşam oldu mu, birkaç merhametli insanın dullar ve yetimler için bıraktığı pilav kâselerinin başına üşüşür, birkaç lokmayı mideye indirmekte hiç tereddüt etmez. Atik en çok da bu yüzden lanet okuyor onlara. Onları ne zaman kendi namaz safında görse, tiksintiyle dua edebiliyor ancak. Ne secdeye varırkenki sızlanmalarını ne vaazlar sırasındaki marazi uyuşukluklarını seviyor. Çapaklı gözleri, göçmüş ağızları ve can çekişen hayvanlara özgü kokularıyla, mezarcının gözden kaçırdığı iğrenç cesetler olarak görüyor onları sadece.

— Estağfurullah, diyor kendi kendine. Görüyor musun, Allah'ın evinde bile yüreğin öfkeyle kabarıyor, Atikçiğim. Kendine gel bakalım. Düşmanlıklarını sokakta bırak ve şeytanın, düşüncelerini kirletmesine izin vermemeye çalış.

Başını ellerinin arasına alıyor ve kafasını boşaltmak için çabalıyor, sonra çenesini boynuna gömüp ihtiyarların görüntüsünün, dine olan saygısını bozması korkusuyla gözlerini inatla yere dikiyor.

Müezzin birazdan ezan okuyacak. Müminler düzensiz bir bütünlük içinde doğruluyor ve saf tutmaya başlıyorlar. Sivri kulaklı, cini andıran, ufak tefek bir adam Atik'in yelek ucunu çekiştirerek diğerleriyle bir hizaya geçmesini söylüyor. Bu hareket karşısında sinirlenen gardiyan, adamın bileğine yapışıyor ve böğrüne doğru hafifçe büküyor. Önce şaşkınlığa düşen ufak tefek adam elini ezen kıskaçtan kurtulmaya çalışıyor ama başaramayarak pes ediyor ve duyduğu büyük acı karşısında yığılıp kalacakmış gibi görünüyor. Atik birkaç saniye boyunca baskıyı azaltmıyor; kurbanının çığlık atmak üzere olduğuna inanınca da elini bırakıyor. Cüce ateşler içindeki bileğini kurtarıyor ve koltuk altına sokuveriyor; bir müminin camide bu şekilde davranmasını aklı almayarak ön sırada kendine bir yer buluyor ve bir daha da arkasını dönmüyor.

— Estağfurullah, diyor tekrar kendi kendine Atik. Ne oluyor bana böyle? Ne karanlığa ne gün ışığına, ne oturmaya ne ayakta durmaya, ne ihtiyarlara ne çocuklara, ne insanların bakışına ne de bana dokunmalarına tahammülüm var. Kendime zor tahammül ediyorum. Yoksa zincirlenmesi gereken bir deliye mi dönüşüyorum?

Namazdan sonra müezzinin bir sonraki ezanını camide beklemeye karar veriyor. Ne olursa olsun evine dönmeye, *darmadağın yatağıyla, leğenlerin içindeki pis kokulu sularda bırakılmış bulaşıkla, başına sarılı pis bir eşarp ve mora çalan bir yüzle odanın bir köşesinde av köpeği misali kıvrılmış karısıyla karşılaşmaya* hazır hissetmiyor kendini... Müminler dağılıyorlar; bazıları evlerine gidiyor, bazılarıysa sohbet etmek için avluda toplanıyor. İhtiyarlar ve dilenciler, şimdiden avuç açarak caminin girişine birikmişler. Atik, birbirlerine askerlik anılarını ve kahramanlıklarını anlatan, savaşta

yaralanmış bir grup insana yanaşıyor. Yüzü sakallarla kaplı ve Calut'u andıran en uzun boylusu, şişmiş parmağıyla toza eğriler çizip duruyor. Çevresinde Hint fakiri gibi oturan diğerleriyse sessizlik içinde ona bakıyorlar. Hepsinin ya bir kolu ya da bir bacağı kesik. İçlerinden hafifçe geride duran birinin iki bacağı da yok. Tekerlekli sandalye vazifesi görecek şekilde tasarlanmış bir el arabasının içinde oturuyor. Calut ise tek gözlü ve yüzünün yarısı parçalanmış. Çizim işini bitirip yere yaslanıyor ve anlatmaya başlıyor:

— Arazinin yapısı aşağı yukarı böyleydi, diyor Herkül gibi iriyarı bedeniyle aşırı derecede çelişen ince bir sesle. Şurada bir dağ vardı, ötede bir yar ve işte bu da iki tepe. Burada bir ırmak akıyor ve dağın kuzeyinden dolamyordu. Sovyet güçleri dorukları tutmuştu ve tüm hat boyunca bizi tepeden gözetliyorlardı. İki gündür kıstırılmış bir haldeydik. Dağ yüzünden geri çekilmemiz mümkün olmuyordu. Çıplak bir dağdı ve helikopterler bizi kolaylıkla darmadağın ederdi. Şurada, yarın altında bir uçurum vardı. Derin ve geniş ırmak ise bu tarafta yolumuzu kesiyordu. Bize kala kala ırmağın sığlık yerindeki şu tek geçit kalıyordu. Ruslar bu geçidi kasten görmezden gelmişlerdi. Aslında bu bir tuzaktı; içine dalar dalmaz fareler gibi kapana kısıldık. Cephanemiz yoktu ve yiyecek pek bir şeyimiz de kalmamıştı. Üstelik düşman takviye kuvvet istemişti. Topçu birlikleri gece gündüz demeden canımıza okuyordu. Gözümüzü kırpmaya bile fırsat bulamıyorduk. Acınacak bir haldeydik. Korkunç bir biçimde kokmaya başlayan ölülerimizi bile gömemiyorduk...

— Ölülerimiz hiçbir zaman kötü kokmadı, diye araya girdi, sinirlenen iki bacağı da kesik adam. Hiç unutmam, bir obüs aniden tepemize inivermiş, on dört mücahit o anda ölmüştü.

Bacaklarımı böyle kaybettim işte. Biz de kuşatılmıştık. Sekiz gün boyunca deliğimizden kıpırdayamadık. Ölülerimiz çürümedi bile. Patlamanın kendilerini savurduğu yerde öylece serilmiş kalmışlardı. Kötü de kokmuyorlardı. Yüzlerinde huzurlu bir ifade vardı. Yaralarına ve içinde yüzdükleri kan gölüne rağmen, yalnızca uyudukları düşünülebilirdi.

— Kış mevsimiydi herhalde, diye fikir yürütüyor Calut.

— Kış mevsiminde değildik, yazın ortasındaydık ve hava öyle sıcaktı ki taşın üzerinde yumurta pişirilebilirdi.

— Senin şu mücahitler belki de birer evliyaydı ha, diyor Calut, incinmiş bir tavırla.

— Tüm mücahitler Allah tarafından kutsanmış varlıklardır, diye hatırlatıyor iki bacağı da kesik olanı, diğerleri de başlarıyla hararetli hararetli onaylıyor onu. Kokmazlar ve etleri de çürümez.

— Öyleyse, bizim mevzilerimizde kokan neydi?

— Öldürülmüş katırlarınız.

— Katırımız yoktu.

— Olsa olsa Çuravilerin[1] kokusudur öyleyse. Bu domuzlar banyodan çıktıkları anda bile kokarlar. Hatırlıyorum da birkaç tanesini ele geçirdiğimizde, memlekette ne kadar sinek varsa başlarına üşüşüyordu.

— Hikâyemi bitirmeme izin verecek misin Temriz, diyor Calut öfkeyle.

— Ölülerimizin kokmadığını anlatmaya çalışıyordum. Üstelik geceleri, ta gün doğana kadar bir misk kokusuyla sarmalanırlar.

Calut, tozun üzerindeki çizgileri hırçın bir tavırla siliyor ve yerinden doğruluyor. İki bacağı da kesik olana ters ters

1 Afganların Ruslara verdikleri ad.

baktıktan sonra küçük duvardan atlıyor ve bir çadır topluluğuna doğru ilerliyor. Diğerleri o gözden kaybolana kadar susuyor, sonra el arabasındaki adama yaklaşıyorlar coşkuyla.

— Zaten hikâyesini ezbere biliyoruz. Sonunda geçirdiği kazaya gelebilmek için lafı bu kadar dolandırmaya ne gerek var, diyor kadidi çıkmış bir çolak.

— Büyük bir savaşçıydı, diye onu uyarıyor yanındaki.

— Doğru ama gözünü bir kazada kaybetti, savaşta değil. Hem sonra açık konuşmak gerekirse, ölüleri kokuyorsa hangi taraftan olduğunu düşünmeden ödemiyorum. Temriz'in hakkı var. Bizler savaş gazileriyiz. Yüzlerce arkadaşımızı kaybettik. Kollarımızda ya da gözlerimizin önünde öldüler; bir teki bile kokmuyordu.

Temriz arabasında kıpırdanıyor, kauçuk şeritlerle bağlanmış dizlerinin altındaki yastığı düzeltiyor ve Calut'un dönüşünden korkarcasına çadırlara doğru bakıyor.

— Bacaklarımı, dişlerimin yarısını, saçlarımı kaybettim ama hafızam sapasağlam kaldı. Her ayrıntıyı dünmüş gibi hatırlıyorum. Yazın ortasındaydık ve cehennem sıcağı kargaları intihara sürüklüyordu o yıl. Gökyüzünde çok yükseklere çıktıklarına, sonra da kanatlarını bedenlerine yapıştırıp gagalarını öne uzatarak kendilerini aşağıya bıraktıklarına şahit oluyorduk. Kuran çarpsın ki gerçeğin ta kendisi bu. Kızgın kayalara serdiğimiz çamaşırlarımızdaki bitlerin çatladığını işitiyorduk. Gördüğüm en korkunç yazdı. Böyle yakıcı bir güneşin altında beyaz kıçlılardan hiçbirinin siperinden çıkmaya cesaret edemeyeceğinden emin olduğumuzdan dikkati elden bırakmıştık. Ama satılmış Ruslar bir uydu aracılığıyla ya da bu tür bir şeyle yerimizi saptamışlardı. Bir helikopter ya da bir uçak üzerimizden geçmiş olsaydı, bulunduğumuz yeri

ânında boşaltırdık. Oysa, ufukta hiçbir şey görünmüyordu. Her taraf sakindi. Obüs üzerimize düştüğü sırada deliğimizde yemek yiyorduk. Tam isabet! Doğru zaman ve doğru yer! Bum! Beni yutan bir ateş ve toprak püskürmesi gördüm, hepsi bu. Ayıldığımda bir kayanın üzerinde yatıyordum, ellerim kan içindeydi, giysilerimse parçalanmış, dumandan kararmıştı. Durumu hemen kavrayamadım. Sonra yanı başımda bir bacak gördüm. Bir an bile o bacağın bana ait olabileceği gelmedi aklıma. Hiçbir şey hissetmiyor, acı çekmiyordum. Sadece biraz sersemlemiş haldeydim. (Yüzünü minarenin tepesine doğru çeviriyor, gözleri birdenbire fal taşı gibi açılıyor. Dudakları titrerken, elmacıkkemiklerinin üzerinde engelleyemediği kasılmalar baş gösteriyor. Bir çeşmeden akan suyu avuçlarında toplamak istercesine ellerini birleştiriyor ve sesi titreyerek anlatmayı sürdürüyor...) Tam o sırada onu gördüm. Tıpkı şimdi sizi gördüğüm gibi. Kuran üstüne yemin ederim ki doğru. Masmavi gökyüzünde dönüp duruyordu. Kanatları öylesine beyazdı ki yansımaları mağaranın içini aydınlatıyordu. Dönüyor, dönüyordu. Sonsuz sessizlikte ne yaralıların çığlıklarını ne de çevredeki patlamaları duyuyordum; duyduğum tek ses, havayı görkemli bir biçimde kucaklayan kanatlarının ipeksi hışırtısıydı. Olağanüstü bir görüntüydü bu...

— Sana doğru alçaldı mı, diye soruyor çolak heyecanla.

— Evet, diyor Temriz. Yanıma kadar alçaldı. Gözyaşları içindeydi ve lal rengi yüzü bir yıldız gibi parlıyordu.

— Ölüm meleği olmalı, diye onu onayladı yanındaki. Ondan başkası olamaz. Hep böyle, büyük kahramanlara görünür. Sana bir şey söyledi mi?

— Hatırlamıyorum. Kanatlarını bedenimi saracak şekilde açtı ama ben onu ittim.

— Vah zavallı, diye bağrıştı etrafındakiler, izin vermeliydin. Melek seni dosdoğru cennete götürecekti belli ki, böylece el arabanda çürümeyecektin şimdi.

Atik yeterince dinlediğini düşünerek zihnindeki uyuşukluğu başka yerde gidermeye karar veriyor. Eğilimlere göre giderek abartılarak tekrarlana tekrarlana, savaştan sağ çıkanların hikâyeleri gerçek efsanelere dönüşmek üzere. Atik, mollaların buna bir son vermesi gerektiğini düşünüyor içtenlikle. Özellikle de sokaklarda sonsuza dek sürtemeyeceğinin farkına varıyor. Deminden beri kendi gerçeğinden kaçmaya çalışıyor, ne abartabileceği ne de anlatabileceği gerçeğinden; ellerinde kalmış vicdan kırıntısı yüzünden insanları hemen kınayan, duyarsız ve dar kafalı Mirza Şah'a bile anlatamaz. Zaten içmediği bir bardak çay uğruna ona açıldığına pişman.

Sorumluluğundan kaçtığı, bir sorunu çözmenin en iyi yolunun ona sırtını dönmek olduğuna inanacak kadar budalalaştığı için kendine kızıyor. Karısı hasta; bu onun suçu mu? Komünist birlikler tarafından dağıtılan mangası onu ücra bir köyde terk ettiğinde, kadının onun için saçını nasıl süpürge ettiğini, onu nasıl saklayıp haftalarca baktığını, gece gündüz demeden kar fırtınası altında düşman bir topraktan geçirerek katır sırtında onu Peşaver'e kadar getirmeyi nasıl başardığını unuttu mu yoksa? Şimdi de karısının ona ihtiyacı var ve o, kendisini karısından koparabilecek her türlü şeyin ardında sağa sola koşturarak utanmadan ondan kaçıyor.

Ama her şeyin bir sonu var, günün de. Gece kapıda; insanlar evlerine dönüyor, evsizler inlerinin yolunu tutuyor, milislerse uyarıya gerek görmeden şüpheli gölgelere ateş ediyor genellikle. Atik'in de bir an önce evine, hasta ve ne yapacağını bilmez bir halde bıraktığı karısının yanına

dönmesi gerek. Yıkıntılarla dolu bir sokağa dalıyor, bir harabenin hizasında durup ayakta kalmış tek duvara kolunu dayıyor, çenesi omzunda, olduğu yerde kalakalıyor. Birkaç zayıf ışığın fersizce aydınlattığı karanlığın içinde, orada burada ağlayan bebeklerin sesleri geliyor kulağına. Viyaklamaları kamçı darbeleri gibi çarpıyor kafasına. Çocuklarının yaygaraları karşısında sinirlenen bir kadına, sağır edici sesiyle bir erkek susmasını buyuruyor. Atik önce ensesini, sonra sırtını dikleştiriyor, gökyüzünde neşeyle parıldayan binlerce takımyıldızını seyre dalıyor. Hıçkırığa benzer bir şeyle boğazı sıkışıyor. Olduğu yere yığılmamak için neredeyse kan çıkana kadar yumruklarını sıkmak zorunda kalıyor. Kendini yorgun hissediyor; boşa kürek çekmekten, duman kıvrımlarının ardından koşmaktan yorgun düşmüş, sabahtan akşama kadar kendisini ezen bu yavan günlerden bıkmış bir halde. Yirmi yıldır pusulardan, hava saldırılarından, kadın, çocuk, sürü, köy demeden çevresinde onlarca kişinin mahvına yol açan patlayıcılardan neden paçasını kurtarmış olduğunu anlayamıyor; eskisi kadar karanlık ve nankör bir dünyada, tümüyle gerçekdışı, idam sehpalarıyla donatılmış ve marazi insan kalıntılarının kol gezdiği bir şehirde ot gibi yaşamayı sürdürmek içinmiş demek ki; bu şehir, kâh pis kokulu bir kodeste canlı cenaze bir kadına eşlik eden, kâh can çekişen, ipten kazıktan kurtulmuş birinden daha acınacak bir haldeki karısının başını bekleyen Atik'i her geçen gün, her geçen gece biraz daha hırpalamakta ve acımasızca yıpratmakta.

— La havle, diye iç çekiyor. Allahım, beni tabi tuttuğun sınav buysa, bana dayanma gücü de ver.

Avuçlarını silkeleyerek bir ayet mırıldanıyor ve evine gitmek üzere geri dönüyor.

Evinin kapısını ittiğinde Atik'in dikkatini çeken ilk şey, yanan kandil oluyor. Bu saatte genellikle Müserret yataktadır ve odalar karanlığa gömülmüş olur. Yatağın boş, örtülerin itinayla ot şiltenin üstüne serilmiş, yastıklarınsa tam kendisinin hoşlandığı gibi duvara dayanmış olduğunu görüp kulak kabartıyor; ne bir inleme ne bir ses var. Geri dönünce leğenlerin ters çevrilerek kapatılmış olduğunu ve yıkanan bulaşığın, köşesinde pırıl pırıl parladığını fark ediyor. Bu durum karşısında kafası karışıyor, çünkü aylardır Müserret'in ev işleriyle pek ilgilendiği yok. Hastalığın kemirdiği kadın, zamanının çoğunu sızlanmak ve kendisini bağırsak ağrısından kıvrandıran rahatsızlığıyla uğraşmakla geçiriyor. Atik döndüğünü belirtmek için elini ağzına götürerek kısa kısa öksürüyor. Bir perde aralanıyor nihayet ve yüzü kırış kırış olmuş ama hâlâ ayaklarının üzerinde durabilen Müserret görünüyor. Yine de eliyle kapı pervazına dayanmadan edemiyor; sanki onuru buna bağlıymışçasına, ayaklarının üzerinde durabilmek için kalan tüm gücüyle mücadele verdiği hissediliyor. Atik elini çenesine götürüyor, bir kaşını kaldırarak şaşırdığını belli ediyor.

— Kız kardeşimin Belucistan'dan döndüğünü sandım, diyor.

Müserret irkiliyor.

— Henüz sakat değilim, diye belirtiyor.

— Söylemek istediğim bu değil. Bu sabah seni bıraktığımda öyle kötü bir durumdaydın ki... Her şeyi yerli yerinde, düzgün ve evi de süpürülmüş görünce kardeşimin döndüğünü düşündüm hemen. Ondan başka kimsemiz yok. Komşuların senin sağlık durumunu bildikleri halde, içlerinden hiçbiri bir gün olsun, nasıl yardımcı olabilirim diye bakmaya gelmedi.

— Onlara ihtiyacım yok.

— Nasıl da alınganlık gösteriyorsun Müserret. Altında ne var diye her kelime üzerinde durmak mı gerekiyor?

Müserret kocasıyla arasındaki ilişkiyi bu şekilde düzeltemediğini görüyor. Masanın üzerindeki kandili alıp daha fazla ışık versin diye bir kirişe asıyor; daha sonra gidip yiyeceklerle dolu bir tepsi getiriyor.

— Bana yolladığın kavunu kestim ve pencerede, serin bir yere koydum, diyor uysallıkla. Mutlaka açsındır. Tam sevdiğin gibi bir pilav hazırladım.

Atik ayakkabılarını çıkarıyor, takkesini ve kırbacını bir pencere kanadının sapına asıyor ve demirden, eğri büğrü tepsinin başına geçiyor. Ne diyeceğini bilmeden ve alınganlığının tekrar tutması korkusuyla karısına bakmaya cesaret edemeden bir küçük sürahiye uzanıp dudaklarına götürüyor. Su ağzından taşıyor ve sakalına akıyor; elinin tersiyle akan suyu silerek tepsideki arpa peksimetiyle ilgilenirmiş gibi yapıyor.

— Ben pişirdim, diyor fırsat kollayan Müserret. Senin için.

— Neden kendine bu kadar eziyet ediyorsun, diye ağzından kaçırıyor Atik.

— Karılık görevimi sonuna kadar yerine getirmek istiyorum.

— Senden hiçbir şey istemedim ki.

— İstemek zorunda değilsin.

Atik'in karşısında, hasırın üstüne neredeyse yığılıp kalarak onun bakışlarını takip ediyor ve ekliyor:

— Her şeyden el etek çekmek istemiyorum Atik.

— Mesele bu değil, kadın.

— Aşağılanmaktan nasıl nefret ettiğimi bilirsin.

Atik araştırıcı gözlerini ona çeviriyor:

— Senin onurunu incitecek bir şey mi yaptım Müserret?

— Aşağılama ille de başkalarının tutumunda olmayabilir, bazen de insanın kendi sorumluluklarını üstlenmemesinde yatar.

— Nereye varmak istiyorsun, kadın? Hastasın, hepsi bu. Dinlenmeye, gücünü toplamaya ihtiyacın var. Kör değilim ya. Yıllardır birlikte yaşıyoruz; hiç numaracı biri olmadın, ne bana ne de bir başkasına karşı. Sırf bana kim bilir neyi kanıtlamak için hastalığını ağırlaştırmak zorunda değilsin.

— Yıllardır birlikte yaşıyoruz Atik ve karılık görevlerimi ihmal ettiğim gibi bir duyguya ilk kez kapılıyorum; kocam benimle konuşmaz oldu.

— Seninle konuşmadığım doğru ama sana surat asmıyorum. Bitmek bilmeyen bu savaşın ve çevremizdeki her şeyi berbat eden sefaletin ağırlığı altında eziliyorum sadece. Kendi mutsuzluğuyla ilgilenmek yerine neden zavallı insanların başında nöbet tutmayı kabul ettiğini bir türlü anlamayan bir gardiyandan başka bir şey değilim.

— Eğer Allah'a inancın olsaydı, sana verdiğim mutsuzluğu onun bir sınavı olarak görürdün.

— Sen bana mutsuzluk vermiyorsun Müserret. Bu saçma sapan şeyleri düşünen sensin. Allah'a inancım var ve sabrımı ölçmek için karşıma çıkardığı acıları kabulleniyorum.

Müserret peksimeti bölerek bir parçasını kocasına uzatıyor.

— Madem bir kerecik çene çalma fırsatı bulduk, tartışmamaya çalışalım bari, diye mırıldanıyor.

— Aynı fikirdeyim, diye onu onaylıyor Atik. Madem bir kerecik çene çalma fırsatı bulduk, kinci sözlerden ve laf sokuşturmalardan kaçınalım. Ben senin kocanım Müserret. Ben de kocalık görevlerimi yerine getirmeye çalışıyorum. Mesele

şu ki biraz bunalmış haldeyim. Sana karşı hiçbir hınç beslemiyorum. Bunu bilmelisin. Suskunluğum bir ret değil, güçsüzlüğümün ifadesi sadece. Beni anlıyor musun kadın?

Müserret başıyla onaylıyor ama ikna olmadan.

Atik tabaklardan birine bir parça ekmek daldırıyor. Eli titriyor; içinde yükselen öfkeyi bastırmakta öyle zorlanıyor ki nefes alıp verirken ıslık gibi sesler çıkarıyor. Boynunu omuzlarının arasına gömüyor, nefesini düzenlemeye çalışıyor; ardından da kendisini ifade etmek zorunda kaldığı için gittikçe çileden çıkarak şöyle diyor:

— Kendimi temize çıkarmaya çalışmaktan hoşlanmıyorum. Bir hata yapmış olduğum duygusuna kapılıyorum, oysaki böyle bir şey yok. Tüm istediğim, evimde biraz huzur bulmak. Fazla bir şey mi bu beklediğim? Saçma sapan şeyler kurup duruyorsun kafanda kadın. Kendine de bana da işkence ediyorsun. Sanki kışkırtmaya çalışıyorsun beni.

— Seni kışkırtmaya çalışmıyorum.

— Belki de ama ben öyle hissediyorum. Biraz güç toplar toplamaz ayakta durabildiğini, hastalığın seni alt edemeyeceğini bana kanıtlamak için kendini budalaca harcıyorsun. İki gün sonra da pes ediyorsun ve ben seni acınacak bir durumda buluyorum. Bu komedi daha ne kadar sürecek böyle?

— Affet beni.

Atik göğüs geçiriyor, soğuk sosun içinde gezdirdiği ekmeğini kafasını kaldırmadan ağzına götürüyor.

Müserret peştamalını koluna atıyor ve rahatsız edici şapırtılar içinde yemeğini yiyen kocasına bakıyor. Bakışlarını yakalayamayınca kafasının tepesinde giderek genişleyip çirkin ve çukurlaşmış ensesine kadar yayılan kelliği seyretmekle yetiniyor.

— Geçen gece dolunay vardı, diye anlatıyor kederli bir sesle, seni uyurken görmek için panjurları açtım. Vicdanı rahat olanların şu huzurlu uykusuyla uyuyordun. Sakallarının arasından görünen dudaklarında hafif bir tebessüm vardı. Yüzün aydınlanmıştı biraz; sanki çektiğin bütün dertler buhar olup uçmuş, acı tek bir kırışığına bile erişememişti asla. Öyle güzel, öyle huzur verici bir görüntüydü ki bu, şafak hiç sökmesin istedim. Uykun canını sıkabilecek her şeyden koruyordu seni. Başucuna oturmuştum. Elini tutmak için yanıp tutuşuyordum ama seni uyandırmaktan korktum. Bunun üzerine şeytana uymamak için, o paylaştığımız, genellikle zorluklarla dolu yılları düşündüm ve en güçlü bağlılık anlarımızda birbirimizi sevip sevmemiş olduğumuzu sordum kendi kendime.

Atik aniden yemeyi bırakıyor. Dudaklarını sildiği bileği titriyor. La havle, diye mırıldanıp karısını süzerken burun deliklerinde kasılmalar oluşuyor.

Sesindeki yapmacık sükûnetle soruyor:

— Yolunda gitmeyen nedir Müserret? Bu akşam fazlasıyla konuşkan olduğunu görüyorum.

— Belki de bir süredir pek konuşmadığımız içindir.

— Peki bugün çenenin düşmesine sebep olan ne?

— Hastalık. Ciddi bir an bu, önemli bir gerçeklik ânı; hastalık yani. Artık birbirimizden bir şey gizleyemeyiz.

— Sen öyle çok rahatsızlandın ki...

— Bu kez içime yerleşen hastalığın bensiz gitmeyeceğini hissediyorum.

Atik tabağını itiyor ve sırtını duvara veriyor.

— Bir taraftan yemek hazırlıyorsun bana, diğer taraftan da ona el sürmemi engelliyorsun. Bunu adil bir davranış olarak görüyor musun?

— Affet beni.

— Çizmeyi aşıp sonra da af diliyorsun. Elimden başka şey gelmez, düşün bir.

Müserret yerinden kalkıp perdenin gerisine çekilmeye hazırlanıyor.

— İşte sana söz söylemekten bu nedenle çekiniyorum Müserret. Tehlikedeki bir dişi kurt gibi hep savunmadasın. Seni ikna etmeye çalıştığımda da bunu kötüye alıyor ve kaçıyorsun.

— Doğru, diye kabul ediyor Müserret, ama senden başka kimsem yok. Bana sinirlendiğin zaman tüm dünya bana sırtını dönmüş oluyor. Senin için her şeyimi verirdim. Seni ne pahasına olursa olsun hak etmeye çalıştığım için yapıyorum bunca beceriksizliği. Bugün seni kızdırmayı ya da hayal kırıklığına uğratmayı yasaklamıştım kendime. Gel gör ki bir türlü bunu beceremiyorum.

— Bu durumda neden yanlışta diretiyorsun?

— Korkuyorum...

— Neden?

— Gelen günlerden. Dehşete düşürüyorlar beni. Bir tek sen her şeyi kolaylaştırabilirsin benim için.

— Nasıl?

— Hastalığım konusunda doktorun sana söylediklerini bana anlatarak.

— Yine mi, diye haykırıyor Atik, gözü dönmüş bir biçimde.

Bir tekmeyle masayı devirerek bir sıçrayışta ayağa kalkıyor ve geçerken pabuçlarını, kırbacını ve sarığını kapıp kendini sokağa atıyor.

Yalnız kalan Müserret başını ellerinin arasına alıyor. Küçücük omuzları yavaşça sarsılmaya başlıyor.

Oradan birkaç sokak ötede, Muhsin Ramat da uyumuyor. Ot şiltesine uzanmış, elleri ensesinin altında, duvarlarda titrek gölgeler oluşturarak bir çanakta erimekte olan muma dikiyor gözlerini. Başının üstündeki çıplak tavanda, bir kalasın neredeyse kırılacak kadar bel verdiğini fark ediyor. Geçen hafta yan odada bir duvar parçası kopmuştu, az kalsın Züneyra'nın tepesine düşüyordu...

Mutfağa sığınan Züneyra yanına gelmek bilmiyor bir türlü.

Akşam yemeğini sessizlik içinde yediler; kendisi bitkin, Züneyra ise dalgındı. Yemeğe dokunmadılar bile, bir saatte yuttukları birer parça ekmeği dalgın dalgın kemirip durdular. Muhsin tedirgindi. Fahişenin idamıyla ilgili hikâyesi evin üzerine kara bir bulut gibi çökmüştü. Züneyra'ya açılarak vicdanını rahatlatacağını, kendisini toplayacağını düşünüyordu. Karısının bu kadar sarsılacağı bir an bile aklına gelmemişti. Birçok kez ona elini uzatmayı, ne kadar üzgün olduğunu belirtmeyi denedi ama kolu kendisine itaat etmiyordu; sanki uyuşmuş gibi böğrüne yapışık bir halde duruyordu. Züneyra onu hiç cesaretlendirmiyordu. Gözlerini yerden ayırmadan başı önde oturuyor, parmakları olsa olsa küçük masanın kenarına şöyle bir değiyordu. Bir ekmek lokmasını ağzına götürmek onu ısırmaktan daha çok vaktini alıyordu. Uzaklardaydı, kurulmuş makineyi andıran hareketleriyle, yüzeye çıkmayı, uyanmayı reddediyordu. İkisi de doğru dürüst yemek yemediği için tepsiyi topladı ve perdenin ardında gözden kayboldu. Muhsin uzun süre onu bekledi, sonra da gidip ot şilteye uzandı. Orada da beklemeye devam etti. Ama Züneyra gelmedi. İki saattir, belki biraz daha fazla süredir onu bekliyor, Züneyra hâlâ ortada yok. Mutfakta

olduğuna işaret edecek tek bir gürültü bile gelmiyor. İki tabağı yıkamak ve küçük bir ekmek sepetini boşaltmak zaman almaz ki. Muhsin doğrulup oturuyor, birkaç dakika daha sabredip ne olup bittiğini öğrenmeye karar veriyor. Perdeyi açıyor ve Züneyra'nın dizlerini karnına çekmiş, duvara doğru dönmüş bir halde bir hasırın üstünde uzandığını görüyor. Uyumadığına emin ama rahatsız etmeye çekiniyor onu. Gürültüsüzce çekiliyor, üzerine bir giysi geçiriyor, sandaletlerini giyiyor, mumu üfleyip sokağa çıkıyor. Mahalle nemli bir sıcaklık altında kırılıyor. Orada burada erkekler, garaj kapılarının önünde ya da duvar diplerinde çene çalıyor. Muhsin evinden uzaklaşmanın gerekli olmadığına karar veriyor. Basamağa oturup kollarını göğsünde kavuşturuyor ve gökyüzünde bir yıldız aramaya koyuluyor. Tam o anda vahşi görünüşlü bir adam beliriyor önünde ve öfkeli adımlarla yoldan aşağı iniyor. Ay ışığı taşlaşmış yüzünü aydınlatıyor; Muhsin kısa bir süre önce dükkânın eşiğinde yüzüne neredeyse kırbacını indirecek olan gardiyanı tanıyor.

5

Atik Şevket, yatsı namazı için camiye dönüyor; namazını en son bitiren kişi olacak. Bir fatiha sırasında ellerini açıp ayetler okuyarak ve ermişlerle atalardan *talihsizliği* için yardım dilenerek uzun dakikalar geçirecek. Dizindeki eski yaralar yüzünden namazını yarıda bırakmak zorunda kalarak dini kitaplarla dolu bir rafa yanaşıp okumaya çalışıyor. Kafasını bir türlü okuduğu şeye veremiyor. Metinler gözlerinin önünde birbirine karışıyor, kafası çatlayacak gibi oluyor. Çok geçmeden camideki boğucu sıcak avluda oraya buraya dağılmış mümin gruplarına katılmaya mecbur ediyor onu. İhtiyarlar ve dilenciler artık yok ama savaş malulleri hâlâ orada, sakatlıklarını bir madalya gibi sergilemekteler. İki bacağı kesik olan, arkadaşlarının hikâyelerine kulak kesilmiş, onaylamaya ya da karşı çıkmaya hazır bir halde kasım kasım kasılıyor el arabasında. Calut geri dönmüş, bir çolağın yanında oturmuş, tek bir mitralyöze sahip bir avuç mücahitle birlikte bir Sovyet tankçı birliğini nasıl etkisiz hale getirmeyi başardığını anlatan bir ihtiyarı saygıyla dinliyor.

Atik savaşta gösterilen yararlılık hikâyelerinin ağırlığına uzun süre katlanamıyor. Camiden ayrılıp kıyıma uğramış gibi görünen dış mahallelerde dolaşıyor, en açgözlü dilencileri uzaklaştırmak için de kırbacını kullanıyor ara sıra. Farkında olmadan kendisini tutukevinin önünde buluyor, içeri giriyor. Hücrelerin sessizliği onu yatıştırıyor. Geceyi

orada geçirmeye karar veriyor. El yordamıyla kandili bulup yakıyor ve elleri başının altında, gözleri tavana dikili bir halde portatif yatağa uzanıyor. Düşünceleri ne zaman Müserret'e kaysa, ondan kurtulmak ister gibi boşluğa bir tekme savuruyor. Art arda dalgalar halinde geri gelen öfkesi, şakaklarını zonklatıyor, göğsünü sıkıştırıyor. Yaraya ilk ve son kez neşter vuramadığı, Kâbil sokaklarını arşınlayan şu, yoldan çıkmış dişilere bakıp da kendisini ayrıcalıklı hissetmesi gereken bir eşin yüzüne karşı kusurlarını söyleyemediği için pişmanlık duyuyor. Müserret onun sabrını kötüye kullanıyor. Hastalığı hafifletici bir sebep olamaz artık; onunla yaşamayı öğrenmeli.

Koca bir gölge, duvarı kaplıyor. Atik irkilerek kırbacına davranıyor.

— Benim, Nezih, diye rahatlatıyor onu titrek bir ses.

— Girmeden önce kapıyı vurmayı öğretmediler mi sana, diye homurdanıyor Atik öfkeyle.

— Ellerim dolu. Seni korkutmak istemedim.

Atik lambasını ziyaretçiye doğru tutuyor. Şekilsiz bir boynu ve kıvırcık saçlarının üzerinde çirkin bir takkesi olan, kamburca, bir direk gibi uzun, altmış yaşlarında bir adam bu. Aşırı zayıf, uzun suratı, ağarmış keçisakalı yüzünden daha da uzun görünüyor; patlak gözleri, dayanılmaz bir acının etkisiyle suratından fırlamışa benziyor.

Yüzünde kararsız bir gülümsemeyle kapıda dikiliyor, içeri girmek ya da geri dönmek için gardiyandan bir işaret bekliyor.

— Işığı gördüm, diye açıklıyor. Yiğit Atik iyi değil, gidip ona arkadaşlık etmeliyim, diye geçirdim içimden. Ama elim boş gelmedim. Biraz kurutulmuş et ve meyve getirdim.

Atik düşünüyor, sonra omuzlarını silkerek yerdeki bir koyun postunu işaret ediyor. Kabul edildiği için çok sevinen Nezih işaret edilen yere yerleşiyor, küçük bir çıkını açıyor ve gardiyana cömertliğini sergiliyor.

— Dedim ki kendi kendime, Atik belli ki evinde sinirlenmiş. Eğer kafasını dağıtmak ihtiyacında olmasaydı, hiç tutuklusu olmayan hapishaneye gelmezdi bu saatte. Benim de evde keyfim yerinde değil. Asırlık babam uslanmak bilmiyor. Gözleri görmez, ayakları tutmaz oldu ama dırdırı hiç bitmedi maşallah. Her dakika söylenip duruyor. Evvelden, onu susturmak için yiyecek bir şeyler verirdik. Şimdiyse ağza atacak pek bir şey yok; eşini dostunu da kaybettiğinden diline engel olabilene aşkolsun. Bazen sessiz olun, demekle işe başlıyor ve asıl kendisi susmak bilmiyor. İki gün önce uyanamadı. Kızlarım onu sarstılar, yüzüne su serptiler, kımıldamadı bile. Bileğini tuttum, nabız atmıyor. Kulağımı göğsüne dayadım, nefes almıyor. İyi, dedim kendi kendime, öldü, aileye bildirmek ve güzel bir cenaze töreni hazırlamak için kolları sıvamalı. Komşulara haberi vermek için çıktım, sonra ailemizin en yaşlısının vefatını kuzenlere, yeğenlere, eşe dosta bildirmeye gittim. Tüm sabah boyunca başsağlığı dileklerini kabul ettim, herkes üzüntüsünü ifade etti. Öğlen eve döndüm. Ve avluda herkese atıp tutmakla meşgul kimi göreyim dersin? Babamın ta kendisini, üstelik sövgüleri kadar canlı, açık ağzından beyazımtırak dişetleri görünüyor. Bana kalırsa aklı yerinde değil artık. O varken ne sofraya oturmak ne de hasta olup yatmak mümkün. Birinin geçtiğini görmeyegörsün, hemen üstüne atlıyor ve mutlaka onu kalaylayacak bir şeyler buluyor. Bazen ben de çıldırıyor ve ona bağırıp çağırmaya başlıyorum. Komşular araya giriyor ve hepsi babama karşı sabırlı olmadı-

ğım için Allah katında günah işlediğimi düşünüyor. Ben de Allah'ı daha fazla gücendirmemek için zamanımın çoğunu dışarıda geçiriyorum. Yemeklerimi bile dışarıda yiyorum.

Atik hüzünle başını sallıyor. Nezih aynı insan değil, kendisi de. Onu tanıdığında Kâbil'de müftüydü, on yıl kadar oluyor. Kimse ona dalkavukluk etmezdi ama verdiği cuma vaazları yüzlerce mümini bir araya toplardı. Dövme demirden bir ana kapısı olan, bahçeli büyük bir evde otururdu; bazen ileri gelenlerle birlikte o da resmi törenlere davet edilirdi. Oğulları Ruslara karşı verilen savaş sırasında öldürüldü, bu da yerel yönetimler nezdinde değerini yükseltti onun. Bir şeylerden şikâyet eder hali yoktu hiç ve kimse ona düşman olan birini tanımıyordu. Belli bir edep duygusu içinde yaşıyor, camiden eve, evden camiye gidiyordu. Çok okurdu; ancak tesadüfen açığa çıksa da derin bilgisi saygıyı hak ederdi. Sonra bir sabah birdenbire gözleri dönmüş, ağzı salyalar içinde el kol hareketleri yaparak caddeler boyunca yürürken gördüler onu. Önce bir cinlenme teşhisi konuldu, cin kovucular boş yere mücadele verdiler, ardından birkaç ay için tımarhaneye kapatıldı. Ondan sonra da eski yetilerinin tamamına asla kavuşamadı. Bazen aklından kuşkuya düştüğü olur ve içinde bulunduğu durumun utancını gizlemek için herkesten elini eteğini çeker. Sık sık orada, evinin kapısının eşiğinde, rengi atmış bir şemsiyenin altında oturarak günlerin ve insanların geçişini aynı aldırmazlıkla izler.

— Biliyor musun ne yapacağım Atik?

— Nasıl bilebilirim ki? Bana asla bir şey söylemezsin.

Nezih kulak kabartıyor, sonra kimsenin duymayacağından emin olunca, gardiyana doğru eğiliyor ve fısıltılı bir sesle ona sırrını açıyor:

— Çekip gideceğim...

— Nereye gideceksin?

Nezih kapıdan tarafa bakıyor, nefesini tutup etrafı dinliyor. İçi pek rahat etmediğinden ayağa kalkıp birinin olup olmadığını kontrol etmek için sokağa çıkıyor; sonra çılgınca bir neşe içinde gözleri parlayarak geri dönüyor.

— Vallahi hiç bilmiyorum. Gideceğim, hepsi bu. Çıkınım, sopam ve param hazır. Sağ ayağım iyileşir iyileşmez yiyecek karnelerini, sahip olduğum tüm evrakı onlara iade edip gideceğim. Ne teşekkür edecek ne elveda diyeceğim. Rasgele bir yol seçip okyanusa kadar o yolu takip edeceğim. Deniz kıyısına varınca da kendimi suya atacağım. Bir daha Kâbil'e hiç dönmeyeceğim. Lanet bir şehir bu. Selamete çıkmak mümkün değil burada. Durmadan insanlar ölüyor, sokaklar dul ve yetimlerle dolu.

— Bir de Taliban'la tabii.

Nezih gardiyanın tespiti karşısında korkuya kapılarak heyecan içinde kapıya doğru dönüyor, ardından kadidi çıkmış koluyla bıkkınlık ifade eden bir hareket yapıyor ve boynunu bir parmak kadar uzatarak homurdanıyor:

— Onlar beklemekle bir şey kaybetmez.

Atik başını sallayarak onaylıyor. Bir dilim kurutulmuş et alarak kuşkulu bir ifadeyle inceliyor. Nezih ona tehlike olmadığını kanıtlamak için iki lokmayı mideye indiriyor. Atik et parçasını geri koymadan önce bir daha kokluyor, bir meyve seçerek iştahla ısırıyor.

— Ayağın ne zaman iyileşecek?

— Bir-iki hafta içinde. Sonra da kimseye bir şey söylemeden pılımı pırtımı toplayıp toz olacağım, kimse bir şey anlamayacak. Bayılana kadar burnumun doğrultusunda

yürüyecek, insanlarla konuşmayacağım, hatta karşıma kimse çıkmayacak bile. Tabanlarım pabuçlarımın tabanıyla bütünleşinceye kadar yürüyecek, yürüyecek, yürüyeceğim.

Atik dudaklarını yalıyor, ikinci bir meyve alıp yeleğine siliyor ve bütün bütün yutuyor.

— Hep gideceğini söylüyorsun ama hâlâ buradasın.

— Ayağım iyi değil.

— Daha önce kalçan rahatsızlık veriyordu, kalçandan önce sırtın, sırtından önce de gözlerin. Aylardır gideceğinden söz ediyorsun ve hâlâ buradasın. Dün nasıl buradaysan, yarın da burada olacaksın. Hiçbir yere gitmeyeceksin Nezih.

— Elbette gideceğim. Ve geçtiğim yollarda arkamda iz bırakmayacağım. Kimse nereye gittiğimi bilemeyecek ve ben evime geri dönme isteğine kapılsam bile dönüş yolunu bulamayacağım.

— Hayır, diyor Atik, sanki zavallı adamı kızdırmakla kendi düş kırıklıklarının öcünü alabilecekmiş gibi kabalığını gizlemeden, gitmeyeceksin. Ağaçlar misali, mahallenin ortasında çakılıp kalacaksın. Seni tutacak köklerin olduğundan değil ama senin yaradılışındaki insanlar, gözlerinin görebildiği yerin ötesinde maceraya atılmaya cesaret edemedikleri için. Bu insanlar uzak diyarların, sonu gelmez yolların, inanılmaz seferlerin düşleri içinde yaşarlar, çünkü bunları asla gerçekleştiremeyeceklerdir.

— Nereden biliyorsun?

— Biliyorum.

— Yarınların bize ne getireceğini bilemezsin Atik. Her şeyi bilmek sadece Allah'a mahsustur.

— Dilencilerin yarın ne yapacağını bilmek için kristal küreye bakmaya gerek yok. Yarın gün doğarken, yine aynı

yerde avuçlarını açmış, kişner gibi sesler çıkararak bekliyor olacaklar, tıpkı dün ve önceki günlerdeki gibi.

— Ben dilenci değilim.

— Kâbil'de hepimiz dilenciyiz. Ve sen Nezih, yarın kendi kapının eşiğinde, eskilikten canı çıkmış şemsiyenin gölgesinde, silip süpüreceğin acınacak haldeki yemeğini sana getirmeleri için kızlarını bekliyor olacaksın.

Nezih'in canı sıkkın. Birçok insanda rastlanan girişkenlik özelliğinin kendisinde de olabileceğine gardiyanın neden inanmadığını anlamıyor ve onu nasıl ikna edebileceğini bilmiyor. Bir süre susuyor, sonra gardiyanın, cömertliğine layık olmadığını düşünerek küçük çıkınını kendi önüne çekiyor.

Atik alaycı alaycı gülüyor ve kasıtlı olarak üçüncü meyveyi alıp bir kenara koyuyor.

— Eskiden konuştuğumda bana inanırlardı, diyor Nezih.

— Eskiden aklın başındaydı, diyor dik başlı gardiyan.

— Şimdi kafadan çatlak olduğumu mu düşünüyorsun?

— Böyle düşünen ne yazık ki sırf ben değilim.

Nezih üzüntü içinde, çenesini oynatıyor. Yenik düşmüş bir tavırla çıkınını toplayıp ayağa kalkıyor.

— Evime gidiyorum, diyor.

— Harika fikir.

İçi sızlayarak kapıya kadar kendisini sürüklüyor Nezih. Çekip gitmeden önce kısık bir sesle itiraf ediyor:

— Doğru. Her gece gideceğimi söylüyorum kendi kendime ve her gün yine buradayım. Beni burada tutanın ne olabileceğini soruyorum kendime.

Nezih gidince Atik yeniden portatif yatağa uzanıyor ve ellerini ensesinde birleştiriyor. Binanın tavanı düşüncelerinden kaçmasına yardım edecek hiçbir esin vermediği için

tekrar oturup yüzünü avuçlarının içine alıyor. Bir öfke dalgası yükseliyor içinde. Yumrukları sıkılı, çenesi kasılmış bir halde evine dönmek için doğruluyor; diğer yandan karısı kefaret ödeyen kurban tutumunda inat ederse bir daha alttan almayacağına yemin ediyor.

6

Muhsin Ramat rahatlamış durumda. Belli ki gece, Züneyra'nın öfkesini yatıştırmış. Bu sabah huzurlu, gözleri hiç olmadığı kadar büyüleyici bir halde erkenden kalktı. Muhsin akşamki anlaşmazlığı belki de unuttuğunu ve hatırlayınca kendisine yine surat asacağım düşündü. Züneyra unutmadı oysa; sadece kocasının içinden çıkamadığı zor bir durumda olduğunu ve kendisine ihtiyaç duyduğunu anladı. İlkel, çağdışı, iğrenç ve sağduyudan yoksun bir davranış yüzünden, saçma ama Afgan ülkesi gerçeğini açığa vuran bir davranış yüzünden, pişman olduğu ve vicdan azabı çektiği canavarca bir davranış yüzünden ona kızmak, onu daha da kırılgan hale getirmekten başka bir şeye yaramaz. Kâbil'de olaylar insanları ve alışkanlıkları önüne katıp sürükleyerek her geçen gün daha kötüye gidiyor. Kaos içinde kaos, yıkım içinde yıkım bu ve düşüncesizce davrananların vay haline. Yalnız kalmış bir insanın mahvolması kaçınılmaz. Geçen gün mahallede delinin biri avaz avaz Allah'ın yanıldığını haykırmıştı. Bu zavallıcık, hiç kuşku yok, ne durumda olduğunun, aklını yitirdiğinin farkında değildi. Laf anlamaz Taliban, deliliğini hafifletici sebep olarak kabul etmedi ve gözlerini bantlayıp ağzını tıkayarak halk meydanında öldüresiye kırbaçladı onu.

Züneyra Taliban'dan olmadığı gibi, kocası da deli değil; toplu bir histeri sırasında bir an için kendini kaybetmesinin nedeni, her gün yaşanan dehşetin bilinçten daha güçlü

ve insandaki çöküntünün dipsiz uçurumlardan daha derin olması. Muhsin giderek diğerlerine ayak uyduruyor, onların yıkımını paylaşıyor, onların gerilemesiyle özdeşleşiyor. Davranışı da her şeyin dengesinin ansızın bozulabileceğinin bir kanıtı.

Gece her ikisi için de uzun sürdü. Muhsin, şaşkınlığı içinde donup kalmış bir halde ezana kadar taşın üstünde oturdu. Züneyra da bir saniye bile kapatmadı gözlerini. Hasının üzerinde büzülerek uzaklarda kalan anılara sığındı; bugünün tozlu meydanlarını çirkinleştiren darağaçlarının yerinde çocuk şarkıları yükseliyordu bir zamanlar. Her gün bayram değildi ama uçurtmalar havada süzülürken hiçbir deli haykırarak kutsal şeylere hakaret edildiğini söylemezdi. Muhsin'in eli düşüncelerine değer verdiği kız arkadaşının eline değmeden önce elbette bazı önlemler alırdı ama bu durum birbirlerine olan tutkularını hiç azaltmazdı. Gelenekler böyleydi, bunlarla yaşamak gerekiyordu. Ölçülü davranışlar, onları üzmek şöyle dursun, sevgilerini kem gözlerden korur, parmaklarının kendinden geçirici, sihirli bir dokunuş için yasakları her delişinde yüreklerinde baş gösteren ürpertileri şiddetlendirirdi. Üniversitede tanışmışlardı. Muhsin burjuva bir ailenin oğlu, Züneyra ise ileri gelenlerden birinin kızıydı. Muhsin, diplomatik kariyer yapmak için siyaset bilimi eğitimi görüyordu. Züneyra bir yargıçlık unvanı edinmeye çok hevesliydi. Muhsin belaya bulaşmayan, dindarlığı ölçülü bir delikanlıydı; Züneyra ise aydın bir Müslüman kadınıydı, edebe uygun giysiler, bazen de bir kuşakla tamamladığı kabarık şalvarlar giyerdi, kadın haklarının faal bir savunucusuydu. Kendisine yapılan övgüleri hak edecek kadar gayretliydi. Işıltılı bir kızdı. Güzelliği insanların başını döndürürdü. Delikanlılar

ona yiyecekmiş gibi bakmaktan alamazlardı kendilerini. Hepsi onunla evlilik hayalleri kurmaktaydı. Ama Züneyra'nın seçtiği kişi Muhsin'di; ilk bakışta vurulmuştu ona. Kibar bir delikanlıydı Muhsin, Züneyra ona gülümsediğinde bir genç kızdan beter kızarırdı. Çok genç yaşta ve çabucak evlenmişlerdi, sanki felaketin şehrin kapılarına dayandığını anlamışlardı.

Muhsin rahatladığını gizlemiyor. Karısı kendisine sırtını döner dönmez onun için nasıl yanıp tutuştuğunu anlasın diye, bunu açıkça göstermeye çalışıyor hatta. Karısının kendisine surat asmasına dayanamıyor; bu dünyada onu hâlâ bir şeylere bağlayan son bağ karısı.

Züneyra hiçbir şey söylemiyor. Ama gülümseyişi anlamlı. Kocasının o iyi bildiği, yüzünde güller açtıran gülümseme değil bu, yine de Muhsin'in mutlu olmasına yetiyor.

Züneyra kahvaltısını kocasının önüne getiriyor, kendisi de dizlerinde kavuşturduğu elleriyle mindere yerleşiyor. Üzerinde hak iddia eden bakışlarını kocasına çevirmeden önce hurilerinkine benzer gözleriyle bir duman kıvrımını takip ediyor.

— Çok erken kalktın, diyor Züneyra.

Muhsin, hiçbir şey olmamış gibi kendisine hitap etmesine şaşırarak irkiliyor. Züneyra'nın sesi yumuşacık, neredeyse anaç; Muhsin konunun kapandığı sonucunu çıkarıyor.

Ekmek parçasını telaş içinde yutmaya çalışırken boğulacak gibi oluyor. Bir peçeteyle ağzını siliyor ve şöyle diyor:

— Camiye gitmiştim.

Züneyra o güzelim kaşlarını çatıyor.

— Sabahın üçünde mi?

Muhsin sesini ayarlamak için bir daha yutkunuyor ve mantıklı bir gerekçe arayarak şöyle cevap veriyor:

— Uykum yoktu, ben de serinlemek için kapının önüne çıktım.

— Doğru, bu gece hava çok sıcaktı.

Her ikisi de nem ve sivrisineklerin son günlerde çok rahatsızlık verdiğini kabul ediyorlar. Muhsin daha da abartarak, viranelerinin cehennem sıcağından kaçmak için komşuların çoğunun kendilerini sokağa attığını ve bazılarının ancak şafak sökerken içeri girdiğini söylüyor. Konu, mevsimin aman vermezliği, Afganistan'da yıllardır ortalığı kırıp geçiren kuraklık ve çılgına dönmüş şahinler gibi ailelerin üzerine çöken hastalıklar etrafında dönmeye başlıyor. Akşamki anlaşmazlık ve giderek yaygınlaşan halk infazlarıyla ilgili tek bir imada bulunmadan her şeyden ve hiçbir şeyden söz ediyorlar.

— Pazara gitsek mi, diye teklifte bulunuyor Muhsin.

— Paramız yok.

— Bir şeyler satın almak zorunda değiliz. Antika niyetine sergilenen eski püskü şeylere bir göz atarız.

— Nereye vardırır ki bu bizi?

— Bir yere vardırmasa da yürümüş oluruz.

Züneyra kocasının dokunaklı nüktesi karşısında neşelenerek hafifçe gülüyor.

— Burada rahat değil misin?

Muhsin bir tuzaktan kuşkulanıyor. Sıkıntıyla, ayva tüyleriyle kaplı yanaklarını kaşıyor, suratı hafifçe asılıyor:

— Bununla bir ilgisi yok. Seninle dışarı çıkmak istedim sadece. Tıpkı güzel günlerdeki gibi.

— Zaman değişti.

— Biz değişmedik ama.

— Biz kimiz peki?

Muhsin duvara dayanıyor ve kollarını göğsünde kavuş-

turuyor. Karısının sorusu üzerinde düşünmeye çalışıyor, bu soruyu abartılı buluyor:

— Neden aptalca şeyler söylüyorsun?

— Çünkü gerçek bu. Artık hiçbir şey değiliz. Elde ettiklerimizi koruyamadık, dolayısıyla acemi mollalar onlara el koydu. Her gün, her gece seninle dışarı çıkmayı, koluna girmeyi ve adımlarına uyup peşin sıra gitmeyi ben de çok isterdim. Sen ve ben, yan yana durup bir vitrine bakabilseydik ya da bir masada oturup çene çalarak inanılmaz planlar yapabilseydik ne harika olurdu. Ama artık bu mümkün değil. Yanımızda her zaman, tepeden tırnağa silahlı, leş gibi kokan bir bostan korkuluğu bitecek ve bizi uyarıp sokakta konuşmamızı yasaklayacaktır. Böyle bir hakarete maruz kalmaktansa evime kapanmayı tercih ederim. Hiç değilse burada, aynada aksimi görünce kollarımı kendime siper etmiyorum.

Muhsin aynı fikirde değil. Suratını daha da asarak odanın yoksulluğunu, çürümekte olan pencere çerçevelerini gizleyen eskimiş perdeleri, sıvası dökülmüş duvarları ve her an başlarına çökebilecek kirişleri gösteriyor.

— Evimiz değil burası Züneyra. Kendi dünyamızı kurduğumuz evimiz bir obüs tarafından yıkıldı. Burası sadece bir sığınak. İstiyorum ki mezarımız olmasın. Servetimizi kaybettik, görgümüzü koruyalım bari. Zorbalık ve barbarlığa karşı çıkmak için elimizde kalan tek mücadele yolu eğitimimize sarılmak. Hem Allah'a hem de aralarında bizim de yer aldığımız ölümlülere saygıda kusur etmeyen insanlar olarak yetiştirildik; sadece mum ışığına ikna olmayacak kadar yakından tanıdık avizelerin ve sokak fenerlerinin parıltısını; hayatın zevklerini tattık ve onları da ahiret mutlulukları kadar güzel bulduk. Bizi sürü hayvanına benzetmelerini kabullenemeyiz.

— Yeterince benzetmediler mi zaten?

— Ben pek emin değilim. Taliban bir boşluktan yararlanıp mağluplara korkunç bir darbe indirdi. Ama bu öldürücü darbe değil. Buna inanmak bizim görevimiz.

— Nasıl peki?

— Dikta rejimlerine kulak asmayarak. Dışarı çıkacağız. Sen ve ben. Elbette el ele tutuşmayacağız ama yan yana yürümemize hiçbir şey engel olamaz.

Züneyra başıyla hayır anlamına gelen bir işaret yaptı:

— Yüreğim ağzıma gelmiş halde eve dönmek istemiyorum Muhsin. Sokaktaki olaylar gereksiz yere günümü mahvedecek. Korkunç bir şey görüp de hiçbir şey olmamış gibi davranamam. Öte yandan, çador giymek istemiyorum. Vurulan semerler içinde en aşağılayıcısı bu. Bir Nessos gömleği[1] bile, yüzümü örtüp kimliğimi yok ederek beni eşyalaştıran bu uğursuz kılık kadar zedeleyemez onurumu. Burada en azından ben *benim*; Züneyra, Muhsin Ramat'ın otuz iki yaşındaki karısı, aydınlık düşmanları tarafından sorgusuz sualsiz ve tazminatsız işten atılmış ama her gün saçını tarayacak ve giyim kuşamına büyük bir özen gösterecek kadar aklı başında olan hukukçu. Bu lanet olası çarşafla ne bir insanım ne bir hayvan, bir sakatlık gibi saklanması gereken bir utanç, bir yüz karasıyım sadece. Kabul edilemeyecek kadar ağır bir şey bu. Özellikle de eski bir avukat, bir kadın hakları savunucusu için. Rica ediyorum, nazlandığımı düşünme sakın. Ben de çıkıp dolaşmak isterdim ama ne yazık ki

1 Mitolojide, Nessos isimli kentaurun karına bulanmış gömlek. Herakles giydiği zaman gömlek onu yakmaya başlar; sonunda acıya dayanamaz ve odun yığıp kendini yakar. Mecazen, kurtuluşu olmayan kötü bir duruma, yıkıcı bir etkiye işaret eder.

yüreğim kaldırmıyor. Sefalet ve yıkım arasında bir yürüyüş uğruna adımdan, yüz çizgilerimden, gözlerimin renginden ve dudaklarımın biçiminden vazgeçmemi isteme benden; bir gölge bile değil, düşman bir dehlize salıverilmiş bir elbise hışırtısı olmamı isteme. Ne kadar alıngan olduğumu bilirsin Muhsin; sen beni sadece mutlu etmeye çalışırken sana kızarsam üzülürüm.

Muhsin ellerini kaldırıyor. Züneyra, tamamıyla altüst olmuş bir toplumda kendine bir yer bulamayan bu adam için üzülüyor aniden. Daha evvel, Taliban'ın iktidara gelişinden önce de coşkulu biri değildi Muhsin; çetin projelere girişmektense var olan servetiyle yetiniyordu. Tembel değildi; ama zorlukları düşününce tüyleri diken diken oluyor, kolaya kaçmayı tercih ediyordu. Ölçülü bir rantiye, şefkatli ve kibar, mükemmel bir kocaydı. Karısını hiçbir şeyden mahrum etmez, tek bir isteğini geri çevirmez ve onun arzularına öyle kolay boyun eğerdi ki Züneyra kocasının kibarlığını kötüye kullandığı duygusuna kapılırdı. O böyleydi işte; içi dışı bir, kendine sorular sormaktansa her şeye bir an önce evet demeyi tercih eden bir insandı. Taliban'ın yol açtığı çok yönlü kargaşa ortamı onun bütün dengelerini altüst etti. Muhsin'in artık ne tutunacak dalı ne de yenilerini yaratacak gücü var. Varını yoğunu, ayrıcalıklarını, yakınlarını ve dostlarını kaybetti. Parya seviyesine düşmüş bir durumda, kendini toparlama vaadini hep erteleyerek anlamsız hayatı içinde günü kurtarıyor.

— Peki, diye kabul ediyor Züneyra, tamam, çıkacağız. Seni böyle yıkılmış görmektense her türlü tehlikeye kucak açarım.

— Yıkılmış falan değilim Züneyra. Eğer evde kalmak istiyorsan öyle olsun. Seni temin ederim ki kızmıyorum sana.

Haklısın. Kâbil sokakları iğrenç. İnsan neyle karşılaşacağını hiç bilemiyor.

Züneyra, üzüntülü görüntüsüyle açıkça çelişen kocasının sözleri karşısında gülümsüyor.

— Gidip çadorumu alayım, diyor.

7

Atik Şevket elini sarığının siperine götürüyor. Bu cehennem sıcağı daha günlerce sürer. Saat henüz dokuz bile değil ama yakıcı güneş hareket eden her şeyin üstüne demircinin çekici gibi iniyor. Arabacılar ve yük arabaları şehrin büyük çarşısına doğru ilerliyor. İlk arabalar yarı yarıya boş kasalar ya da çürümüş sebzelerle, ardından gelenlerse balık istifi gibi üst üste yığılmış yolcularla dolu. İnsanlar daracık sokaklarda, sandaletlerini tozlu zeminde sürüyerek güçlükle yürüyor, içini göstermeyen peçeleri ve uyurgezer adımlarıyla tek tük kadın grupları, birkaç sıkıntılı erkeğin yakın gözetiminde duvar diplerini takip ediyorlar. Her yerde, meydanda, yolların üzerinde, arabaların arasında, kahvehanelerin etrafında, yeşilimtırak burun delikleri ve içe dokunan gözleriyle başıboş yüzlerce velet dolaşıyor. Ayaklarının üzerinde zar zor durur durmaz –o çelimsiz bacaklarla kaygı verici bir duruş bu– şu kenevirden yapılmış urganı dokumaya başlıyorlar. Gün gelecek, milletin son kurtuluş umudunu ipe çekecekler o urganla. Atik bu çocukların, nereden geldiği belli olmayan ve sonunda boşalan çöp tenekelerinden yayılarak mahalleyi saran ve halka gık dedirtmeyen köpek sürüleri gibi şehri istila ettiklerini gördükçe derin bir huzursuzluk hissediyor hep. Her sokak köşesinde mantar gibi biten çok sayıda medrese bu çocukları almaya yetmiyor artık. Her gün sayıları artıyor ve arz ettikleri tehlike büyüyor; üstelik Kâbil'de bu durum

kimsenin umurunda değil. Atik hayatı boyunca, Allah kendisine bir çocuk vermediği için üzülüp durdu ama sokaklar onlarla nasıl baş edeceğini bilemez olduğundan beri, kendisini mutlu sayıyor. İşkence çekerek yavaş yavaş yok olmasını ya da özdeşleştiği bitmek bilmez bir savaşta kurbanlık koyun gibi can vermesini seyretmek için bir çocuğun derdini çekmenin ne anlamı olabilir ki?

Kısırlığının kendisine Allah'ın bir lütfu olduğuna ikna olan Atik, kırbacını oyluğunda şaklatıp şehir merkezine doğru yürüyor.

Nezih, boynu çarpılmış, şemsiyesinin gölgesinde kestiriyor. Sanki geceyi kapısının eşiğinde, yerde Hint fakiri gibi oturarak geçirmiş. Atik'in geldiğini görünce uyuyormuş gibi yapıyor. Atik tek kelime etmeden onun önünden geçiyor. Otuz adım kadar ilerledikten sonra duruyor, durumu kafasında tarttıktan sonra geri dönüyor. Göz ucuyla onu takip eden Nezih, yumruklarını sıkıyor ve köşesinde biraz daha büzülüyor. Atik, ellerini göğsünde kavuşturmuş bir halde önünde dikiliyor, sonra çömelerek parmağının ucuyla toza geometrik şekiller çizmeye koyuluyor.

— Dün akşam aşağılık bir insan gibi davrandım, diye kabul ediyor.

Nezih, dayak yemiş köpek havasını vermek için dudaklarını sıkıyor.

— Ben sana bir şey yapmamıştım oysa.

— Özür dilerim senden.

— Pöh!

— Hadi ama. Sana çok kötü davrandım Nezih. Hırçınlık, haksızlık ve aptallık ettim.

— Yok canım, biraz sevimsizdin sadece.

— Üzgünüm.

— Önemli değil.

— Beni affediyor musun?

— Elbette. Hem samimi olmak gerekirse, ben de bunu hak etmiştim. Gelip seni rahatsız etmeden önce düşünmem gerekirdi. O boş hapishanede, huzur bulmak ve salim kafayla dertlerini düşünmek için bulunuyordun. Bense hiç habersiz çıkageldim ve seni hiç ilgilendirmeyen şeylerden söz ettim. Bu benim hatam. Seni rahatsız etmemeliydim.

— Yalnız kalmaya ihtiyacım vardı, doğru.

— Demek ki senin beni affetmen gerekiyor.

Atik elini uzatıyor. Nezih bu eli coşkuyla tutarak uzun süre bırakmıyor. Tutmayı sürdürürken yolun boş olduğuna emin olmak için etrafına bir göz atıyor, boğazını temizliyor ve güçlü bir heyecanın neredeyse duyulmaz kıldığı titrek bir sesle konuşuyor:

— Günün birinde Kâbil'de müzik sesi işitileceğine inanıyor musun?

— Kim bilir?

Yaşlı adam Atik'in elini biraz daha sıkıyor ve cılız boynu yakınmasını sürdürmek için uzanıyor:

— Bir şarkı duymak istiyorum. Nasıl istediğimi bilemezsin. Bir müzik parçası ve seni tepeden tırnağa sarsacak bir insan sesi. Bir gün ya da bir akşam radyoyu açıp da baygın düşene kadar orkestra parçaları dinlemenin mümkün olacağına inanıyor musun?

— Bunu yalnız Allah bilir.

Yaşlı adamın bir an için bulutlanan gözleri, varlığının en derinlerinden yükseldiği duygusu veren acılı bir parıltıyla ışıldadı.

— Müzik hayatın gerçek soluğudur. Açlıktan ölmemek için yemek yeriz. Yaşadığımızı birbirimize duyurmak için şarkı söyleriz. Anlıyor musun Atik?

— Şu anda aklım pek başımda değil.

— Çocukken, ağzıma atacak bir şey bulamadığım çok olurdu. Önemli değildi. Karnımın gurultusunu bastırmak için, bir ağacın dalına oturup kavalımı çalmam yeterli olurdu. Ve şarkı söylediğimde, istersen bana inanma ama, kendimi çok iyi hissederdim.

İki adam bakışıyor. Yüzleri bir krampın etkisindeymiş gibi gerilmiş. Sonunda Atik elini çekerek doğruluyor.

— Hoşça kal Nezih.

Yaşlı adam kafasını sallıyor. Tam gardiyan yoluna gidecekken onu gömleğinin eteğinden tutuyor.

— Dün söylediklerinde samimi miydin Atik? Sahiden de buradan gidemeyeceğimi, bir ağaç gibi burada çakılıp kalacağımı ve ne okyanusu ne uzak ülkeleri ne de ufkun ötesini görebileceğimi mi düşünüyorsun?

— Bu soru beni aşar.

— Yüzüme karşı söylemeni istiyorum. Sen ikiyüzlü biri değilsin ve insanların yüzüne gerçeklerini vurduğunda alınırlar mı diye bir kaygı taşımıyorsun. Korkmuyorum ve sana kızmayacağım. İlk ve son kez bilmeliyim. Bu şehri asla terk edemeyeceğimi mi düşünüyorsun?

— Yok canım, öldüğünde terk edeceksin kuşkusuz.

Bunun üzerine, kırbacını böğründe şaklatarak uzaklaşıyor Atik.

Yaşlı adamı idare edebilir, bu iş imkânsız bile olsa, umut etmenin bir sakıncası olmadığına onu inandırabilirdim, diye düşünüyor. Kendisini pençesine alan şeyin ne olduğunu,

neden bir anda zavallı adamın yarasını deşmek gibi şeytani bir zevkin bütün duygularına üstün geldiğini anlamıyor. Çok uzun süredir istediği bir şeyi bir anda berbat etmeye duyduğu karşı konulmaz ihtiyaç, bir kaşıntı gibi aklmdan çıkmıyor yine de. Ondan kurtulmaktansa kendisini kanatıncaya kadar kaşımayı tercih ederdi... Dün, eve gidince Müserret'i uyuklar halde buldu. Neden yaptığını bilmeden bir tabureyi kasıtlı olarak devirdi, pencere kanatlarını çarparak kapattı, yatağa ancak yüksek sesle uzun uzun ayetler okuduktan sonra girdi. Sabah, kabalığının farkına vardı. Yine de bu akşam bile, karısını uyumuş bulursa, aynı şekilde davranacağını düşünüyor.

Önceleri böyle değildi Atik. Nazik biri olduğu söylenemezdi doğru ama kötü bir insan da değildi. Eli açık olamayacak kadar fakirdi, hiçbir karşılık beklememek için vermekten de kaçınırdı bu yüzden. Böylece, kimseden bir şey istemediğinden kendisini ne borçlu ne de minnettar hissediyordu. Mezarlıkların genişlik bakımından boş arazilerle yarıştığı, asker konvoylarını cenaze alaylarının takip ettiği bir ülkede, insanlara fazla bağlanmamayı öğretmişti savaş ona; mizaçlarındaki küçük bir değişiklik bu insanları elinden alabilirdi. Atik, boşa kürek çekmemek için bile bile kozasına kapanmıştı. İnsanoğlunun kaderine üzülemeyecek kadar görmüş geçirmiş olduğunu düşünerek, bir güveden sakınır gibi duygusallıktan kaçıyor ve dünyanın derdini kendi acısıyla sınırlıyordu. Yine de bu son günlerde, çevresini görmezden gelmekle yetinmez oldu. Başkasının işine burnunu sokmamaya yeminli olduğu halde, kendi hayal kırıklıklarının acısını bastırmak için başkalarının hayal kırıklıklarından esinlenmekten eskisi kadar rahatsız olmamaya başladı. Farkında olmadan, değişen ruh hallerine uygun gibi görünen,

anlaşılmaz olduğu kadar da zorlayıcı, tuhaf bir saldırganlık geliştirdi. Kara bahtın karşısında tek başına kalmak istemiyor artık; başkalarına yüklenerek kendi acılarının ağırlığına daha kolay katlanabileceğini kanıtlamaya çalışıyor kendisine. Nezih'e haksızlık ettiğinin tamamen farkında ama bu yüzden hiç acı duymuyor, bir başarıymışçasına tadını çıkarıyor bu haksızlığın. "Şeytani zevk" dedikleri bu mu yoksa? Ne önemi var, onun işine geliyor; gözle görülür bir biçimde kendisine faydası olmasa da karşılığında bir şey kaybetmediği duygusunu taşıyor. Durmadan elinden kaçırdığı bir şeyden öcünü alır gibi tıpkı. Müserret hastalandığından beri, içten içe aldatılmış olduğuna, fedakârlıklarının, tavizlerinin, dualarının hiçbir işe yaramadığına, hayatının asla, asla ve asla bir düzene girmeyeceğine inanıyor.

— Bir üfürükçüye danışmalıydın, diye sesleniyor kalın bir ses ona. Atik dönüyor. Mirza Şah dükkânın önünde, bir gün önce oturduğu masaya oturmuş, tespih çekmekle meşgul. Takkesini kafasının tepesinde geriye itip kaşlarını çatıyor.

— Hiç normal değilsin Atik. Seni sokakta kendi kendine konuşurken yakalamak istemediğimi söylemiştim. İnsanlar kör değil. Sana kaçık gözüyle bakıp çocuklarını peşine salacaklar.

— Henüz giysilerimi yırtmaya başlamadım, diye homurdanıyor Atik.

— Duruma bakılırsa, yakında o da olacak.

Atik omuz silkip yoluna devam ediyor.

Mirza Şah çenesini tutuyor ve başını sallıyor. Gardiyan kaçar gibi giderken onu inceliyor; sokağın ucuna varmadan tekrar elini kolunu sallamaya başladığını görecek, bundan hiç kuşkusu yok.

Atik öfke içinde. Şehrin gözlerinin kendisini gözetlediği, Mirza Şah'ın kendisini sıkıştırdığı duygusuna kapılıyor. Arkasında, dükkânın önünde oturan adamın, kırıcı uyarılar yapmaya hazır halde kendisini kolladığına inanarak bir an önce uzaklaşmak için adımlarını sıklaştırıyor. O kadar sinirli ki sokağın köşesine vardığında bir çiftle çarpışıyor; önce kadına çarpıyor, ardından çarptığı eşi ise sırtüstü devrilmemek için duvara tutunmak zorunda kalıyor.

Atik kırbacını yerden alıyor, doğrulmaya çalışan adamı itiyor ve aceleyle gözden kayboluyor.

— Tam bir öküz, diye homurdanıyor Muhsin Ramat, üzerindeki tozları temizleyerek.

Züneyra çadorunun eteğini silkeliyor.

— Özür bile dilemedi, diyor; kocasının surat asışı onu eğlendirmiş belli ki.

— Bir şeyin yok ya?

— Ufak bir korku dışında, hiçbir şeyim yok.

— Eh, iyi bari.

Muhsin sinirli bir hareketle, Züneyra da peçesinin altında kıkırdayarak giysilerini düzeltiyorlar. Muhsin karısının bastırmaya çalıştığı gülüşü fark ediyor. Bir süre homurdandıktan sonra Züneyra'nın neşeli hali karşısında yelkenleri indirip o da kahkahayı basıyor. O sırada, kalm bir sopa iniyor omzuna:

— Kendinizi sirkte mi sanıyorsunuz, diye bağırıyor bir Taliban milisi, kavurucu güneşin yaktığı yüzünde sütü andıran gözleri yuvalarından fırlamış bir halde.

Muhsin itiraz etmeye yelteniyor. Sopa havada dönüp yüzüne iniyor.

— Sokakta gülünmez, diye üsteliyor Taliban milisi.

Birazcık edep duygunuz kaldıysa evinize dönün ve kapıyı üstünüzden iki kere kilitleyin.

Muhsin, bir eli yanağında, öfkeden titriyor.

— Ne var, diye küçümsüyor onu Taliban. Gözümü mü oymak istiyorsun? İçindekileri ortaya dök de görelim, ne duruyorsun, karı kılıklı herif!

— Gidelim buradan, diye yalvarıyor Züneyra, kocasını kolundan çekiştirerek.

— Dokunma ona sen bakalım, yerinde kal, diye bağırıyor milis, onun kalçasına vurarak. Bir yabancının yanında konuşayım deme.

Atışma yüzünden ilgileri uyanan bir grup Taliban milisi, kamçılarını göstererek yaklaşıyor. En uzun boylu olanı sinsi bir tavırla sakalını sıvazlıyor ve arkadaşına soruyor:

— Sorun mu var?

— Kendilerini sirkte sanıyorlar.

Uzun boylu milis Muhsin'i süzüyor.

— Kim bu kadın?

— Benim karım.

— Öyleyse erkek gibi davran. Sen bir üçüncü kişiyle konuşurken lafa karışmamayı öğret ona. Nereye gidiyorsun böyle?

— Karımı ailesinin evine götürüyorum, diye yalan söylüyor Muhsin.

Milis onu tepeden tırnağa süzüyor. Züneyra bacaklarının kendisini taşıyamaz hale geldiğini hissediyor. İçinden kocasına, soğukkanlılığını koruması için yalvarıyor,

— Daha sonra götürürsün, diye karar veriyor milis. Şimdi, şurdaki camiye, müminlerin yanma git. Molla Beşir on beş dakika içinde vaaz verecek.

— Onu götürmek zorundayım diyorum size...

İki kırbaç Muhsin'in sözünü kesiyor. Darbelerin ikisini aynı anda omzunda hissediyor.

— Ben de sana Molla Beşir'in on dakika sonra vaaz vereceğini söylüyorum... ve sen bana karını ailesinin evine götürmekten söz ediyorsun. Pes artık, kafanın içinden neler geçiyor böyle? Bir aile ziyaretine, ulemadan en seçkin birinin vaazından daha çok önem verdiğin sonucunu mu çıkarmalıyım bundan?

Muhsin'in bakışlarını yakalayacak şekilde, kırbacının sapıyla çenesini kaldırıyor, bir küçümseme ifadesiyle itiyor onu.

— Karın seni burada, duvarın dibinde bekleyecek. Onu daha sonra götürürsün.

Muhsin teslim olduğunu belirtir bir şekilde ellerini kaldırıyor; karısından tarafa kaçamak bir bakış fırlattıktan sonra yeşil ve beyaz renklere boyanmış bir binaya doğru ilerliyor; bu binanın çevresinde diğer milisler gelip geçenlerin önünü keserek Molla Beşir'in vaazına katılmaya zorluyor onları.

8

— Hiç şüphe yok, diyor Molla Beşir genizden gelen bir sesle.

Kocaman parmağı bir kılıç gibi havayı yarıyor.

Rahatça oturmak için minderini çekiyor, kürsü niyetine kullandığı kerevetin çatırtıları arasında kıpırdanıp duruyor; geniş suratı karmakarışık sakalların arasından fırlamış; fil gibi bir bedeni, kan emici bir görüntüsü var.

— Bu konuda hiç şüphe yok kardeşlerim. Güneşin doğudan doğması kadar gerçek bu. Dağları gözlemledim, gökyüzünün işaretlerini, ırmakların ve denizin suyunu, ağaçlardaki dalları ve yollardaki tekerlek izlerini inceledim; hepsi de beklenen saatin geldiğini doğruladı bana. Bu yeryüzündeki her şey, her varlık, her hışırtı size mutluluk âlemin çok yakın, İmam Mehdi'nin aramızda ve yolumuzun aydınlık olduğunu söylüyor; onları işitmek için tek yapmanız gereken kulak kabartmak. Bu gerçeklerden bir an bile kuşku duyacak olanlar bizden değildir. Şeytan onları ele geçirmiş, bedenleri cehennemde ebediyen yanacak. Sonsuza kadar duyacaksınız onları, gümüş bir tepside sunduğumuz şansı; bizim saflarımıza katılma, kesin olarak Allah'ın kanatlarının altına girme şansını değerlendiremedikleri için pişman olduklarını söyleyecekler.

Parmağını sertçe döşemeye vuruyor. Alev alev yanan gözleri, derin bir sessizlik içinde taş kesmiş dinleyicileri köşeye kıstırıyor yeniden.

— Bu insanlar milyonlarca yıl bize yalvarabilir ama onlar kendi kurtuluşlarına bugün nasıl kayıtsız kalıyorsa, biz de onların lütuf isteklerine tıkayacağız kulaklarımızı.

Muhsin Ramat ilk sıralardaki bir hareketlenmeyi fırsat bilerek omzunun üzerinden etrafa bir göz atıyor. Züneyra'nın caminin karşısında, yıkıntı halindeki bir binanın sekisinde oturmuş, kendisini beklediğini görüyor. Bir Taliban milisi omzuna çapraz astığı tüfeğiyle kadına yaklaşıyor. Ayağa kalkan Züneyra, korku içinde camiyi işaret ediyor. Milis gösterilen yöne bakıyor, kafasını sallayarak uzaklaşıyor.

Molla Beşir, dikkati sürekli kılmak için parmaklarıyla zeminde trampet çalıyor.

— Artık hiç şüphe yok. Tebliğ dünyanın dört bir yanında yankılandı. Müslüman halklar güçlerini ve en derin inançlarını birleştiriyor. Çok geçmeden yeryüzünde tek bir dil, tek bir yasa, tek bir düzen olacak: O da bu, diye haykırıyor elindeki Kuran'ı sallayarak. Batı çöktü, artık yaşamıyor. Kuşbeyinlilere önerdiği model iflas etti. Nedir bu model? Özgürlük, çağdaşlık diye kabul ettiği şey nedir tam olarak? Kârın her şeyden üstün tutulduğu; hayânın, dindarlığın, Allah sevgisinin önemsenmediği; değerlerin sadece parayla ölçüldüğü, zenginlerin zorba ve ücretlilerin kürek mahkûmuna dönüştüğü; önce köle gibi çalıştırmak, sonra da sorgusuz sualsiz işten atmak için insanları tecrit etmek amacıyla işyerinin ailenin yerini aldığı; kadının, sefih konumundan hoşnut olduğu; erkeklerin birbirleriyle evlendiği; insan bedeninin en ufak bir tepkiye yol açmaksızın alenen pazarlandığı; nesillerin bütünüyle dışlama ve yoksullaştırmaya dayalı ilkel hayatlara mahkûm edildiği ahlakdışı toplum düzeni mi? Yüz akı ve başarı olarak kabul edilen

model bu mu? Hayır, dürüst müminler, kaygan kumun üzerine bina inşa edilmez. Batı dünyası hapı yuttu, adamakıllı çöktü, pis kokusu ozon tabakasının canına okuyor. Yalana dayalı bir dünya bu. Onda gördüğünüzü sandığınız şey, çürümüşlüğünün molozlarına yığılıp kalmış gülünç bir hayalet, bir aldatmaca sadece. Batı dediğin bir yutturmaca, giderek yok olmakta olan muazzam bir komedi. İleriye doğru kaçtığı için sözde gelişiyormuş gibi görünüyor. Uyduruk büyümesi, bir maskaralık. Gösterdiği gayret paniğini ele veriyor. Tam bir çıkmazda, fare gibi kapana kısılmış. İmanını yitirirken ruhunu da yitirdi ve biz her ikisine de tekrar kavuşması için yardımcı olmayacağız ona. Ekonomisinin kendisini koruyacak durumda olduğunu sanıyor; ileri teknolojisiyle bizi etkileyeceğini, uydularıyla dualarımıza engel olacağını sanıyor; uçak gemileri ve değersiz ordularıyla bizi caydıracağını sanıyor... ama Allah yolunda ölmeyi seçenlerin etkilenmeyeceğini, gizlice sokulan bombardıman uçaklarını radarlar yakalayamasa bile, Allah'ın gözünden hiçbir şeyin kaçmayacağını unutuyor.

Öfkeyle yumruğunu indiriyor:

— Kim Allah'ın gazabına maruz kalmaya cesaret edebilir ki?

Saldırgan bir gülümsemeyle dudakları kıvrılıyor. Ağzının kenarında biriken tükürükleri parmaklarıyla siliyor. Kafasıyla yavaşça hayır işareti yapıyor, sonra delmek istercesine parmağıyla yeniden döşemeye vurmaya koyuluyor.

— Biz Allah'ın askerleriyiz kardeşlerim. Zafer bizim yolumuz, cennetse kervansarayımız. Aramızdan biri yaralarına yenik düşecek olursa, güneşler kadar güzel huriler karşılayacaktır onu. *Allah'ın davası uğruna canlarını feda edenlerin*

öldüklerini sanmayın sakın; onları lütuflara boğan Efendilerinin katında bal gibi canlıdırlar... Karşı tarafta ölenlere gelince; bu dünyadaki büyük acıları bittiğinde çekecekleri sonsuz cehennem azabı başlayacak. Cesetleri, hayatta kalanların anısında ve savaş alanlarında hayvan leşleri gibi çürüyecek. Ne Allah'ın merhametine ne de bizim acımamıza hakları olacak. Ve minareden yükselen zafer çığlıklarının Cakarta'dan Eriha'ya, Dakar'dan Meksiko'ya, Hartum'dan São Paulo'ya ve Tunus'tan Chicago'ya kadar her yerde yankılanması için müminlerin topraklarını huzura kavuşturmamıza hiçbir şey engel olamayacak.

— Allahüekber, diye bağırıyor Molla'nın bir arkadaşı.

— Allahüekber, diye haykırıyor dinleyiciler.

Camiden yükselen haykırış Züneyra'nın sıçramasına neden oluyor. Toplantının sona erdiğini düşünerek çadorunun eteklerini topluyor ve müminlerin çıkmasını bekliyor. Ama kimse çıkmıyor dışarı. Tam tersine, milisler gelip geçenin önünü kesip kırbaç darbeleriyle onları yeşil ve beyaza boyanmış binaya doğru yönlendirmeyi sürdürüyorlar. Molla'nın sesi, kendi sözleriyle coşmuş bir halde yeniden duyuluyor. Bazen öyle yükseliyor ki çok etkilenen Taliban milisleri aylakları denetlemeyi unutuyorlar. Yırtık pırtık giysiler içindeki şaşkın çocuklar bile, tıklım tıklım dolu sokaklara bağıra çağıra dalmadan önce durup vaazı dinliyorlar.

Saat on olmalı, güneş iyice yakıyor artık. Tozlar havada uçuşuyor. Peçesinin altında mumyaya dönmüş olan Züneyra güçlükle soluk alıyor. Öfkeden midesi kasılıyor, boğazı düğümleniyor. Soluyabileceği şüpheli olan temiz havayı bir kez olsun içine çekebilmek için peçesini çıkarmaya duyduğu çılgınca arzu öfkesini artırıyor. Ama çadorunun etek

kısmıyla terler akan yüzünü silmeye bile cesaret edemiyor. Deli gömleği giydirilmiş kudurgan biri gibi, basamağa çökmüş bir halde kalıyor. Sıcağın altında şakır şakır terlerken nefes alıp verişlerinin hızlanmasını ve şakaklarının kan basıncıyla zonklamasını dinliyor. Aniden, yıkıntı bir binanın eşiğinde, unutulmuş bir çıkın gibi, kâh gelip geçenin meraklı bakışlarını kâh Taliban milislerinin aşağılayıcı bakışlarını üzerine çekerek oturduğu için kızıyor kendine. Her türlü soruya açık şüpheli bir nesne gibi hissediyor kendini ve rahatsızlık duyuyor. Utanca kapılıyor. Kaçmak, hemen eve dönmek ve bir daha çıkmamak üzere kapıyı arkasından çarpmak ihtiyacı kemiriyor içini. Neden kocasının peşine takılmayı kabul etti ki? Kâbil'in sokaklarında sefalet ve hakaretlerden başka ne bulmayı umuyordu? Kendisini hiçleştiren şu korkunç kılığı, yanardöner cumbalar gibi yüzüne oturtulmuş kafesli peçesi, nesneleri dokunarak tanımasına imkân tanımayan eldivenleriyle toplumsal hayattan dışlanmışlığını ve hapishanesini oluşturan şu seyyar çadırı üstüne geçirmeyi, suiistimal edilmenin acısını nasıl kabullenebildi? Oysa korktuğu tam da buydu işte. Yürekliliği yüzünden en çok tiksindiği, uykusunda bile reddettiği şeyle, yani aczle karşı karşıya kalacağını biliyordu. İyileşmez bir yara, insanın alışamadığı bir kusur, ne yeniden eğitimin ne tedavilerin üstesinden gelebileceği ve insanın kendinden tiksinmeksizin kabullenemeyeceği bir travma bu. Ve Züneyra bu tiksintiyi açıkça hissediyor; içinde mayalamp bağırsaklarını deşiyor ve onu mahvetmekle tehdit ediyor. Tutuşturulacak bir odun yığını gibi, varlığının en derinlerinde büyüdüğünü hissediyor onun Züneyra. Belki de çadorunun içinde ter döküp nefes alamaması, kurumuş boğazından damağına

doğru, yakılan ölülerden çıkan kokuya benzer bir kokunun yükseldiğini sanması bu yüzden. Önüne geçilmez bir öfke göğsünü sıkıştırıyor, kalbini zorluyor ve boyun damarlarını şişiriyor. Bakışları bulanıyor; hıçkıra hıçkıra ağlamak üzere. Olağanüstü bir çabayla, titremelerini bastırmak için yumruklarını sıkıyor, sırtını dikleştirip nefesini düzene sokmaya uğraşıyor. Yavaş yavaş öfkesini bastırıyor, hiçbir şey düşünmemeyi başarıyor sonunda. Acısına sızlanmadan katlanmalı, Muhsin dönene kadar dayanmalı. Düşüncesizce bir davranış, bir karşı çıkış Taliban milislerinin eline gereksiz yere koz vermek olur.

Molla Beşir'in iyice kendinden geçtiğini görüyor Muhsin Ramat. Sıraladığı sövgülerden gözü dönmüş bir halde, ilham kanatlanmalarına sırf döşemeye vurmak ya da kavrulan dudaklarına bir sürahi götürmek için ara veriyor. Gözleri kadar beyaz tükürükler saçarak iki saattir el kol hareketleriyle ateşli ateşli konuşmakta. Salonda titreşen manda soluğu bir yer sarsıntısını çağrıştırıyor. İlk sıralardaki sarıklı müminler cehennem sıcağının farkında bile değil. Molla'nın uzayıp giden konuşmasının etkisi altındalar tamamıyla; ağızları bir karış açık, üzerlerine bir çağlayan gibi akan hararet söndürücü söz selinden hiçbir şey kaçırmamaya çalışıyorlar. Onların arkasında yer alanlarda ise iki ayrı fikir hâkim; bazıları bilgileniyor, bazılarıysa sıkılıyor. Çoğu, işleriyle ilgilenmek yerine orada bulunmaktan memnun değil. Bunlar durmadan kıpırdıyor ve parmaklarını çıtırdatıyor. İhtiyarın biri uyuyakalmış, bir Taliban milisi sopasının ucuyla onu dürtüyor. Zavallı adam uyanır uyanmaz nerede olduğunu anlamamış gibi gözlerini açıp kapatıyor, elinin ayasıyla yüzünü siliyor, ardından bir kere esniyor, kuş boynu gevşiyor ve yeniden uykuya

dalıyor. Muhsin epey uzun süredir vaazın akışını kaçırmış durumda. Molla'nın sözleri artık ona ulaşamıyor.

Yolun öte yanında, eşikte hareketsiz bekleyen Züneyra'dan tarafa bakıp duruyor endişe içinde. Onun, çarşafının içinde güneşten ve aylaklar arasında bir aykırılık gibi orada dikilmekten rahatsız olduğunu biliyor, üstelik Züneyra kendini göstermekten nefret eder. Bu sert görünüşlü, yersiz bir suskunluk içindeki işe yaramaz adamlar arasından kendisini görmesini umut ederek karısına bakıyor; olayların gerçek bir ilerleme göstermeksizin çırpınıp durduğu bir şehirdeki basit bir gezintinin dönüştüğü durum yüzünden nasıl da üzüldüğünü anlıyordur belki de. İçinden bir ses Züneyra'nın kendisine kızgın olduğunu söylüyor. Gerginliği, saldırıya geçmek zorunda kalan yaralı bir dişi kaplanınki kadar belirgin...

Şakağının hizasında bir kırbaç ıslık çalıyor.

— Konuşma ön tarafta, diye hatırlatıyor bir Taliban milisi.

Muhsin boyun eğip kederle sırtını dönüyor karısına.

Vaaz sona erince ilk sıralardaki koyun sürüsü mutlu bir hareketle ayaklanıyor ve elini ya da sarığının bir ucunu öpmek için dini lidere doğru hamle ediyor. Muhsin, Taliban milisleri müminlere camiden çıkma izni verinceye kadar sabretmek zorunda. Nihayet itiş kakıştan kurtulmayı başardığında, Züneyra artık güneşten bunalmış durumda. Dünya kararmış, etraftaki sesler ağırlaşmış gibi hissediyor ve doğrulmakta zorlanıyor.

— Kendini iyi hissetmiyor musun, diye soruyor Muhsin.

Soruyu öyle gülünç buluyor ki cevap vermeye bile tenezzül etmiyor.

— Eve dönmek istiyorum, diyor.

Duvardaki kapıya yaslanarak kendine gelmeye çalışıyor,

sonra tek kelime etmeden kararsız bakışlar, kazan gibi bir kafayla yalpalayarak yürümeye koyuluyor. Muhsin ona destek olmaya çalışıyor ama o kabaca itiyor kocasını.

— Bana dokunma, diye haykırıyor çatal çatal bir sesle.

Muhsin, karısının haykırışı karşısında, iki saat önce aynı anda omzuna inen iki kırbacın verdiği acının aynısını hissediyor.

9

Sürücü yol üzerindeki koca bir taştan kaçmak için aniden direksiyonu kırıyor, gelişigüzel şarampole doğru kayıyor. Yetersiz kalan frenler koca cipi yavaşlatmayı başaramıyor ve araba, amortisörlerin sağır edici sesi altında, bir çukurun üstünden sekerek hendeğin kenarında mucize eseri duruyor.

Soğukkanlı olan Kasım Abdülcabbar kafasını sallamakla yetiniyor.

— Bizi öldürmek mi istiyorsun yoksa?

Sürücü, tekerleklerden biriyle uçurumun arasında on santimetre kadar kaldığını görünce yutkunuyor. Sarığının bir yamyla yüzündeki teri siliyor, mırıltılı bir sesle okuyup üflüyor, geri vitese takarak arabayı arkaya doğru sürüyor.

— Bu berbat kaya nereden düşmüş olabilir?

— Belki de bir göktaşıdır, diye işi alaya vuruyor Kasım.

Sürücü, koca taşın yola kadar nasıl yuvarlanabildiğini anlayabileceği bir yer aranıyor etrafında. En yakın doruğa gözlerini kaldırınca tepenin yamacına tırmanan bir ihtiyar görüyor. Kaşlarını çatıyor:

— Şu yukarıdaki Nezih değil mi?

Kasım sürücünün bakışlarını takip ediyor.

— Öyle olsa şaşardım.

Sürücü, tehlikeli bir şekilde tepeye tırmanan insan enkazını iyice görebilmek için gözlerini kısıyor.

— Nezih değilse, ikiz kardeşi olmalı.

— Bırak onunla ilgilenmeyi de beni tek parça halinde eve götürmeye çalış.

Sürücü başıyla onaylıyor ve iflah olmaz bir biçimde, engebeli arazide cipi son hızla sürmeye devam ediyor. Bir tümseğin kıvrımında gözden kaybolmadan önce dikiz aynasına son bir göz atıyor ve söz konusu yaşlının, Atik Şevket'in sürekli bulunduğu tutukevinin etrafında zaman zaman dolanan şu bön adam olduğuna iyice emin oluyor.

Yorgunluktan bitmiş, boğazı ateşler içinde ve bacaklarında derman kalmamış olan Nezih, en tepeye varınca çöküp kalıyor. Emekler durumda, nefesini düzene sokmaya çalışıyor, sonra sırtüstü uzanarak baş dönmesine teslim oluyor. Elinin erişebileceği gökyüzü nadir görülen bir hafiflik duygusu uyandırıyor içinde; bir krizalit gibi kabuğunu çatlattığını, bedeninin ölgün gözeneklerinden kıvrımlar halinde sızdığını hissediyor adeta. Böylece, çarpıntılar içinde, kolları çapraz durumda yere uzanmış kalıyor. Nefesi düzene girince doğrulup oturuyor ve matarasını dudaklarına götürüyor. Artık dağı alt ettiğine göre ufukla boy ölçüşmesine hiçbir şey engel olamaz. Dünyanın bir ucuna kadar yürüyebileceğini hissediyor. Kendi yaşındaki birisi için düşünülmesi imkânsız olan başarısıyla göğsü kabararak yumruğunu gökyüzüne doğru sallıyor ve intikamcı bakışlarını inatla acılarına gömülen, ayaklarının dibinde darmadağın olmuş, yabanıl bir durumda yüzükoyun sürünen, yeri öpmekten çene kemikleri kırılmış şu yaşlı büyücünün, Kâbil'in üzerinde dolaştırıyor. Bir zamanlar bu kentin efsanesi, Semerkant ya da Bağdat efsaneleriyle yarışır, krallar tahta çıkar çıkmaz gökkubbeden geniş imparatorlukların hayalini kurmaya başlarlardı... O günler geride kaldı, diye düşünüyor Nezih,

hayal kırıklığı içinde, hatıralara ne kadar sarılırsak sarılalım onlara tekrar kavuşamayacağız asla. Çünkü Kâbil hatıradan nefret eder. Tarihini halk meydanında idam etti, sokak adlarını korkunç ateşlerde kurban etti, binalarını dinamitlerle toz yığını haline getirdi ve kurucularının düşman kanında imzaladığı yeminleri bozdu. Bugün Kâbil'in düşmanları, kendi öz evlatları. Onlar atalarını inkâr ettiler ve kimseye, özellikle de Taliban'ın aşağılaması ile mollaların aforozu arasında hortlaklar gibi dolanan şu boyun eğmiş varlıklara benzememek için yoldan çıktılar. Bir taş atımı ötede, bir varan,[1] kılıca benzeyen uzun kuyruğuyla, kayalıkların birinde kurulmuş oturuyor. Leş yiyenlerde ateşkes ciddi bir yanılgı kesinlikle. Aşiretler ya da topluluklar halinde yaşanan Afgan ülkesinde, ister göçebe ister tapınak bekçisi olsun, ancak yanında bir silah olduğunda yaşadığını hisseder insan. Kral varan da nöbette işte; tuzakların kokusunu almak için havayı kokluyor. Oysa Nezih çarpışmadan, kuşatmadan, kılıçtan ya da tüfekten söz edildiğini duymak *istemiyor artık*, veletlerin kinci bakışlarına bel bağlamak istemiyor. Mitralyöz takırtılarına sırtını dönmeye, ıssız sahillerde düşüncelere dalmaya ve okyanusu yakından görmeye karar verdi. Hayallerinin ürünü olan, iç çekişleri, duaları ve en değerli dilekleriyle kurduğu şu ülkeye gitmek *istiyor*; ağaçların sıkıntıdan patlamadığı, keçiyollarının tıpkı kuşlar gibi yer değiştirdiği, asla geri dönmeyecek olduğu değişmez toprakları kat etme kararlılığından kimsenin şüphe etmediği bir ülkeye. Yerden yedi çakıltaşı alıyor. Kendisine seslenen tek bir işaretin bulunmadığı şehre küçümseyici bakışlarla uzun süre bakıyor. Birdenbire kolunun üzerindeki baskı kalkıyor ve hem nazara gelmemek

1 Bir tür yırtıcı, dev kertenkele.

hem de yoluna çıkan şeytanı taşlamak için elindeki taşları çok uzaklara fırlatıyor.

Cip, engebeleri önceden kestirilemeyen arazide çılgınca sarsıla sarsıla ilerliyor. Biraz önceki yoldan çıkış sürücüyü uslandırmamış. Kasım Abdülcabbar kapıya yapışarak rahatsızlığına sızlanmadan katlanıyor. Aşiret köyünü terk ettiklerinden beri genç şoför hep kendi bildiğini okumakta. Mücahitlerin çoğu gibi, araba kullanmayı iş başında öğrendiğinden araca verdiği zararın hiç farkında değil. Onun gözünde, makinenin uysallığı, biraz atlarda olduğu gibi, insanın içini dışına çıkaran bir hıza bağlı olarak değerlendiriliyor. Kasım oturduğu yere yapışıp hiçbir gerekçenin sürücünün inadına son vermeyeceğinden emin bir halde, onu ciddiye almamaya çalışıyor. Savaşın boşalttığı aşiret köyünü, sayıları kabul edilebilir sınırların çok üstüne çıkan dulları ve yetimleri, mevsimlerin sertliğinin kırıp geçirdiği sürüleri, oyalanmanın gerekli olmadığına karar verdiği virane köyü düşünüyor. Kendisine kalsaydı, oraya bir daha ayak basmazdı. Ama annesi öldü. Geçen gün gömdüler onu. Cenaze törenine çok geç kaldığından mezarının önünde saygı duruşunda bulunabildi yalnızca. Birkaç dakikalık sessizlik ve bir fatiha yeterli oldu. Sonra babasının yelek cebine bir tomar para sıkıştırıp sürücüden kendisini Kâbil'e geri götürmesini istedi.

— Yarına kadar kalabilirdik, dedi şoför, sanki onun düşüncelerini okur gibi.

— Neden?

— Dinlenmek için tabii, iki lokma atıştıramadık bile.

— Yapacak hiçbir şey yoktu orada.

— Ailenin yanındaydın.

— Ne olacak?

— Eh, bilmem ki. Senin yerinde olsaydım, biraz kalırdım. Kaç haftadır köye gitmedin? Aylardır, belki de yıllardır.

— Köyde kendimi iyi hissetmiyorum.

Sürücü, pek inanmadan boyun eğiyor. Göz ucuyla incelediği yolcusunun tutumunu, annesini yeni kaybetmiş biri için tuhaf buluyor. Bir virajı hızla döndükten sonra tekrar konuyu açıyor:

— Kuzenlerinden biri annenin bir ermiş olduğunu söyledi.

— İyi bir kadındı.

— Özleyecek misin onu?

— Mümkündür ama nasıl bilmiyorum. Sağır dilsizdi. Doğruyu söylemek gerekirse ondan geriye çok az hatıra kalacak aklımda. Üstelik, çok gençken ayrılmıştım ondan. On iki yaşında, bir tas pirinç uğruna bir sınırdan ötekine koşturup duruyordum. Baba ocağına döndüğüm nadirdi. Üç ramazanda bir. Yani merhumeyi gerektiği kadar tanıyamadım. Benim için, beni dünyaya getiren kadındı o. Nokta, satırbaşı. On dört çocuğunun altıncısı ve en az ilginç olanıydım. Asık suratlı, yanına varılmaz, bağırmaktan çok dayak atmaya yatkın biri olarak evde fazla sayıda insan olduğunu ve yeterince hırs bulunmadığını düşünüyordum. Öte yandan, merhumenin ağzından tek söz çıkmazdı. Bizim ihtiyar, emirlerini tartışmadığı için onunla evlendiğini söylemekten hoşlanırdı. Bu onu kahkahalarla güldürürdü. Dalgacının tekiydi babam. Eli sıkı biriydi ama ne mızmız ne de kötü bir insandı. Öyle olması için bir sebep yoktu. Nadir karıkoca kavgaları sessizlik içinde cereyan eder ve tepesini attırmaktan çok, eğlendirirdi onu...

Hatıralar, uzaklara dalmış gözlerinde harelenmelere yol açıyor. Dudaklarını öne doğru uzatmış bir halde susuyor.

Üzgün değil; daha çok düş kırıklığı yaşıyor gibi, sanki hatıralarından rahatsızlık duyuyor. Uzun bir sessizliğin ardından boğazını temizliyor ve elinden geldiğince sol yanına dönerek ekliyor:

— Belki de annem bir ermişti. Sonuçta, neden olmasın ki? Ne işitiyor ne de bayağı sözler sarf ediyordu.

— Tam bir ermiş desene.

— O kadar da değil yine de. Sakin, sorunsuz, kin tutmayan biriydi. Benim gözümde, hiç değişmeyen bir gülümseyişti; memnun olduğu zaman genişleyen, canım sıktıklarında azalan bir gülümseme. Evden çok genç yaşta ayrıldıysam, kesinlikle bu yüzden. Onunla birlikteyken, duvara konuşuyormuşum gibi gelirdi bana.

Sürücü tükürmek için başını dışarı çıkarıyor. Tükürüğü tozun içinde dönüp durduktan sonra gelip sakalına yapışıyor. Elinin tersiyle sakalını silip tuhaf bir biçimde neşeyle şöyle diyor:

— Ben annemi tanımadım. Beni dünyaya getirirken ölmüş. On dört yaşındaymış. Babam iki adım ötede sürüyü otlatıyormuş. Buluğa daha yeni ermişmiş. Çocukça davranışlar içindeymiş. Annem inlemeye başladığında korkuya kapılmamış. Komşuları çağırmak yerine işin içinden tek başına çıkmaya çalışmış. Tıpkı bir yetişkin gibi. Durum hemen kötüye gitmiş. Ama o inat ediyormuş. Ve işte. Nasıl hayatta kaldığımı bilmiyor; daha da kötüsü, annemin neden elinde kaldığını anlamıyor. Bunca yıldan ve dört evlilikten sonra hâlâ kafasını kurcalıyor bu... Annem ruhunu teslim etmeden önce çok acı çekmiş. Onu tanımadım, yine de o hep yanı başımda. Şuna emin ol ki bazen nefesini yüzümde hissediyorum. Bir yıldan kısa bir sürede üçüncü evliliğim bu.

— Annenin yüzünden mi?

— Hayır, ilk iki karım dik kafalıydı. Hareketli değillerdi ve çok soru sorarlardı.

Kasım arada bir ilişki kuramıyor. Başını arkalığa dayayıp gözlerini tavan lambasına dikiyor. Bir virajı dönünce Kâbil çıkıyor karşılarına! Hazin bir güldürü misali, yıkık dökük caddelerinin ortasına sıkışmış, geride payına düşeni bekleyen yırtıcı bir hayvanı çağrıştıran uğursuz Pül-i Şarki Hapishanesi'yle, Kâbil!.. Kasım'ın gözleri tuhaf bir ışıkla parlıyor. Zavallı insanları idam sehpasma çıkarmak için hiçbir fırsatı kaçırmamasının nedeni, mollaların dikkatini kendi üzerine çekmek istemesi. Mükemmel bir mücahitti. Milis olarak ünü övgüye değer. Günün birinde, sebatı ve bağlılığı sayesinde, karar merciinde bulunanlar bu kalenin, yani ülkenin en önemli cezaevinin müdürü sıfatını verecekler kendisine. Böylece ileri gelenler seviyesine yükselebilecek, ilişkiler kurup ticarete atılabilecek. O zaman da askerlik sonrası huzurun tadını çıkaracak sadece.

— Şu anda cennette olmalı, öyle değil mi?

— Kim, diyerek, yerinden sıçrıyor Kasım.

— Annen.

Kasım, aklı başında gibi görünmeyen sürücünün yüzünü inceliyor. Sürücü ise tekerlek izlerinin oluşturduğu bir ağın ortasında özensizce direksiyon kırarken ona gülümsüyor. O sırada, şehir virajın arkasında kalıyor ve Pül-i Şarki Kalesi, bir taşocağının ardında görünmez oluyor.

Daha aşağıda, çok daha aşağıda, vadinin, aldatıcı serap sularında boğulduğu yerde, bir deve kafilesi yamacı tırmanmakta. Daha da aşağıda, bir mezarlığın göbeğinde ayakta dikilen Muhsin Ramat, ışıldayan koca bir cipin yol aldığı dağı

seyrediyor. Her sabah buraya gelip tırmanmaya cesaret edemese de suskun tepeleri hayran hayran seyreder. Züneyra bunaltıcı bir sessizliğe büründüğünden beri, onunla bir arada olmaya katlanamıyor. Evden çıkar çıkmaz hemen eski mezarlığa gidiyor, çığırtkanların ve işgüzar milislerin kaynadığı pazaryerinden uzakta, saatlerce tek başına kalıyor. Yine de inzivaya çekilmenin kendisine pek bir şey kazandırmayacağını biliyor. Terk edilmişlik duygusunun dışında elde edeceği bir şey olmadığı gibi, umudu da yok. Etrafı çepeçevre çorak topraklarla sarılı. Sanki sırf taşlık arazi ve cehennem sıcakları arasında sıkışmış insanların şaşkınlığım vurgulamak için bu çoraklık. Yer yer görünmeye tenezzül eden nadir yeşillik şeritleri hiçbir yayılma vaat etmiyor; kavrulmuş otlar en ufak ürpertide dağılıp un ufak oluyor. Susuz kalmış dev ejderhalar gibi uzanan ırmaklar, sıcaklık tanrılarına taşlaşmış midelerinden başka sunacak bir şeyleri olmaksızın, kurumuş yataklarında can çekişiyor. Bu gülünç mezarların, bu suskun dağların ortasında ne işi var?

Koca cip, ardında büyük bir toz bulutu bırakarak mezarlığa giriyor. Kasım, ölüler arasında dolaşan bitkin genç adama bir göz atıyor. Sabah, doğduğu köye giderken şöyle bir gördüğü adam bu. Kısa bir an onu süzerek ıssız bir mezarlıkta ve yakıcı güneşin altında tüm gün boyunca onu tutan şeyin ne olabileceğini soruyor kendine.

Sürücü gevşiyor ve şehrin ilk sokaklarından geçerken ayağını gaz pedalından çekiyor. Ağaçların gölgesinde toplanmış ihtiyar gruplarını ve çocuk sürülerini görmek onu neşelendiriyor. Yuvasına döndüğü için memnun.

— Gezinti de gezintiydi hani, diye söyleniyor kalabalığın içinde bir tanıdığına eliyle selam verirken. Saatlerce tümsek-

lerde omurgamızın canına okundu ve her türlü pisliği yuttuk.

— Sızlanmayı bırak, diye homurdanıyor Kasım.

— Motoru susturduğum zaman bırakırım, daha önce değil, diye inat ediyor şoför yüzünü komik bir ifadeyle buruşturarak. Ne yapıyoruz şimdi? Seni evine mi bırakayım?

— Hemen değil. Kafamı boşaltmaya ihtiyacım var. Madem zoraki sıkıntınla kafamı şişirmekten vazgeçmiyorsun, gidip Korsan'ın orada şiş yesek, ne dersin? Ben davet ediyorum.

— Söylemedi deme, dört kişilik yerim ben.

— Gözümü korkutamazsın.

— Çok iyisin patron. Senin sayende, kusana kadar tıkınacağım.

Korsan'ın lokantası harap bir bahçenin köşesinde, bir otobüs durağının karşısında. Izgaradan yükselen dumanlar, küçük alandan geçen arabaların yarattığı esintilerle kapışıyor. Gardiyan Atik'in de içlerinde bulunduğu birkaç müşteri, sorgun dalından yapılma tavanın altına iç içe yerleştirilmiş derme çatma masalarda oturuyor; hepsi de güneşe ve sinek sürülerine karşı kayıtsız, ızgara kokusunun tahrik ettiği aç veletleri kovmak için tepki gösteriyorlar sadece. Karnı dizlerine ve sakalı göbeğine sarkan Korsan, bir yelpazeyle korları körüklüyor. Öteki eliyle de et parçalarını ateşin üzerinde döndürüyor ve etin tam kıvamında piştiğini görünce yalanıyor. Önünde duran cip dikkatini dağıtmıyor. Cızırdayan pirzolalarından gözlerini ayırmaksızın çevresini saran tozu uzaklaştırmak için kullanıyor yelpazesini. Kasım çürümüş bir sıraya oturarak dört parmağını gösteriyor ona; Korsan siparişi aldığını kafasını sallayarak belirtiyor ve törensi işini özenle sürdürüyor.

Atik saatine bakıyor. Sabırsızlığı belli oluyor ama onu asıl

huzursuz eden Kasım Abdülcabbar'ın gelişi. Evi iki adım ötedeyken, kendisini bir lokantada görünce ne düşünecek? Boynunu omuzlarının içine çekip garsonun biri kendisine paket kâğıdına sarılı koca bir sandviç getirene kadar elinin ardına gizleniyor. Atik sandviçi plastik bir torbaya sokuyor, masaya para bırakıp üstünü beklemeden kapıya yöneliyor. Tam paçasını kurtardığını düşünürken Kasım'ın eli onu durduruyor:

— Benden mi kaçıyorsun Atik?

Gardiyan şaşırmış gibi yapıyor.

— Döndün ha?

— Neden böyle gizlice sıvışıyorsun? Bana bozulduğun bir şeyler mi var?

— Ne demek istediğini anlamıyorum.

Kasım hayal kırıklığı içinde başını sallıyor:

— Sana ne diyeceğim biliyor musun Atik? Bu yaptığın doğru değil. Hayır, lütfen hırçınlaşma. Buna gerek yok, seni temin ederim. Sana vaaz verecek değilim. Sadece, şu son zamanlarda seni çok değişmiş görüyorum ve bu hoşuma gitmiyor. Aslmda beni ilgilendirmez ama kayıtsız kalamıyorum. Arada keyifli, çoğunlukla sıkıntılarla dolu uzun yıllar geçirdiğimiz içindir birlikte belki de. Beni ilgilendirmeyen işe karışmak istemem, yine de kaygılarının içine iyice gömülürsen sonunda hiç kurtulamayacağını söylemekte bir sakınca görmüyorum.

— Telaşlanacak bir şey yok. Can sıkıntısından huzurum kaçıyor ara sıra, hepsi bu.

Kasım ona inanmadığı gibi bunu gizlemeye de kalkışmıyor. Atik'e doğru eğiliyor:

— Paraya mı ihtiyacın var?

— Parayı ne yapacağımı bilmiyorum ki.

Milis, düşünmek için alnını kaşıyor. Şunu öneriyor:

— Neden akşam Hacı Pehlivan'a gelmiyorsun? Sadece dostlar olacak. Çay içip gevezelik ediyoruz, birliklerden ve çatışmalardan konuşuyor, eski felaketlere gülüp geçiyoruz. Hoşuna gidecek, söz veriyorum. Arkadaşlar arasında iyice gevşeyeceğiz. Eğer planların varsa sana yardımcı bulmak için birlikte tartışır, ânında işe el koyarız. Bir işi hale yola sokmak hiç de güç değil. Biraz hayal gücü, bir parça motivasyon ve her şey şıp diye rayına oturur. Eğer paran yoksa sana borç veririz, sen de sonra ödersin.

— Parayla ilgisi yok, diye açıklıyor Atik bıkkınlıkla. Gözümü kamaştırmayan bir parıltı, para.

— Gördüğüm kadarıyla seni aydınlatmıyor da.

— Karanlık rahatsız etmiyor beni.

— İşte bunu kanıtlamak lazım. Bence, insan kendini biraz daralmış hissettiğinde ara sıra bir dostuyla buluşması utanılacak bir şey değil, yalnızca bunu söylemek istedim sana.

— Seni başıma saran Mirza Şah mı?

— Görüyor musun? Tamamen yanılıyorsun. Takdir ettiğim bir meslektaşıma el uzatmak için Mirza Şah'a ihtiyacım yok.

Atik çantasını inceliyor, ensesindeki kemikler iyice belirginleşmiş durumda. Ayağının ucuyla bir taşı topraktan çıkarıp tozun içinde bir delik açmaya koyuluyor.

— Gidebilir miyim, diye soruyor gergin bir sesle.

— Tabii ki, ne soru ama!

Atik bir baş işaretiyle teşekkür edip yola koyuluyor.

— Celalabad'da ulemadan biri vardı, diye anlatmaya başlıyor Kasım hemen, adımlarını ona uydurarak. Her şeye bir

cevabı vardı. Hiçbir kitabi bilgi gözünden kaçmazdı. Sahih hadisleri, Doğu'dan Batı'nın en ücra köşesine varıncaya kadar, İslam tarihine damgasını vuran önemli olayları ezbere bilirdi. Olağanüstü bir adamdı. Günümüze kadar yaşamış olsaydı, sanıyorum hayatı bir ipin ucunda son bulur ya da boynu vurulurdu, bilgisi genel kavrayışın öyle üstündeydi. Bir gün ders verdiği sırada, biri gelip kulağına bir şeyler fısıldadı. Ünlü âlimin bir anda beti benzi attı. Tespihi elinden kayıp düştü. Tek kelime etmeden ayağa kalktı ve odayı terk etti. Bir daha da onu gören olmadı.

Atik bir kaşını kaldırıyor:

— Kulağına ne söylemiş olabilirler, diye soruyor tetikte bekleyerek.

— Hikâye bu konuda tek kelime etmiyor.

— Peki bu kıssadan çıkarılacak hisse ne?

— Hayat ve insanlar üzerine her şeyi bilmeye imkân yok; insan kendisi hakkında gerçek anlamda ne biliyor ki? Atik, dostum, hayatı kendin için karmaşık hale getirme. Yarının sana neler getireceğini asla bilemezsin. Kafanı yanlış fikirlerle, içinden çıkılmaz sorgulamalarla, gereksiz akıl yürütmelerle doldurmaktan vazgeç. Her şeye cevap bulmak, ertesi günün gizlediği şeyden korumaz seni. Âlim çok şey biliyordu ama işin özünden habersizdi. Yaşamak her şeyden önce gökyüzünün varlığını başının üzerinde kabul etmeye hazır olmak demektir. Eğer hayatın yalnızca bir sınama olduğundan yola çıkarsan, onun acıları ve sürprizleriyle yüz yüze gelmeye hazırlıklısındır. Eğer sana veremeyeceklerini ondan beklemekte inat edersen, hiçbir şey anlamadığının kanıtıdır bu. Olayları kendi akışına bırak, her şeyi dram haline getirip sorun etme; dümen senin değil, feleğin elinde. Dün

annemi kaybettim. Bugün mezarına gidip saygımı sundum ona. Şimdi bir şeyler atıştırmak üzere Korsan'ın yerindeyim. Bu akşam, arkadaşların nabzını yoklamak için Hacı Pehlivan'a uğramayı düşünüyorum. Bu arada bir felaket yaşandıysa, dünyanın sonu değil bu. İki tren ayrı ayrı, kendi yollarında giderken bir garda göz göze gelmek kadar beter bir sevda yoktur.

Atik, kafası hâlâ eğik bir halde duruyor. Bir an düşünüyor, sonra çenesini kaldırarak soruyor:

— Kendimi iyi hissetmediğim bu kadar mı belli oluyor?

— Eğer fikrimi soracak olursan, gün gibi ortada.

Atik başını sallayıp uzaklaşıyor.

Kasım, arkasından üzüntüyle bakıyor, sonra sarığının altından kafasını kaşıyarak lokantaya, şoförünün yanına gitmek üzere geri dönüyor.

Hayat acımasız bir çöküşten başka bir şey değil, diye düşünüyor Müserret. İnsan kendini sakınsa da kendini salıverse de değişen bir şey yok. Doğumun esası bir sona adanmış olmak; kural bu. Eğer beden başına buyruk olabilseydi, insanlar bin yıl yaşardı. Ama istemek yetmiyor her zaman ve ihtiyarların ileri görüşlülüğü dizlerinin daha fazla tutmasını sağlayamaz. İnsanlarm esas trajedisi, sofuca tövbeler edip de kendilerini tutamamalarından kaynaklanıyor. Üstelik bahtsızlıklannın asıl nedeni de bizzat bu tövbeler. Dünya ölümlülerin iflası, gelip geçiciliklerinin korkunç kanıtı değil mi? Müserret gerçeklerden kaçmamaya karar verdi. Yüzünü örtmek bir işe yaramıyor. Kendisini kemiren hastalıkla mücadele edip direnmekten vazgeçmedi hiç. Mademki kader, her şey denendiğinde geriye kalandan ibaret, kendini onun ellerine

bırakma zamanı artık. Tek üzüldüğü, düşlerin ehlileştirilebileceği bir yaşta pes etmek zorunda kalması. Kırk beş yaşında, önünde daha incelikli, daha dengeli bir hayat uzanır; düşler daha gerçeğe yakın, coşkular daha sakin ve beden, arzunun pençeleri onu gevşekliğinden çekip çıkardığında, tazelik bakımından yitirdiğini yoğunluk olarak telafi edip seçici ürpertilere bırakır kendini. Kırklı yaşlar bir akıl çağı, hayatın meydan okumalarıyla baş edebilmek için önemli bir koz bu. İnanç fazlasıyla güçlü olduğundan, varılacak son konusunda bir an bile kuşkuya düşülmez. Müserret kuşku duymuyor. Ama kendi inancının bir sonuca varmayacağını biliyor. Mucize olmayacak. Acı olan da bu. Yine de aşırıya kaçan bir acı değil; yararsız, neredeyse gülünç, her durumda kâfirce. Elbette kendini güzelleştirmeyi, kirpiklerine rimel sürmeyi, Atik'in gözlerindeki hiçbir şeyi kaçırmamak için gözlerini kocaman açmayı isterdi. Artık kendisi için bu mümkün değil. Kırk beş yaşında, bunu kabul etmekte zorluk çekiyor insan. Heyhat! Zorluk çekmek pek bir şey sağlamıyor. Çizikler içindeki küçük aynada gördüğü aksi kuşkuya yer bırakmıyor; dualarından daha hızlı bir biçimde bozulmakta. Yanakları kırış kırış, dudakları göçmüş bir kurukafadan ibaret suratı. Bakışları şimdiden mezar ötesinin ölgün ışığına sahip, donuk, buz gibi; sanki gözbebeklerine birer cam parçası oturtulmuş. Ya elleri, aman Allahım! İncecik ve soluk bir deriyle kaplı, kâğıt gibi buruşuk, kemikli elleri, dokunduğu şeyleri tanımakta zorlanıyor. Bu sabah, saçlarını taradıktan sonra taraktan bir avuç saç çıkardı. Kısacık sürede nasıl bu kadar çok saç dökülebiliyordu? Saçları bir tahta parçasına doladı ve duvardaki bir çatlağa soktu, sonra başı ellerinin arasında yere serilip kaldı, bir damla gözyaşının akıp onu kendisine

getirmesini bekledi. Hiçbir şeyin akmadığını görünce emekleyerek hasırına doğru süründü. Hasırın üzerindeki örtüde bir Hint fakiri gibi, bir saat boyunca duvara karşı oturdu. Eğer gücü tükenmeseydi tüm gün boyunca iç avluya sırtını dönüp oturmayı sürdürebilirdi; inadı iflahını kestiğinden yere uzandı ve uzun bir inilti koyuvererek ağzı açık bir biçimde sızdı kaldı.

Onu yere yığılmış halde bulan Atik'in aklına hemen en kötüsü geldi. Ne tuhaftır ki torbası elinden düşmedi ve nefesinin düzeni bozulmadı. Bir kaşı diğerinden yukarıda, kapının girişinde dikilip kaldı ve ses çıkarmamaya çalıştı. Uzun dakikalar boyunca, tavana dönük eli, kıvrılmış parmakları, açık ağzı ve kaskatı göğsüyle bedeni gözleyerek bir hayat belirtisi yakalamaya uğraştı. Müserret'te en ufak bir kıpırtı olmadı. Gerçekten de ölmüş gibiydi. Atik torbasını bir sehpanın üzerine koydu, sonra yutkunarak karısının hareketsiz bedenine yaklaştı. Tedbiri elden bırakmayarak diz çöktü; nabzını kontrol etmek için soluk bileğine doğru eğildiği sırada, bir iç çekiş kendisini geriye atmasına yol açtı. Âdemelması öfkeyle oynadı. Basit bir titremeden şüphelenerek kulak kabarttı, kulağını hiçbir işaret vermeyen yüze doğru yaklaştırdı. Hafif bir nefes yeniden yanağını yaladı. Öfkesini bastırmak için dudaklarını sıktı, doğrularak gözleri kapalı, yumrukları sıkılı halde duvara kadar gerileyip oturdu. Çenesi kasılmış, kolları öfkeyle karnının üzerinde kavuşmuştu; ayaklarının dibinde serilmiş yatan bedene dikti gözlerini, bakışlarıyla bir yerinden nüfuz etmeye çalışıyordu bu bedene sanki.

10

Muhsin Ramat artık dayanamıyor. Genellikle mezarlıkta geçirdiği bitmez tükenmez günler, kafasındaki karışıklığı daha da belirginleştirmekten başka bir işe yaramıyor. Mezarların arasında dolaşıp durması boşuna, düşüncelerini bir düzene sokmayı bir türlü beceremiyor. Olaylar baş döndürücü bir hızla yanından geçip gidiyor; belirtilerini artık göremiyor. Kafasını toplamasına yardımcı olmak şöyle dursun, yalnızlığı onu kırılganlaştırıp rahatsızlığını artırıyor. Zaman zaman bir demir çubuk kapıp etrafında ne varsa kırıp dökmek için duyduğu çılgınca arzu tüm benliğini kaplıyor; tuhaftır ki başını iki elinin arasına aldığında, öfkesi dayanılmaz bir hıçkıra hıçkıra ağlama ihtiyacına dönüşüyor ve dişlerini sıkıp gözlerini iyice yumarak bitkinliğine terk ediyor kendisini.

Delirdiğini hissediyor.

Kâbil'in sokağında geçen şu ağız kavgasından beri geceyi gündüzden ayıramaz oldu. Geriye dönüşü olmayan bir şey bu lanetli gezintiyi cezalandırdı. Keşke karısını dinlemiş olsaydı. Bakışları karanlık çağların kötülüğünü taşıyan sinirli, kaba insanlarla dolu, düşkünler yurdu görünümündeki bir şehirde âşıkların gezintiye çıkmasının mümkün olduğunu nasıl düşünebildi? Kırbacı resmi bir dil haline getirecek kadar hiçe sayılan bir milletin gündelik hayatına damgasını vuran zulmü nasıl gözden kaçırabildi? Kendisini hayallere

kaptırmamalıydı. Bu sefer, Züneyra olayın üzerine bir sünger çekmeyi reddediyor. Muhsin'e kızıyor ve ne onu görmeye ne de sesini duymaya katlanabiliyor. "Allah aşkına," diye yalvardı ona Muhsin, "ilişkimizi içinden çıkılmaz hale getirme." Züneyra, kafesli peçesinin ardından ters ters, küçümseyici gözlerle baktı ona. Göğsü bir öfke dalgasıyla kabardı. Bundan böyle onun kendisi için temsil ettiği şeyden dolayı ne kadar acı çektiğini, sokakları arenaya, günleri yıkıma çeviren sarıklı Taliban milislerinden onu nasıl da farklı göremediğini, bir erkeğin yakınlığının kendisini nasıl da tiksindirip bunalttığını Muhsin'e anlatmak için en sert, en kinci kelimeleri seçmeye çalıştı. Hıncını ve acısını dile getirecek, yeterince yaralayıcı kelimeler bulamayınca bir odaya kapandı ve çılgınlar gibi sövüp saymaya koyuldu. Karısının sağır edici bağırtıları karşısında dehşete kapılan Muhsin, hemen evi terk etti. Hem de koşarak. Yer yarılıp içine girse ona bile razıydı. Korkunçtu. Züneyra'nın çığlıkları tüm mahalleye yayılıyor, komşuları ayağa kaldırıyor, zincirlerinden boşanmış yırtıcı bir kuş sürüsü gibi onun izini sürüyordu. Muhsin'in başı dönmeye başlamıştı. Sanki dünyanın sonuydu bu.

Züneyra artık Muhsin'e direnmesi ve her pes ettiğinde yeniden doğrulması için yardımcı olan, o yılgınlık göstermeyen ve uyanık kadın değil. Çadorundan kurtulmamaya karar veren kadın, hiç çıkacak gibi görünmediği iğrenç bir dünyaya gömüldü kasten. Sabahtan akşama kadar evde kapalı kalıyor, uyumak için bile çıkarmadığı rezil peçesine inatla sarınıyor. "Yüzün elimde kalan son güneş," diye ona itirafta bulundu Muhsin. "Onu benden esirgeme..." "Geceye direnecek güneş yoktur," diye karşılık verdi Züneyra, peçesini anlamlı bir şekilde düzelterek. Geçen günkü üzücü olaydan beri onu

çıkarmıyor. Peçe onun kalesi ve kopuşu, bayrağı ve inancı terk edişi haline geldi. Muhsin için, kendisi ve Züneyra arasında yükselen gerçek bir duvar bu, onları birbirinden koparma tehdidi taşıyan acı verici ayrılığın simgesi. Züneyra, onun bakışlarına kendisini kapatarak Muhsin'in dünyasından kurtuluyor ve bu dünyayı tamamıyla inkâr ediyor. Bu abartılı tavır onun dengesini bozuyor. Muhsin anlamaya çalıştı; anlayacak bir şey yoktu. Züneyra abarttığının farkında mı? Ne olursa olsun, gülünç bir çabayla, abartılarının sorumluluğunu üstlenir gibi görünüyor. Muhsin kendisine yaklaşmaya çalıştığında onu uzakta tutmak için kollarım öne uzatarak geriye gidiyor. Muhsin üstüne düşmüyor. Ellerini kaldırarak vazgeçtiğini belirten bir işaret yapıyor ve ölümcül bir ağırlığın altında beli bükülmüş bir halde sokağa çıkıyor.

On gün!

Aralarındaki anlaşmazlık on gündür duvarlarını sağlamlaştırmakta.

Zalim ve ödlekçe bir hezeyan, tam bir rahatsızlık içinde geçen on gün.

"Bu böyle süremez," diyor Muhsin kendi kendine, her eve dönüşünde. Bunu kime söylüyor? Züneyra bir parça olsun geri adım atmıyor, çarşafını azıcık bile sıyırmıyor. Kocasının kederi onu üzmüyor, daha beter öfkesini artırıyor. Onun ne dayak yemiş köpek bakışlarına ne de tekdüze sesine katlanabiliyor artık. Avluda ayak seslerini duyar duymaz elindeki işi bırakıp yan odaya geçiyor. Muhsin öfkesini bastırmak için çenesini kasıyor, sonra el çırparak gerisin geriye dönüyor.

Bu akşam da aynı şekilde karşılanmakta. İç avlunun kapısını iter itmez Züneyra'nın salondan geçtiğini ve bir hayal kadar hızlı bir biçimde oda perdesinin gerisinde kaybol-

duğunu görüyor. Bir süreliğine tüm varlığı sarsılıyor; kapıyı ardından çarparak gitmek diye bir şey söz konusu olamaz artık. Zamansız gidişleri pek bir işine yaramadı. Tam tersine, karısıyla arasındaki uçurumun daha da açılmasına yol açtı. Sorunun kökenine inmek gerek artık, diye düşünüyor. Eline çabuk ve önceden kestirilmesi mümkün olmayan Züneyra yüzünden bu andan korkuyor ama giderek daha da bozulan bir durumu uzatması imkânsız.

Derin derin nefes alıyor ve odaya, karısının yanına gidiyor.

Züneyra dimdik bir vaziyette ot bir şiltenin üzerinde oturuyor. Bacaklarının üzerinde zıplamaya hazır bir yay gibi gerilmiş olduğu hissediliyor. Muhsin onu hiç böyle görmedi. Suskunluğu fırtınalar yüklü. Bu şekilde sustuğu zaman, Züneyra ele geçirilmesi imkânsız hale geliyor, bu da her yaklaşımı şüpheli, belki de tehlikeli kılıyor. Muhsin korkuyor. Hem de çok korkuyor. Geleceğinin pamuk ipliğine bağlı olduğunu bilen bir bomba imhacısı sanki. Züneyra hep zor bir insan oldu. Boyun eğmekten nefret eden ve nadiren bağışlayan, hassas biri o. Kaşlarını çatar çatmaz Muhsin'in soğukkanlılığını kaybederek ondan korkması bu yüzden belki. Çok önemli bir an bu. Muhsin'in ödü kopsa da başka seçeneği yok. Bir işaret, kendisine biraz güven kazandıracak ufacık bir işaret kolluyor. Ama yok. Züneyra kımıldamıyor bile. Heykelsi duruşunun gerisinde, Muhsin, bir yanardağ gibi patlamayı sessiz sedasız bekleyen öfkenin, derinlerde fokurdadığını hissediyor. Peçe yüzünü kapatsa da, Züneyra'nın kendisini kinle süzdüğüne emin Muhsin.

— Bana tam olarak ne sebeple kızgınsın, diye bağırıyor, tükenmiş bir halde. Şu sersem Taliban'a ağzının payını veremediğim için mi? Ona karşı ne yapabilirdim ki? Kanun-

ları koyan onlar. Hareket eden her şeyin yaşam ve ölüm hakkını ellerinde tutuyorlar. Onların davranışlarının beni ilgilendirmediğini mi sanıyorsun? Bir yük hayvanını bile çileden çıkarabilirler. Hele bu milis köpeğinin senin tozdaki ayak izlerini öpmeyi bile hak etmeyeceğini düşündüğümde. Dışa vurmayı beceremediğim gurur tepkilerini yok eden alçaklığın tamamen farkındayım ama ölülerimizin huzuru adına söyle bana, ne yapabilirdim Züneyra?

Heyecan ve çaresizlik içinde, onun önünde diz çöküp elini tutmaya çalışıyor. Züneyra kendisini geriye atarak kefeninin içinde büzülüyor.

— Gülünç bu, diye homurdanıyor Muhsin. Tamamen gülünç. Bir vebalıymışım gibi davranıyorsun bana... Bana sırtını dönme Züneyra. Tüm dünya bana surat asıyormuş gibi geliyor. Senden başka kimsem yok. Bak, ellerim nasıl da sana yalvarıyor, sensiz nasıl da tamamen mahvolmuşum. Beni bu dünyada bir şeylere bağlayan tek bağsın sen.

Gözleri yaşlarla doluyor. Bu yaşların nasıl olup da dikkatini boşa çıkarıp Züneyra'nın karşısında yanaklarından süzülebildiğini anlamıyor... Erkeklerin ağladığını görmekten tiksinen Züneyra'nın karşısında.

— Kendimi çok kötü hissediyorum, diye af diliyor. Aniden düşüncelerimden korkuya kapıldım. Kendimi toparlamam lazım Züneyra. Davranışın bir karabasan gibi. Ne günlerimi ne de gecelerimi nasıl geçireceğimi biliyorum. Sen benim tek yaşama sebebimsin, tabii bu ülkede yaşamanın hâlâ bir anlamı varsa.

Yeniden Züneyra'nın bileğini tutmaya çalışıyor.

Züneyra bir çığlık atıp güçlükle soluyarak doğruluyor.

— Sana yüz kere söyledim bana dokunmamanı.

— Bu maval da neyin nesi? Ben senin kocanım...

— Kanıtla öyleyse.

— Saçmalık bu. Nereye varmak istiyorsun sen?

Züneyra duvardan ayrılıp Muhsin'in karşısına dikiliyor ve neredeyse burun buruna geliyorlar. Öyle büyük bir öfke içinde ki peçesi, dizginleyemediği nefesiyle sarsılıp duruyor.

— Artık seni görmek istemiyorum Muhsin Ramat!

Bir bomba patlasa Muhsin böylesine sarsılmazdı. Karısının sözleri karşısında allak bullak oluyor. İnanamadan, bir süre işittiklerini anlamaya çalışıyor. Âdemelması boğazında deli gibi çırpınıyor. Ellerini birbirine vurarak topuklarının üzerinde dönüyor. İkisinin nefesi olağanüstü bir uğultu çıkararak birbirlerine kafa tutuyor odanın içinde. Aniden, Muhsin kaba bir hırıltı çıkararak pencerenin kanadına bir yumruk indiriyor, yumruğun şiddetinden bileği çatırdıyor.

Acıyla yüzü kasılıyor, tekrar karısının karşısına dikilerek onu tehdit ediyor:

— Benimle bu tonda konuşmanı yasaklıyorum Züneyra. Buna hakkın yok. Beni duyuyor musun, diye bağırıyor karısının boğazına yapışıp onu sarsarak. Sana kesinlikle yasaklıyorum bunu.

Züneyra soğukkanlılığını kaybetmeden, boynunu sıkan parmakları çözüyor.

— *Artık seni görmek istemiyorum* Muhsin Ramat, diyor kelimeleri vurgulayıp kesik kesik konuşarak.

Paniğe kapılan Muhsin, kabalığının izlerini yok etmek istercesine nemli ellerini böğrüne siliyor, etrafına bakınıyor, sonra durumun çığrından çıktığını fark ederek şakaklarını avuçlarının içine alıyor ve sakinleşmeye çalışıyor.

— Tamam, diyerek teslim oluyor. Sanıyorum bu akşam

çok erken geldim. Geldiğim yere döneceğim, istersen geceyi dışarıda geçirebilirim. Uzlaşmak için mutlaka bir şans vermek lazım... Züneyra, seni seviyorum, işte, daha mantıklı kelimeler bulamıyorum. Bana söylemiş olduğun şey duyduğum en acımasız açıklama kesinlikle. Senin ağzından çıkınca büyük bir küfür etkisi yapıyor. Şimdi, seni yalnız bırakmamın nasıl da bir zorunluluk olduğunu kavrıyorum. Yarın ya da iki gün sonra geri geleceğim. O zamana kadar nasıl dayanacağımı bilmiyorum ama başaracağım, ilişkimizi kurtarmak için her şeye razıyım. Sen de aynı şekilde davranmaya çalış. Seni seviyorum. Ne olursa olsun, bunu bilmen önemli benim için. Çok önemli bu. Bundan daha önemli bir şey yok.

Züneyra yumuşamıyor. Dudakları peçenin altında tehlikeli bir biçimde kımıldıyor. Muhsin elini onun ağzının üstüne koyuyor:

— Tek kelime etme. Bugünlük yeterince şey söyledin. Bırak da kötü bir günümüzde olduğumuzu, yarın her şeyin eskisi gibi olacağını umut edeyim.

Züneyra kocasının elinden kurtulmak için geriliyor.

— Sanıyorum iyi anlamadın, diyor. *Artık seni görmek istemiyorum* Muhsin. Bunlar boşuna söylenmiş sözler değil, önümüzdeki günlerde değişecekleri de yok. Hayatımdan çıkacak, bir daha da bu eve gelmeyeceksin. Yoksa, ben giderim.

— Neden ama, diye isyan ediyor Muhsin, öfkeli bir hareketle gömleğini yırtıp hastalıklı bir beyazlığa sahip cılız göğsünü ortaya çıkararak. Üzerime çullanan kaderi hak etmek için nerede büyük bir hata yaptığımı söyle bana.

— Bitti Muhsin... Oysa çok basit: Aramızda, hiçbir şey yolunda gitmiyor. Bundan böyle senden bütün istediğim sonsuza kadar çekip gitmen.

Muhsin, hayır anlamında kafasını sallıyor.

— Doğru değil bu. Kabul etmiyorum.

— Üzgünüm.

Züneyra oradan ayrılmaya hazırlanıyor. Muhsin onu kolundan tutup zorla kendisine doğru çekiyor.

— Hâlâ senin kocanım Züneyra Ramat! Bunu sana hatırlatmayı gerekli görmedim ama madem ısrar ediyorsun, bu zahmete katlanacağım. Burada emirleri ben veririm. Geleneklerimizde bir kadının kocasını boşaması diye bir şey yok. Bu hiç görülmemiş. Ve ben de izin vermeyeceğim. On gündür, kendiliğinden ayılmanı umut ederek kendimi tutuyorum. Belli ki ayılmaya hiç niyetin yok ve benim de burama geldi.

Züneyra bir silkinişle ondan kurtuluyor.

Muhsin onu yakalayıp bileğini büküyor ve kendisine bakmaya zorluyor.

— Önce bu boktan çadoru çıkarmakla işe başlayacaksın.

— Söz konusu bile olamaz. Bu ülkedeki şeriat bunu gerektirdiğine göre...

— Çıkaracaksın, hem de hemen.

— Önce Taliban'dan izin iste. Hadi durma, niyetini dök ortaya. Git onlara ve kanunlarını geri çekmelerini iste, ben de hiç vakit kaybetmeden peçemi çıkaracağıma söz veriyorum. Allah'ın sesini açıkça duyana kadar onların kulağını çekmek yerine neden burada durmuş beni hırpalıyorsun ha, sert erkek? Madem benim kocamsın, git de karına el kaldırma cesaretini gösteren o sefil piçi bul ve elini kes. Demek yüzümü, sana kalan son güneşi görmek istiyorsun, öyle mi? Önce bana günün doğduğunu, yüz karası gecenin uzak bir anıdan kaynaklanan kötü bir rüya olduğunu kanıtla.

Muhsin, Züneyra'nın peçesini buruşturup sıyırmaya uğraşıyor. Züneyra ona engel olmak için eğilip bükülüyor. Çetin bir mücadeleye girişiyorlar. Solumaların yerini inlemeler ve beddualar alıyor. Art arda inen çıldırmış pençelerin verdiği acıya rağmen, Züneyra çadoruna yapışıyor. Kocası kendisini bırakmak bilmediğinden omzunu, kolunu, göğsünü ısırıyor ama bir türlü yıldıramıyor onu. Umutsuzluğun doruğunda, vahşice yüzünü tırmalıyor. Afallayan Muhsin, elmacıkkemiğinin üzerinde bir yarık oluşturan tırmığın etkisiyle geriliyor. Gözlerine hücum eden ağrıyla körleşiyor; burun delikleri öfkeyle titriyor. Kudurgan eli yıldırım hızıyla havada bir yay çizerek karısının yanağına iniyor. Züneyra olduğu yere yığılıyor.

Davranışmdan dehşete kapılan Muhsin elini inceliyor. Nasıl cesaret edebildi? Karısına tek bir fiske vurduğunu hatırlamıyor şimdiye kadar. Onu azarlayabileceğini ya da ne sebeple olursa olsun ona çıkışabileceğini düşünmedi hiç. Tanımazcasına eline bakıyor. "Neler oluyor bize?" diye geveliyor. Tamamıyla altüst olmuş bir halde, bir yaprak gibi titreyerek karısının önünde çömeliyor.

— Affet beni. İstemeden...

Züneyra onu itiyor, doğrulmayı başarıp sendeleyerek salona yollanıyor.

Muhsin, yalvararak onu izliyor.

— Kaba bir hödükten başka bir şey değilsin; dışarıda şişinip duran şu kudurgan delilerden farkın yok.

— Affet beni.

— İstesem de affedemem.

Muhsin onun kolunu tutuyor. Züneyra olduğu gibi geriye dönüyor, kalan tüm gücünü toplayarak onu duvara doğru

savuruyor. Muhsin'in ayağı bir sürahiye takılıyor ve sırtüstü yuvarlanıyor. Kafası duvardaki bir çıkıntıya çarpıp ardından şiddetle yere vuruyor.

Aklı başına gelen Züneyra kocasının kımıldamadığını fark ediyor. Boynu tuhaf bir biçimde bükülmüş, gözleri ve ağzı alabildiğine açık, yerde serilmiş yatmakta. Solgun yüzünde garip bir sükûnet var, bu sükûneti bozan tek şey burun deliklerinin birinden sızan kan.

— Aman Allahım, diye haykırıyor Züneyra.

11

— Kasım Abdülcabbar bugün görev yerinden ayrılmamanı istiyor, diyor milis. Yeni biri getirilecek çünkü.

Tutukevinin girişinde bir taburede oturmakta olan Atik, gözlerini anlatılmaz bir taşkınlık içinde şehirden ayrılan askerlerle dolu kamyonlardan ayırmadan omuz silkiyor. Sürücülerin bağırtıları ve klakson sesleri bir buz kırma gemisi gibi kalabalığı yararken konvoyun yol açtığı gürültü patırtıyla neşelenen çocuklar çığlıklar atarak dört bir yanda koşuşuyorlar. Haber bu sabah geldi: Komutan Mesut'un birlikleri tuzağa düşürüldü ve Kâbil onların işini bitirmek için takviye yolluyor.

Artlarında bir toz fırtınası bırakarak mahalleden hızla geçen askeri araçlara milis de bakıyor. Yara izleri yüzünden siyahımtırak bir renk alan eli, içgüdüsel olarak silahının mekanizma kolunu sıkıyor. Yan tarafa tükürüp homurdanıyor:

— Bu sefer sıkı bir çatışma olacak. Belli ki çok adam kaybedildi ama şu Mesut döneği fare gibi kapana kısıldı. Rezil Penşir'ini bir daha göremeyecek.

Atik, ayağının dibinde duran bir çay bardağını alıp ağzına götürüyor. Güneş yüzünden tek gözünü kapatarak dikkatle milisin yüzüne bakıyor ve ardından da söyleniyor:

— Umarım senin Kasım'ın beni bütün gün ağaç etmez burada. Görülecek bir sürü işim var benim.

— Bana saat belirtmedi. Senin yerinde olsam buradan

kımıldamazdım. Nasıl biri olduğunu bilirsin.

— Nasıl biri olduğunu bilmiyorum, öğrenmeye de hiç niyetim yok.

Milis geniş ve çıkık alnını kırıştırıyor. Sıkıntılı bir havayla gardiyanı süzüyor:

— Bu sabah iyi değilsin bakıyorum.

Atik Şevket, dudakları içe göçmüş bir halde, bardağını yere bırakıyor. Milisin varlığı onu sinirlendiriyor. Mesajını ilettiğine göre neden çekip gitmediğini anlamıyor. Bir an için onu inceliyor, karmakarışık sakalı, basık burnu ve bakışları anlamsız çapaklı gözleriyle profilini itici buluyor.

— İstersen gidebilirim, diyor milis, sanki gardiyanın düşüncelerini okuyormuş gibi. İnsanları rahatsız etmeyi sevmem.

Atik iç çekişini bastırıyor ve kafasını çeviriyor. Son askeri araçlar da geçti. Birkaç dakika boyunca yıkıntıların ardından gelen motor sesleri işitiliyor, sonra veletlerin de gürültüsünün hafiflemesiyle sessizlik yoğunlaşıyor. Havada dalgalanmaya devam eden toz, hüzünlü beyaz bulutların çakılıp kaldığı gökyüzünün görünmesini engelliyor. Uzakta, dağların ardında yankının keyfince değiştirdiği patlamalar duyulur gibi oluyor. İki gündür, tek tük silah sesleri geliyor ama kimsenin umurunda değil. Kâbil'de, özellikle de pazaryeri ve çarşılarda, ticari spekülasyonların hayhuyu en kötü çarpışmaların sesini bastırabilir. Tomar tomar paralar el değiştiriyor, beklenmedik bir şekilde servetler kazanılıp kaybediliyor; insanların gözü kâr ve yatırım dışında hiçbir şey görmüyor; cephe haberleri ise sanki alışverişe canlılık kazandırmak için sessizlik içinde karşılanıyor. Atik bu duruma çıldırıyor. Acaba Nezih'in yolundan mı gitmeliyim, diye

ciddi ciddi soruyor kendine. Bu zavallı adam sonunda seçimini yaptı: Bir sabah, *pılısını pırtısını toplayıp* yok oldu; bir hafta boyunca onu arayan çocuklarına da tek kelime etmemişti. Çobanlar yaşlı adamı dağlarda gördüklerini söylediler ama kimse onları ciddiye almadı. Nezih o yaşta, çevredeki tepelerin en alçağma bile tırmanmayı beceremezdi, özellikle de böyle bir sıcakta. Yine de Atik, eski mollamn bal gibi dağlara yollandığına inanıyor; üstelik de sırf kendisine, acımasız ve alaycı gardiyana onu çabucak gömmekle hata ettiğini kanıtlayabilmek için.

Milis aniden çömelerek gardiyanın bardağını alıyor.

— Sevimli birisin, diyor. Son günlerde neyin var bilmiyorum ama önemi yok, beni kovarsan sana kızmam.

— Seni kovmuyorum, diye içini çekiyor Atik, bardağından içmesine tiksintiyle bakarak. Gitmekten söz eden sensin.

Milis kabulleniyor. Çömelmiş vaziyette duvara yaslanıp kalaşnikofunu kurcalamaya koyuluyor.

— Kaab'a ne oldu, diye soruyor Atik, uzun bir sessizliğin ardından. Yıllar var ki görmedim onu.

— Hangi Kaab? Zırhlı birliklerden olan mı?

— Bir Kaab var zaten.

Milis, kaşlarını kaldırarak gardiyana doğru dönüyor.

— Haberin olmadığına beni inandıracak değilsin ya?

— Neden haberim olmadığına?

— Kaab öldü, iki yıldan fazla oluyor, yapma!

— Öldü mü?

— Yeter Atik. Hepimiz cenazesinde bulunduk.

Gardiyan suratını buruşturuyor, şakağının birini kaşıyor, sonra kesinlikle hatırlayamadan, sıkıntısını belirten bir tavırla sakalını sallıyor.

— Nasıl olur da unuturum?

Milis, gittikçe kafası karışarak göz ucuyla ona bakıyor.

— Hatırlamıyor musun?

— Hayır.

— İlginç.

Atik bardağını alıyor ve boşalmış olduğunu görüyor. Düşünceli bir tavırla bardağı seyredip taburenin altına koyuyor.

— Nasıl öldü?

— Beni serseme çevirmeye çalışmıyorsun değil mi Atik Şevket?

— Yemin ederim ki ciddiyim.

— Bir atış talimi sırasında tankı infilak etti. Obüsü kusurlu doldurmuşlar. Güvenlik tedbirlerine uymak ve nizami uyarı ânını beklemek yerine obüsü hemen ateşledi, o da kulenin içinde patladı. Tankın parçaları yarıçapı elli metreyi bulan bir alana dağıldı.

— Kaab'ın cesedi bulundu mu?

Milis yere dipçiğiyle vurup doğruluyor, gardiyanın kendisiyle dalga geçtiğine emin.

— Sen bugün iyi değilsin. Açıkçası, hiç iyi değilsin.

Bunun üzerine yere tükürüyor ve alçak sesle küfürler ederek uzaklaşıyor.

Daha sonra akşama doğru Kasım Abdülcabbar eski püskü bir yük arabasıyla çıkageliyor. Ona eşlik eden iki kadın milis tutuklu kadını itip kakarak binaya sokuyorlar. Atik yeni tutuklusunu, koridorun sonundaki kötü kokulu küçük bir hücreye koyarak kapıyı üstünden iki kez kilitliyor. Kafası başka yerde ve hareketleri makine gibi, sanki etrafında olup bitenin farkında değil. Kasım kollarını kavuşturmuş, sessizlik içinde,

iriyarı güreşçi yapısıyla gözlerini dikmiş ona bakıyor. İki kadın milis yük arabasına geri dönünce Atik'e şöyle diyor:

— En azından yalnız kalmayacaksın.

— Ne demezsin!

— Ne yaptığını öğrenmek istemiyor musun?

— Ne işime yarar ki?

— Kocasını öldürdü.

— Karşılaşılan şeyler bunlar.

Kasım, gardiyanın giderek artan bıkkınlığını fark ediyor. Bu durum onu son derece öfkelendiriyor ama Atik'e ağzının payını verme dürtüsüne karşı koyuyor. Kafası meşgul biri gibi sakalını sıvazlıyor, başını koridorun sonuna doğru çevirerek ekliyor:

— Diğerlerinden biraz daha uzun süre kalacak.

— Neden, diye soruyor Atik sinirli sinirli.

— Cuma günü stadyumda gerçekleşecek büyük miting yüzünden. Yüksek düzey davetliler bekleniyor. Yetkililer, ortamı neşelendirmek için on kadar halk infazı gerçekleştirme kararı aldılar. Senin tutuklun da bunun bir parçası olacak. İlk önce kadılar onun hemen kurşuna dizilmesini istiyorlardı. Sonra cuma günü için hiçbir kadın programa alınmamış olduğundan cezasını beş gün tecil ettiler.

Atik inançsızca başını sallıyor.

Kasım bir elini onun omzuna koyuyor.

— Geçen akşam seni Hacı Pehlivan'da bekledik.

— Bir engelim çıktı.

— Sonraki akşamlar da bekledik.

Atik geri adım atmayı tercih ediyor. Büro olarak kullandığı kulübesine yollanıyor. Kasım bir an tereddüt etse de onunla birlikte yürüyor.

— Önerilerimi düşündün mü?

Atik'in suratında, kısa süreli ve sinirli ufak bir gülüş beliriyor.

— Bir şey düşünebilmek için önce bir kafam olması gerek.

— Kafanı kaldırmak istemeyen sensin. Her şey çok açık. Sadece olaylara karşıdan bakmak yeterli.

— Lütfen Kasım, bunu konuşmayı canım hiç istemiyor.

— Tamam, diye af diliyor Abdülcabbar, iki elini göğsünün hizasına kadar kaldırarak, söylediklerimi geri alıyorum. Ama Allah aşkına, bu uğursuz surat ifadesinden bizi bir an evvel kurtar.

12

Atik Şevket hemen idrak edemedi. Bir tür tetik sesi yankılandı içinde ve sanki bedenine buz gibi sular dökülüyormuşçasına tepeden tırnağa kazık kesti. Elinde tuttuğu tencere kayarak yere düşüyor ve içindeki pirinç köfteleri tozun üzerine saçılıyor. Üç-dört saniye kadar hayal gördüğünü sanıyor. Bir balyoz etkisi yaratan hayalet yüzünden sersemlemiş halde kulübesine kapanıp kendine gelmeye çalışıyor. Pencereden giren ışıktan rahatsız oluyor, kavga eden çocukların dışarıdan gelen bağırtıları onu sersemletiyor; kendini portatif yatağa bırakarak parmaklarını şakaklarına dayıyor, uğursuz etkileri uzaklaştırmak için şeytana defalarca lanet okuyor.

— La havle!

Aklı biraz yerine geldikten sonra tencereyi ve daha ileriye yuvarlanan kapağı almak, etrafa saçılan pirinç tanelerini toplamak için koridora geri dönüyor. Yeri temizlerken gözlerini temkinlice asma kilit geçirilmiş parmaklıklara, bir felaket habercisi gibi hücreye bakan çatı penceresine doğru kaldırıyor; bakışları tavanda azalmakta olan zayıf ışığa takılıyor, ardından zar zor cesaretini toplayarak gözlerini hücreye ve oradaki, kafesin ortasındaki olağanüstü görüntüye çeviriyor!.. Tutuklu kadın, çadorunu çıkarmış. Tayyörüyle oturmuş, dirseklerini dizlerine dayamış, ellerini çenesinin altında birleştirmiş dua ediyor. Atik şaşkına dönmüş durumda. Daha önce hiç böyle bir ihtişam görmemişti. Tutuklu, ilaheleri andırır

profili, sırtına dökülen uzun saçları ve ufukları andıran uçsuz bucaksız gözleriyle görülmemiş bir güzelliğe sahip. Bu kokuşmuş, iğrenç, uğursuz zindanın göbeğinde sökmekte olan bir şafak sanki.

Yıllar var ki Atik karısının dışında hiçbir kadının yüzünü görmedi. Hatta bunsuz yaşamayı öğrendi. Ona göre Müserret dışında, sesleri, çekicilikleri olmayan, sokaklarda zihinlere takılmadan geçen hayaletler, mavi ya da sarımtırak, genellikle renksiz, mevsimlerce gecikmiş ve erkeklerin yanından geçerken donuk bir ses çıkaran, çöküntü içindeki kırlangıç sürüleri var sadece.

Ve bir anda, bir örtü kalkıyor ve altından bir harika çıkıyor. Atik bir türlü kendine gelemiyor. Tüm, eksiksiz bir kadın; gerçek, gözle görülür, tıpkı bedeni gibi tam bir kadın yüzü orada, karşısında ha? Düşünülmesi imkânsız bir şey bu. Aklından çıkardığını sandığı böyle bir gerçekten kopalı yıllar oluyor. Daha genç olduğu, yeniyetmelikten çıktığı sıralarda, kahkahalarına, cazibelerine ve hareketlerindeki yumuşaklığa dikkat kesildiği bir-iki kuzinini uzaktan gizlice inceleme saygısızlığında bulunduğu oluyordu. Kendisinden on yaş büyük, upuzun saç örgülerinin, yürüyüşünü gizemli bir dans kadar büyüleyici kıldığı Özbek bir öğretmene âşık olmuştu hatta. Efsanelerin dokunaklı bir biçimde önyargıların ve geleneklerin kuşatmasına direndiği o özgürlük çağında, bir kızı düşlemenin cennetin bir kanadını görmeye yeteceğine inanmıştı. Kuşkusuz cennete girmek için en emin yol bu değildi ama en az insanlıkdışı olanıydı... Sonrası hiçbir şey. Doyumsuz atılganlıklar dünyası dağılıp parçalanıyor. Kuruntular yüzü gölgeliyor. Kafesli bir peçe inip kahkahaları, gülümsemeleri, bakışları, yanaklardaki gamzeyi, kırpışan kirpikleri, her şeyi örtüyor...

Ertesi gün Atik, tüm geceyi koridorda, tutuklunun karşısında oturarak geçirdiğini, gözünü bir an bile ondan ayırmadığını fark ediyor. Pek yerinde olmayan aklı ve tahriş olmuş boğazıyla kendini çok tuhaf hissediyor. Başka birinin derisi altında uyanmış gibi bir duygu içinde. Tıpkı çarpıcı bir cinlenme gibi, bir şey en özel sırlarına kadar onu ele geçirmiş, düşüncelerine sızmış, nabzında atmakta, nefesini düzenlemekte, en ufak ürpertisine hayat vermekte; kâh bükülmez ve sağlam bir kamış oluyor, kâh varlığına dolanan sürüngen bir sarmaşık. Atik, durumun içyüzünü anlamaya çalışmıyor bile. Acı çekmeksizin, baş döndürücü ve amansız bir duyguya, kendisine aptesini unutturacak kadar savunmalarını alt eden kendinden geçirici bir sarhoşluğa teslim oluyor. Bu bir büyüye benziyor ama büyü de değil. Atik, münasebetsizliğinin ciddiyetini tartıyor ve buna kulak asmıyor. En hissedilmez kalp atışlarına kulak vererek ve en kesin ihtarları duymazlıktan gelerek çok uzak, aynı zamanda da çok yakın bir yerlerde kendini koyveriyor.

— Yolunda gitmeyen ne, diye soruyor Müserret. Tadına bakmadan pilavma tam beş kere tuz ektin, bir yudum bile almadan su bardağını ağzına götürüp duruyorsun.

Atik sersemlemiş bir halde karısına bakıyor. Sözlerinin anlamını kavramışa benzemiyor. Elleri titriyor, göğsü kalkıp iniyor ve ara sıra soluğu tıkanır gibi oluyor. Tutmayan bacakları ve bomboş kafasıyla mahalleden nasıl geçtiğini hatırlamıyor; genellikle bir tanıdık tarafından seslenilmeden ya da selamlanmadan yürüyemediği sokaklarda birine rastlayıp rastlamadığı gelmiyor aklına. Tüm hayatı boyunca, geçen geceden beri içine düştüğü gibi bir durum yaşamadı hiç. Açlık duymuyor, susuzluk hissetmiyor, kendisini çevreleyen dün-

ya ona dokunamıyor bile; hem olağanüstü hem ürkütücü bir şeyler yaşamakta ama dünyanın bütün altınlarını bile verseler bu durumdan kurtulmak istemezdi; kendini *iyi* hissediyor.

— Neyin var Atik?

— Ne dedin?

— Allah'a şükür duyuyorsun. Sağır-dilsiz olduğunu sanmıştım.

— Neden söz ediyorsun sen?

— Hiçbir şeyden, diyerek vazgeçiyor Müserret.

Atik bardağı yere koyuyor, küçük bir çömlekten bir tutam tuz alıyor ve bir makine gibi yemeğine tuz serpmeye koyuluyor. Müserret gülümsemesini gizlemek için elini ağzına götürüyor. Kocasının dalgınlığı onu eğlendiriyor, aynı zamanda endişelendiriyor da; ama, diye düşünüyor, yüzünde huzurlu bir ifade var. Onu böylesine dokunaklı bir beceriksizlik içinde nadiren gördü. Sanki kukla gösterisinden dönmüş bir çocuk gibi. Gözleri içsel bir büyülenmenin etkisiyle parlıyor ve öfkesinin erişebileceği her şeyi kırıp geçirecek gibi görünmediği zaman sadece hoşnutsuzluk yayan birisi için, coşkusu pek inanılır değil.

— Ye, diyerek onu özendirmeye çalışıyor Müserret.

Atik kaskatı kesiliyor, alnı kaşlarının çevresinde kırış kırış oluyor. Ellerini oyluklarına vurarak bir sıçrayışta ayağa kalkıyor.

— Allahım, diye haykırıyor, bir çiviye asılı anahtar destesine doğru koşarak. Affedilmez biriyim.

Müserret doğrulmaya çalışıyor. Cılız kolları bükülüyor ve tekrar sedirin üstüne düşüyor. Çabasmdan ötürü gücü tükenmiş bir halde duvara yaslanıyor ve kocasının yüzünü inceliyor.

— Yine ne yaptın?

Atik kaygılı bir sesle cevap veriyor:

— Tutukluya yemek vermeyi unuttum.

Çıkıp gözden kayboluyor.

Müserret düşünceli, kalakalıyor. Kocası sarığını, yeleğini ve kırbacını unuttu giderken. Böyle bir şey asla olmaz. Geri dönüp onları almasını bekliyor. Atik dönmüyor. Müserret de tesadüfen gardiyan olan kocasının aklının başında olmadığı sonucuna varıyor.

Eskimiş bir örtünün üzerinde uyuklayan Züneyra bir sunguyu çağrıştırıyor. Çevresinde, duvar köşeleri içe dokunan lekelerle dolu hücre, kandilin ışığı altında titreşiyor. Gerçek bir derinlikten yoksun, koyu ve yapış yapış gecenin ıslıksı sesi işitiliyor. Atik parasını cebinden verdiği şişte pişmiş etler, bir peksimet ve birkaç meyvenin bulunduğu tepsiyi yere koyuyor. Çömelerek, uyandırmak için elini tutukluya uzatıyor. Parmakları yuvarlak omzun üzerinde asılı kalıyor. Güç toplaması lazım, diyor kendi kendine. Düşünceleri hareketini teşvik etmeyi başaramıyor; eli boşlukta engellenmiş bir biçimde kalakalıyor. Geri geri giderek duvara yaslanıyor, kollarını bacaklarının etrafında kavuşturuyor, çenesini dizlerinin arasına gömüyor ve gözleri kadının bedenine çakılıp kalmış bir halde kıpırdamadan duruyor; lambanın parlak beyazlığının biçimlendirdiği bedenin gölgesi, kendisine tuval vazifesi gören duvarda düşsel bir manzara oluşturuyor. Atik tutuklunun soğukkanlılığı karşısında şaşkınlık duyuyor; huzurun bir kaynak suyu gibi duru ve güzel bu yüzden daha iyi bir ifade bulabileceğine inanmıyor. Ve en ürkek esintinin bile bir uçurtma gibi kolayca havalandırabileceği yumuşak ve parlak bu siyah saçlar... Bir okşayış gibi yumuşacık oldukları

tahmin edilebilen şu saydam ve incecik huri elleri. Küçük ve yuvarlacık bu ağız. La havle, diyerek kendini topluyor Atik. Uykusundan faydalanmaya hakkım yok. Evime dönüp onu rahat bırakmalıyım. Atik böyle düşünüyor ama bir türlü harekete geçemiyor. Kollarını sardığı bacakları, vicdanından daha büyük gözleriyle köşesinde çömelmiş vaziyette kalıyor.

— Çok basit, diye itiraf ediyor Atik, onu tarif edecek kelime yok.

— Bu kadar güzel ha, diye soruyor Müserret kuşkuyla.

— Güzel mi? Bu kelime çok sıradan, hatta bayağılık sınırında. Zindanımda çürüyen kadın bunun da ötesinde. Hâlâ titriyorum. Geceyi o uyurken başında geçirdim, parıltısı gözlerimi öyle kamaştırmıştı ki şafağın söktüğünü görmedim.

— Umarım seni namazından alıkoymamıştır.

Atik başını eğiyor:

— Ama öyle oldu.

— Namaz kılmayı unuttun mu yoksa?

— Evet.

Müserret kahkadan kırılıyor, kahkahaları çok geçmeden öksürükler halinde devam ediyor. Atik kaşlarını çatıyor. Karısının neden kendisiyle dalga geçtiğini ve kızmadığını anlayamıyor. Onun güldüğünü pek sık duymaz ve bu alışılmadık neşe, fakirhanelerinin alacakaranlığını yaşanabilir kılıyor neredeyse. Müserret, soluğu kesilmiş ama hoşnut bir halde gözlerini siliyor, arkasındaki yastığı düzeltip sırtını dayıyor.

— Seni eğlendiriyor muyum?..

— Hem de nasıl.

— Gülünç mü buluyorsun beni?

— Seni şaşkınlık verici buluyorum Atik. Bunca soylu kelimeyi nasıl saklayabildin benden? Yirmi yıldan fazladır

evliyiz ve içinde gizlenen şairi ancak ortaya çıkarıyorsun. Olayları birer kusmukmuşçasına kendinden uzaklaştırmakla yetinmek yerine, yüreğinle ele alabildiğini öğrendiğim için nasıl mutluyum bilemezsin. Bir altın paranın yanından görmeden geçen, ezeli suratsız Atik böyle güzel duygular duysun ha? Bu beni eğlendirmiyor, diriltiyor. Bir gecede sende böylesine duyarlılık yaratan bu kadının gidip ayaklarını öpmek istiyorum. Bir ermiş olmalı. Ya da bir peri.

— Onu ilk gördüğümde ben de aynı şeyi söyledim kendime.

— Peki neden ölüme mahkûm edilmiş?

Atik irkiliyor. Belli ki bu soruyu sormamış kendine. Kafasını sallıyor ve mırıldanıyor:

— Kınanabilecek davranışlarda bulunabileceğine inanmıyorum. Bu ona hiç uygun değil. Kuşkusuz bir hata var.

— Peki o ne anlatıyor?

— Onunla konuşmadım.

— Neden?

— Bu olmaz. Birçok tutuklu ağırladım, bazıları günlerce kaldı. Tek kelime etmedik. Sanki birbirimiz için yoktuk; birbirimizi kesinlikle bilmezden geliyorduk, onlar hücrelerinde, ben ise deliğimde. Bir ölüm cezası kararı verildiğinde gözyaşları bile bir işe yaramaz. Bu durumlarda, derin derin düşünmek için hapishaneden iyisi yoktur. Yani susulur. Özellikle de bir infazın arifesinde.

— Bugün kendimi turp gibi hissediyorum, diyor, kocasının yüzündeki renklerin dirilttiği Müserret. İstersen, ona yiyecek bir şeyler hazırlayabilirim.

— Bunu onun için yapar mıydın?

— Senin için her şeyi yaparım.

13

Tutuklu tepsiyi itiyor ve ağzını bir bez parçasıyla kibarca siliyor. Dudaklarının kenarını silme tarzı artık ortadan kalkmış bir toplumsal sınıfa ait olduğunu gösteriyor; nitelikli ve kesinlikle eğitimli biri. Atik elinin çizgilerini incelermiş gibi yaparak onu ayrıntılı bir biçimde gözlemliyor. Hareketlerinden, ifadelerinden, yeme, içme, çevresindeki eşyaları alıp geri koyma tarzlarından birini bile kaçırmak istemiyor. Ona göre, bu kadının zengin ve seçkin bir hayat sürmüş, ipekler ve mücevherlere bürünmüş, kaliteli parfümler sürünmüş ve sayısız talibin kalbini kırmış olduğuna kuşku yok; yüzü tutkulu sevdalara ışık saçmış ve gülümsemesi nice acıları yatıştırmış olmalı. Nasıl bu noktaya geldi peki? Tüm dünyanın ışıklarını bakışında ehlileştirmiş gibi görünen bu kadını hangi sefil rüzgâr attı bu zindana?

Kadın gözlerini ona doğru kaldırıyor. Atik, tarifsiz göğüs sıkışmaları içinde başını hemen çeviriyor. Tekrar ona baktığında dudaklarında gizemli, hafif bir gülümsemeyle kadının kendisini süzmekte olduğunu görüyor. Duyduğu sıkıntıyı gidermek için, hâlâ aç olup olmadığını soruyor ona. Kadın başıyla, hayır, diyor. Atik'in aklına masanın üzerinde duran meyveler geliyor ama gidip almaya cesaret edemiyor. Aslında, bir saniye bile ondan uzaklaşmak *istemiyor*. Bulunduğu yerde, parmaklıkların öte yanında, aynı zamanda kalp atışlarını hissettiği duygusuna kapıldığı kadının

çok yakınında hayatından *memnun*.

Kadının gülümsemesi silinmiyor. Bir düşünce taslağı gibi yüzünde gezinmekte. Gerçekten gülümsüyor mu, yoksa bunu uyduran Atik'in kendisi mi? Onu buraya kapattıklarından beri tek kelime etmedi. Ağırbaşlı ve sessiz, kaygı ya da acısını açığa vurmaksızın sürgün yerine çekilmiş durumda. Sanki onunla birlikte sessizce çekip gitmek için günün doğuşunu bekliyor. Satır sabrıyla dualarının üzerinde dolanıp duran uğursuz süre bitimi, tehlikeli gölgesini onun düşüncelerine kadar genişletemiyor. Büyük çilesinin içinde, ele geçirilemez gibi görünmekte kadın.

— Bu yiyecekleri size karım hazırladı, diyor Atik.

— Çok şanslısınız.

Ne ses! Atik yutkunuyor. Kadının konuyu açmasını, onu içten içe kemiren bu felaketi biraz anlatmasını bekliyor. Ama nafile.

Uzun bir sessizliğin ardından, kendi homurtusunu duyuyor Atik:

— Ölmeyi hak etmişti.

Sonra daha da inançla devam ediyor:

— Yanlışsa kellemi keserim. Şansının farkında olmayan biri asla sevgiyi hak etmez.

Şunları eklerken âdemelması boğazında oynuyor:

— Eminim ki hödüğün biriydi. Hem de en beterinden. Hödüklük içine işlemişti. Başka türlü olamaz. Eğer insan şansının farkında değilse, onu hak etmiyor demektir.

Tutuklunun omuzları kasılıyor.

Sözlerini sürdürdükçe Atik'in ses tonu yükseliyor:

— Sizi hırpalıyordu değil mi? Bir evet ya da bir hayır için, kollarını sıvayıp üstünüze çullanıyordu.

Kadın başını kaldırıyor. Gözleri mücevherleri andırmakta; hüzünlü ve aynı zamanda soylu gülümsemesi daha bir belirgin şimdi.

— Sabrınızı taşırdı, değil mi? Katlanılmaz olmuştu...

— Harika biriydi, diyor kadın sakin bir sesle. Şansının farkına varamayan benim.

Atik büyük bir taşkınlık içinde. Yerinde duramıyor. Beklenenden daha önce eve dönüyor; iç avluyu arşınlayıp dururken ikide bir gözlerini gökyüzüne kaldırarak kendi kendine konuşuyor.

Ot şiltesinin üzerinde oturan Müserret tek kelime etmeden onu inceliyor. Bu hikâye canını sıkmaya başlıyor giderek. Tutuklu kadın ona teslim edildiğinden beri Atik kendisi olmaktan çıktı.

— Ne var, diye bağırıyor Atik. Neden böyle bakıyorsun bana?

Müserret ona cevap vermenin, hatta onu yatıştırmaya çalışmanın akıllıca olmayacağına karar veriyor. Atik'in, üzerine saldırmak için tek beklediği bu sanki. Bakışı yıldırımlarla yüklü, yumruk yaptığı ellerinin eklem yerleri beyaza kesmiş.

Ağzının kenarlarında sütü andıran bir salgıyla kendisine yaklaşıyor:

— Bir şey mi dedin?

Müserret başıyla, hayır, diyor.

Atik ellerini kalçalarına koyuyor, suratı öfkeyle çarpılmış olarak avluya geri dönüyor, duvara vurup kükrüyor:

— Aptalca bir kazaydı bu. Herkesin başına gelebilir. Önceden kestirilmesi mümkün olmayan ve insanı hazırlıksız yakalayan bir durum. Kocasının ayağı bir sürahiye takıldı ve kafası ölümcül bir biçimde yere çarptı. Bu kadar basit.

Üzücü, doğru ama bu bir kaza. Zavallı kadının bunda hiç suçu yok. Kadıların yanlışlıkla bir kurbanı mahkûm ettiklerini fark etmeleri lazım. Sırf bir kazaya yol açtı diye masum birini ölüme yollamaya hakkımız yok. Bu kadın kocasını öldürmedi. Kimseyi öldürmedi o.

Müserret, ürkerek başıyla onaylıyor. Öfkesinin içinde kendisini kaybeden Atik bunu fark etmiyor bile.

— Bu konuyla ilgili Kasım'a bir çift laf etmeliyim, diyor uzun bir monoloğun sonunda. Yüksek mevkilerde tanıdıkları, güçlü dostları var. Onu dinlerler. Bir yanlış anlama yüzünden masum bir kadını cellata teslim etmek söz konusu olamaz.

— Ne anlatıyorsun sen böyle, diye çıkışıyor, Atik'in saçma sapan şeyler için evine gelip kendisini rahatsız etmesinden hoşlanmayan Kasım Abdülcabbar. Bu kudurmuş dişi köpek yargılandı ve mahkûm edildi. Üç gün sonra stadyumda, saygın konuklar önünde cezası infaz edilecek. Tören için programa alman tek kadın. Masum olsaydı bile, onun için kimsenin elinden bir şey gelmezdi. Kaldı ki suçlu.

— Masum o...

— Nereden biliyorsun?

— Bana söyledi.

— Sen de ona inandın, öyle mi?

— Neden inanmayayım?

— Çünkü sana yalan söyledi. Yalancının hası o Atik. Senin nezaketini kullanıyor. Hakkında pek bir şey bilmediğin bir katilin savunucusu durumuna düşme. Yeterince derdin var zaten.

— Kimseyi öldürmedi...

— Komşuları ona karşı şahitlik yaptılar. Tavırları kesindi.

Bu orospu, kocasına cehennem hayatı yaşatıyordu. Durmadan evden kovuyordu onu. Kadılar, üzerinde düşünmeye bile gerek duymadılar... (Atik'i omuzlarından tutup dosdoğru gözlerine bakıyor.) Atik, zavallı Atik, bir an önce kendini toplamazsan sonunda evinin yolunu bile bulamayacaksın. Unut bu cadıyı. Üç gün sonra kendisinden öncekilerin yanına gidecek ve onun yerini bir başkası dolduracak. Seni nasıl tavladı bilmiyorum ama yerinde olsaydım ona kanmamaya çalışırdım; ilgiye ihtiyacı olan sensin, o değil. Geçen gün seni uyarmıştım. Sana söylemiştim fazlaca gömülüyorsun sıkıntılarına, dikkat et, sonra hiç çıkış yolu bulamazsın, diye. Beni dinlemedin. Sonuç, bu durum seni hassaslaştırdı ve pis kokulu dişi bir köpeğin inlemesi yüreğinin parçalanmasına yetti. Bırak gebersin. Seni temin ederim layık olduğu yerde o. Altı üstü bir kadın değil mi zaten?

Atik kendinde değil. Bir fırtınaya kapılmış, tüm dünyaya sövüp saydığını fark edince ne yapacağını şaşırıyor. Hiçbir şey anlamıyor. Başka birisine dönüşmüş; kendisini aşan, boğan, hırpalayan ve onsuz kendisini sakat hissedeceği birisine. Sıcaklığın kavurucu olduğu saatlerde tir tir titremesine, bir dakika sonra da serinletici terler dökmesine ne demeli? Basit bir fiskenin üstesinden geleceği bir acı karşısında serçeparmağını bile oynatmayan biriyken, şimdi oldubittiye karşı çıkmak istediği her seferinde yüreğine dolan cesarete ne demeli? Bakışları tutuklunun gözlerine çakılıp kaldığında kendisini zıvanadan çıkaran şu taşkın dalgaya ne demeli? Bir üçüncü kişinin üzüntüsünü paylaşabileceğini asla ummamıştı. Bütün hayatı şu iddia çevresinde şekillenmişti: üzerinde durmadan bir idam mahkûmunun önünden geçmek, kararları üzerinde bir kez daha düşünmeden bir mezarlıktan

dönmek. Ve bir anda, hiçbir şeyin darağacının gölgesinden kurtaramayacağı bir tutuklunun kaderini üstlenmekte olduğunu görüyor. Atik, kalbinin birdenbire neden bir başkasınınkinin yerine çarptığını, akşamdan sabaha, hiçbir şeyin önceki gibi olmayacağına nasıl inandığını anlamıyor. Kasım Abdülcabbar'da, kadılardan ricada bulunmaya ve onların kararlarını yeniden gözden geçirmelerini sağlamaya yarayacak bir bağışlayıcılık kırıntısı bulmayı umuyordu. Kasım'ın tavrı düş kırıcı oldu. Atik, affedilmez bulduğu Kasım'dan tümden tiksindi. İkisinin arasında her şey bitti. Hiçbir vaaz, hiçbir dini lider aralarını bulamaz artık. Kasım bir hödükten başka bir şey değil. Ne bir gürzden daha fazla kalbi ne bir yılandan daha fazla merhameti var. Kendi mutsuzluğuna benziyor. O mutsuzluğun içinde geberip gidecek. Tek bir istisna olmaksızın –*hepsi*– o mutsuzluğun içinde geberecek. Kutsal canavarlıklarının ardına sinmiş kadılar. Cuma günü stadyumu doldurmaya şimdiden hazırlanan, edepsiz taşkınlıklar içindeki çığırtkan bağnazlar. Şeriatın uygulamasını sinekleri kovdukları elleriyle selamlayarak ve cellatların gülünç çabalarını kutsadıkları aynı hareketle pöstekileri süpürerek halk infazlarından büyük zevk alacak olan saygıdeğer davetliler. *Hepsi*. Buna, şenliklerin de linçler kadar tüyler ürpertici hale geldiği bu topraklarda her gün *ölmeyi* ve öldürmeyi öğreten lanetli Kâbil de dahil.

— Onu öldürmelerine izin vermeyeceğim, diye isyan ediyor eve döndüğünde.

— Neden kendini bu duruma sokuyorsun, diye çıkışıyor ona Müserret. O kadın ne ilk ne de sonuncu olacak. Bu yaptığın saçmalık. Kendine gelmelisin.

— Kendime gelmek istemiyorum.

— Gereksiz yere kendine zarar veriyorsun. Kendine bir bak. Gören delirdiğini sanır.

Atik tehditkâr bir biçimde parmağını uzatıyor:

— Beni deli yerine koymaktan seni men ederim.

— Öyleyse kendine gel, hem de hemen, diye karşı çıkıyor Müserret. Aklım kaçırmış biri gibi davranıyorsun, işin en kötü tarafı da mantıklı olman söylendiğinde daha da saldırganlaşman.

Atik Müserret'i boynundan kavrayarak duvara yapıştırıyor:

— Ötüp durmayı bırak, moruk cadaloz. Ne sesinin tınısına ne bedeninin kokusuna tahammülüm var...

Müserret'i bırakıyor.

Kocasının uyguladığı şiddet karşısında şaşıran ve sözleri yüzünden yıkılan Müserret, elleri hırpalanmış boynunda, gözleri inanmazlıkla yuvalarından uğramış bir halde yere çöküyor.

Atik sinirli bir hareket yapıyor, sarığını ve kırbacını alarak sokağa çıkıyor.

Camide büyük bir kalabalık var; dilenciler ve savaş malulleri ibadethanede yer kapmak için birbirlerine giriyorlar. Atik omzunun üzerinden tükürüyor; manzara ona o kadar itici geliyor ki namazını başka yerde kılmaya karar veriyor. Biraz uzaklaşınca müezzinin ezanından önce müminlere katılmak için acele eden Mirza Şah'la karşılaşıyor, ilgisizce önünden geçiyor. Mirza Şah duruyor, gözleriyle eski dostunu takip etmek için dönüyor ve yoluna devam etmeden önce uzun süre düşünceli bir biçimde sarığının altından ensesini kaşıyor. Atik, gözleri kısılmış, saldırgan adımlarla dosdoğru yürüyor. Sağa sola bakmaksızın kornalara ve arabacıların

haykırışlarına aldırış etmeden yollardan geçiyor. Bir kahvehanenin önünde birisi ona sesleniyor ama Atik duymuyor. Tepesinde fırtına patlasa onu bile duyacak durumda değil. Tek duyduğu şakaklarındaki zonklama, tek gördüğü ise zihnine kaygılar salan aşırı öfkesinin gelgitleri: heyecanını önemsemeyen Kasım, kederini anlayamayan Müserret, kararmakta olan hava, kendisine sırt çeviren yıkıntılar, stadyumu doldurmaya hazırlanan alıklar, anacaddelerde kasım kasım kasılan Taliban milisleri, kılıç kadar ölümcül parmaklarıyla ahaliye söylev çeken mollalar...

Hapishanenin kapısını ardından çarpınca peşini bırakmayan uğultular kesiliyor. Bir anda dipsiz bir uçurumda buluyor kendini, sessizlik bir düşüş kadar derin. Ne oluyor ona böyle? Gürültülerin, alacakaranlıktaki ışıkların, kokuların, tozun içeri girmesi için neden kapıyı tekrar açmıyor? Beli bükülmüş bir halde, soluk soluğa, bir baştan bir başa koridoru arşınlıyor. Kırbaç elinden düşüyor ama eğilip almıyor. Sakalı boynunun çukuruna gömülü, elleri arkasında, yürüyüp duruyor. Aniden hücrenin kapısına atılıp hırsla açıyor.

Gardiyanın sergilediği şiddet karşısında ürken Züneyra kollarını kendine siper ediyor.

— Çekip gidin buradan, diyor ona Atik... Birazdan hava kararacak, izinizi belli etmemek için yararlanın bundan, bu kaçıklar kentinden olabildiğince uzağa gidin. Tabana kuvvet koşun ve ne olursa olsun geri dönmeyin, yoksa Lût'un karısının kaderine maruz kalırsınız.

Züneyra gardiyanın ne yapmaya çalıştığını anlamıyor. Saatinin geldiğini sanarak örtüsünün içinde büzülüyor.

— Çekip gidin, diye ona yalvarıyor Atik... Gidin, burada durmayın. Onlara bunun benim hatam olduğunu, herhalde

zincirleri iyi kilitleyemediğimi söyleyeceğim. Ben de onlar gibi Paştun'um. Bana verip veriştirseler de zarar vermezler.

— Neler oluyor?

— Bana böyle bakmayın. Çadorunuzu alın ve çıkın...

— Nereye gideceğim peki?

— Nereye olursa, ama burada durmayın.

Züneyra başını sallıyor. Elleri, çok ötede, örtünün altında, ortaya çıkarmadığı bir şeyi aranıyor.

— Hayır, diyor. Şimdiden bir yuvayı paramparça ettim, başkalarını da heder etmeyeceğim.

— Başıma gelebilecek en kötü şey, işten kovulmak olur. Bu da umurumda bile değil. Gidin şimdi.

— Gidecek yerim yok. Yakınlarım ya öldü ya da kayıp. Bana kalan son bağ da kendi hatam yüzünden yok oldu. Ölgün bir ışıktı o, bir meşaleye dönüştürmek için biraz fazlaca üfledim ve onu söndürdüm. Artık beni tutan bir şey yok. Gitmek için acele ediyorum ama bana önerdiğiniz gibi değil.

— Sizi öldürmelerine izin vermeyeceğim.

— Hepimiz öldürüldük. Öyle uzun zaman geçti ki unuttuk bunu.

14

Günler uyuşuk bir vurdumduymazlık içinde geçiyor. Atik eksiklik ve sonsuzluk arasında bocalayıp durmakta. Saatler kıvılcımlardan hızlı yok oluyor; geceler, işkenceler kadar sonsuz geliyor. İki arada bir derede kalmış, aklını kaybedecek kadar mutsuz bir halde, sadece parampara olmak istiyor Atik. Hiçbir yere sığamıyor. Alnında acımasız çizgiler, yabani bakışlarla sokakları arşınladığı görülüyor. Hapishanede, koridora çıkmaya cesaret edemeyip odasına kapanıyor ve Kuran'ın ardına gizleniyor. Birkaç bölüm okuduktan sonra soluğu tıkanmış, perişan halde açık havaya çıkıyor ve karanlıklarda dolanan bir hayalet gibi kalabalıkların arasından geçiyor. Müserret ona nasıl yardım edeceğini bilemiyor. Kocası eve döner dönmez odaya çekiliyor ve küçük bir rahlenin başına çöküp durmamacasına ayetler okuyor. Müserret onu görmeye gittiğinde elleri kulaklarında ve titrek sesiyle, kendinden geçmesine ramak kalmış bir halde buluyor kocasını. Karşısına oturuyor ve gökyüzüne doğru fatiha okuyarak dua ediyor. Atik onun varlığını fark eder etmez Kuranı Kerim'i sertçe kapıyor ve tekrar sokağa çıkıyor. Bir süre sonra da morarmış bir yüz, tıkanmış bir solukla geri dönüyor. Azıcık kaldığı hapishaneyle içine girmeden kaçtığı odası arasında bölünmüş bir halde, neredeyse hiç yemiyor, geceleri gözünü kırpmıyor. Müserret kocasının durumu karşısında öylesine üzgün ki canına okuyan hastalığını unutuyor. Atik eve

dönmekte gecikirse korkunç düşünceler üşüşüyor zihnine. Bir his, gardiyanın aklını kaybettiğini, bir felaketle karşı karşıya olduklarını söylüyor.

Bir akşam, odada onun yanına gidiyor, aralarında hiçbir şey bulunmasın diye rahleyi önünden çekip alıyor ve kararlı bir biçimde bileklerini yakalayıp onu sarsıyor.

— Kendine gel Atik.

Atik, sersemlemiş bir halde konuşuyor:

— Kapıyı ona ardına kadar açtım ve gitmesini söyledim. Hücresinden çıkmayı reddetti.

— Çünkü senin tersine, kaderden kaçılmayacağını biliyor o. Alın yazısını kabullendi ve boyun eğiyor ona. Olaylara karşıdan bakmayı reddeden sensin.

— Kimseyi öldürmedi o, Müserret. İşlemediği bir suçun bedelini ödemesini istemiyorum.

— Ondan önce başkalarının da öldüğünü gördün.

— Her şeye alışılamadığının kanıtı bu. Kendime karşı öfke doluyum, tüm dünyaya öfke doluyum. Sırf baştan savma iş yapan kadılar öyle karar verdiler diye, ölmeyi nasıl kabullenir bir insan? Saçmalık bu. Eğer onun mücadele edecek gücü yoksa, ben pes etmeyeceğim. Öyle genç, öyle güzel... öylesine hayat dolu ki. Kapıyı ardına kadar açtığımda neden çekip gitmedi?

Müserret onun çenesini şefkatle kaldırıyor, elini karmakarışık sakallarına daldırıyor.

— Ya sen, dürüstçe –bana bak lütfen ve cevap ver– yüreğine ve vicdanına sor, onun gitmesine izin verir miydin?

Atik ürperiyor. Gözleri dayanılmaz bir acıyla parlıyor.

— Sana, kapıyı ardına kadar açtığımı söyledim.

— Duydum ama sen çekip gitmesine izin verir miydin?

— Elbette...

— Gecenin içinde uzaklaşmasını seyreder, ardından koşmazdın öyle mi? Sonsuza kadar yok olmasını, onu bir daha hiç görmemeyi kabullenir miydin?

Atik pes ediyor; sakalı karısının titrek avucuna tüm ağırlığını bırakıyor. Müserret onun yanağını okşamaya devam ediyor.

— Sanmıyorum, diyor Müserret.

— Öyleyse açıkla bana, diye inliyor Atik. Peygamber aşkına, başıma ne geldiğini söyle.

— Bir insanın başına gelebilecek en iyi şey.

Atik başını öyle şiddetle doğrultuyor ki omuzları sarsılıyor:

— Tam olarak ne, Müserret? Anlamak istiyorum.

Müserret onun yüzünü ellerinin arasına alıyor. Bakışlarında okuduğu şey onu perişan ediyor. Bedeninden bir ürperti geçiyor. Boşuna direnmeye çalışıyor; engel olmasına fırsat kalmadan iki iri gözyaşı damlası gözkapaklarında belirip yüzüne doğru yuvarlanıyor ve çenesine ulaşıyor.

— Sanıyorum ki artık yolunu buldun Atik, kocam benim. Güneş içinde doğuyor. Başına gelenler yüzünden krallar ve ermişler seni kıskanırdı. Yüreğin tekrar doğuyor. Sana anlatamam ki. Zaten böylesi daha iyi. Bu tür olaylar anlaşılmadan yaşanmalı. Çünkü bunun korkulacak bir tarafı yok.

— Ne yapmalıyım?

— Onun yanına dön. Kapıyı açmadan önce ona kalbini aç ve bırak kalbin konuşsun. Onu dinleyecek ve senin peşinden gelecektir. Elinden tut ve ikiniz birlikte ardınıza bakmadan olabildiğince uzağa gidin.

— Gitmemi isteyen sen misin Müserret?

— Seni ikna etmek için ayaklarına kapanırdım. Hayatının geri kalanı boyunca bu yüzden acı çekecek de olsa, bir insanın başına gelebilecek en iyi şeyi berbat etmeye kimsenin hakkı yoktur. Bunlar öyle az rastlanır anlardır ki kutsallığa bürünürler.

— Seni terk etmeyeceğim.

— Bundan hiç şüphem yok. Ama mesele bu değil. Bu kadının sana ihtiyacı var. Hayatı senin seçimine bağlı. Onu gördüğün andan beri gözlerin ışıldıyor. O senin içini aydınlatıyor. Senin yerinde başka biri olsa, damların üstünde avaz avaz şarkı söylüyor olurdu. Senin söylememenin nedeni Atik, bunu sana öğretmemiş olmaları. Mutlusun ama farkında değilsin. Mutluluğun içinden taşıyor ve sen buna nasıl sevineceğini bilmiyorsun. Tüm hayatın boyunca sadece başkalarını dinledin; sana savaştan, kinden ve hakaretlerden söz eden efendilerini ve dini liderlerini, üstlerini ve iblislerini. Bu nedenle kulaklarından ter sızıyor, ellerin titriyor. Bugün yüreğini dinlemekten, nihayet yüzüne gülen şansı yakalamaktan bu yüzden korkuyorsun. Başka ülkelerde olsa, şaşkınlığın tüm şehrin içini sızlatırdı. Ama Kâbil bu tür şaşkınlıklardan pek anlamaz. Çünkü kendisine sırtını döndü; ne sevinçler ne de kederler, hiçbir şey ona iyi gelmez... Atik, kocacığım, erkeğim, kutsandın sen. Yüreğinin sesini dinle. Sana kendinden söz edecek, gerçek doğruyu gösterecek tek şey o. Onun mantığı yeryüzündeki tüm mantıklardan daha güçlüdür. Güven ona, bırak sana yön versin. Özellikle de korkma. Mademki tüm erkekler içinde, bu akşam, SEVEN sensin...

Atik titremeye başlıyor.

Müserret tekrar onun yüzünü tutup yalvarıyor:

— Onun yanına dön. Hâlâ vakit var. Biraz da şansın

yardımıyla gün doğmadan dağın öbür yanında olursunuz.

— İki gün ve iki gecedir bunu düşünüyorum. Bunun iyi bir girişim olacağına emin değilim. Bizi yakalayıp taşa tutarlar. Ona boş umutlar aşılamaya hakkım yok. Öyle mutsuz ve öyle kırılgan ki. Kaçış planımı kafamda evirip çevirerek yollarda dolanıp duruyorum. Ama onu köşesinde serinkanlı bir halde gördüğüm anda tüm inançlarım tuz buz oluyor. Bunun üzerine tekrar çıkıp mahallede dolaşıyorum, peşimi bırakmayan tasarılarımla buraya dönüyorum ve gücümü topladığım anda inançlarımı yitiriyorum. Tamamen mahvolmuş haldeyim Müserret, *onu elimden almalarını* istemiyorum, anlıyor musun? Onlara en güzel yıllarımı, en çılgın düşlerimi, etimi ve ruhumu verdim...

Karısını büyük bir hayrete düşürerek hıçkırıklarla sarsılan omuzlarıyla Atik dizlerinin ardına gizleniyor.

Atik hazırlanmalı. Yarın Kasım Abdülcabbar tutukluyu alıp tanrıların ve meleklerin uğramadığı yere götürecek. Odasında üstünü değiştiriyor, sarığını sıkıca sarıyor. Kararlı hareketleri sabit bakışlarıyla çelişiyor. Odanın dibinde, yüzünün yarısı gölgede kalan Müserret onu gözlüyor. Atik yanından geçerken hiçbir şey söylemiyor, kilidi açıp sokağa çıktığını duyduğunda yerinden kımıldamıyor.

Gökte dolunay var. Uzaklar bile rahatça görülüyor. Uykusuz insan grupları evlerin eşiklerinde toplanmış; ipe sapa gelmez konuşmaları gecenin içinde uğultular yaratıyor. Duvarların ardında bir bebek viyaklıyor; incecik sesi milyonlarca yıldızın birbirine seslendiği gökyüzüne doğru yükseliyor yavaşça.

Hapishane kendi saplantılarına gömülmüş. Atik kulak kabartıyor; duyduğu tek ses, sıcaklığın canına okuduğu

kirişlerin çatırtısı. Kandili yakıyor; şekilsiz gölgesi tavana vuruyor. Ölüm koridoruna karşı portatif yatağa oturarak başını iki elinin arasına alıyor. Kısacık bir an, gidip tutuklunun nasıl olduğunu görme ihtiyacıyla kıvranıyor; kendini tutup oturmaya devam ediyor. Kalbi çatlayacakmış gibi çarpıyor. Ter, yüzünde yollar oluşturup sırtına sızıyor, Atik kımıldamıyor. Müserret'in sesi geliyor aklına: *Gerçekten yaşanmaya değer benzersiz anları yaşamaktasın... Aşk söz konusu olduğunda vahşi hayvanlar bile tanrısallaşır...* Atik gömüldüğü kederini bastırmaya uğraşıyor. Bir anda omuzları sarsılmaya başlıyor ve uzun bir inilti yere diz çökmeye zorluyor onu. Alnı tozun içinde secdeye vararak, aklından geçen tüm duaları okumaya koyuluyor.

— Atik...

Yüzü yerde, uyanıyor. Dua ederken uyuyakalmış. Ardında, pencereden şafağın ilk ışıkları yansıyor.

Çadorunun içinde bir kadın önünde durmakta.

— Ne? Milisler mi geldi yoksa?

Kadın kafesli peçesini sıyırıyor.

Müserret bu.

Atik bir sıçrayışta doğrularak etrafına bakıyor.

— İçeri nasıl girebildin?

— Kapıyı açık buldum.

— Aman Allahım! Aklım neredeydi acaba? (Sonra kendine geliyor.) Burada ne işin var? Ne istiyorsun?

— Bu gece bir mucize gerçekleşti, diyor Müserret. Benim dualarımla seninkiler birleşti ve Allah onları duydu. Sanıyorum dileklerin kabul olunacak.

— Hangi mucizeden söz ediyorsun?

— Gözlerinden akan yaşları gördüm. Şöyle düşündüm:

Bu gördüğüm gerçekse, her şey tamamen mahvolmamış demektir. Sen ve ağlamak ha? Obüs parçalarını etinden çıkardığımda bile, bir çığlık attıramamıştım sana. Uzun süredir yüreğinin taşlaştığını, hiçbir şeyin ruhunu titretemeyeceğini ya da seni düşlere sürükleyemeyeceğini düşünüyordum. Günbegün kendi gölgene dönüştüğünü, aşınarak ufalanmakta olan bir kaya kadar hayal kırıklıklarına duyarsızlaştığını gördüm. Savaş bir canavarlık ve çocukları da ona benzemek zorunda. Doğal olan bu olduğu için, sadece ölümle cilveleşmekten heyecan duyan biriyle hayatımı paylaşmayı kabul ettim. En azından böylece, başarısızlığımın kendi suçum olmadığına inanmak için bir nedenim vardı. Ama sonra bu gece, onmaz sandığım adamın, başını ellerinin arasına alıp ağladığını gördüm gözlerimle. Onda bir insanlık ışığının hâlâ var olduğunun bir kanıtı bu, dedim kendi kendime. Ben de güneş kadar engin bir hale gelmesi için bu ışığa üflemeye geldim.

— Ne diyorsun sen?

— Başarısızlığımın tamamen kendi suçum olduğunu söylüyorum. Mutsuzdum, çünkü hayatına bir anlam katamadım. Gözlerin gülümsemelerine bir içtenlik veremediyse bu benim yüzümdendi. Sana ne çocuk ne de avunacak bir şey sunabildim. Bana sahip olduğun anlarda, kolların asla bulamadıkları birini arıyorlardı. Bana baktığın zaman, hüzünlü anılara gömülüyordun. Senin gölgenin yerini alan bir gölgeden başka bir şey olmadığımı görüyor ve sırtını döndüğün her seferinde bundan utanç duyuyordum. Ben senin sevdiğin kadın değildim; seni tedavi eden, emniyete kavuşturan ve minnet duyduğun için evlendiğin hemşireydim.

— Hastalığın aklını başından almış Müserret. Eve dön şimdi.

— Senin için güzel ve arzu edilir olmaya çalıştım. Bunu başaramadığım için acı çekiyordum. Ben de etten ve kandan oluşuyorum Atik; her iç çekişin doğrudan etkiliyor beni. Kaç kere, sürüden biraz uzaklaşan ve dönmekte geciken kuzusunu arayan dişi koyun gibi elbiselerini koklarken buldum kendimi; kaç kere, kaderdeki ilahi iradeyi reddederek günah işledim. Kendi kendime neden bu senin başına geldi, neden bu benim başıma geldi, diye soruyor ama neden bu bizim başımıza geldi, diye hiç sormuyordum.

— Doğru dürüst ne istediğini söylesene.

— Bir mucizenin gerçekleşmesini. Gözlerinden yaşlar fışkırdığını gördüğümde, var olan en güzel şeyin üzerinde gökyüzünün açıldığını gördüğümü sandım. Ve kendi kendime dedim ki: Böyle bir altüst oluşa neden olabilen bir kadın ölmemeli. Sen gittikten sonra unutulmuş bir gözyaşının peşinde, durduğun yeri elimle yokladım. O gözyaşının içinde yıkanmak, bu dünyanın acılarından arınmak istiyordum. Temizlik konusunda daha ileri gittim.

— Seni anlamıyorum.

— Kendi özünde bir şaşkınlık oluşturan şeyi anlamaya çalışmak niye? Bizde gelen gidenin zararına olur. Engellenemeyen şeyi hoşgörüyle karşılamakta bir sakınca yok; felaket ve selamet bize bağlı değil. Söylemek istediğim şey basit ve üzücü ama kabullenmek gerek: Hayat nedir ve ölüm nedir? İkisi aynı değerde ve ikisi birbirini geçersiz kılıyor.

Müserret ona doğru ilerlediğinde, Atik geriye gidiyor. Müserret onun ellerini tutmaya çalışıyor, Atik ellerini sırtında kıvırıyor. Şafağın ışığı kadının yüzünü aydınlatıyor. Müserret sakinleşmiş. Yüzü hiç bu kadar güzel olmamıştı.

— Pişmanlık duyulmayan hataların ülkesinde, af ya da infaz bir düşünüp taşınmanın sonucu değil, anlık tepkilerin ifadesi. Etkili bir molla karşısında hakkım savunduğunu söylersin ona. Konuyu fazla uzatma. Ne olup bittiğini bilmesine gerek yok. Biraz sonra onu almaya geldiklerinde odana kapat onu. Ben de onun hücresine giriveririm. Bir çadorun yerini alan bir diğerinden başka bir şey olmayacak bu. Altındaki kişinin kimliğini denetleme zahmetine girmeyecektir kimse. Hiçbir güçlük çıkmadan olup bitecek, göreceksin.

— Tam bir delisin sen.

— Her halükârda, ben mahkûmum. Birkaç gün, bilemedin birkaç hafta içinde beni kemiren hastalık işimi bitirecek. Can çekişmemi boş yere uzatmak istemem.

Atik dehşet içinde. Karısını itiyor ve iki elini öne uzatarak olduğu yerde kalması için yalvarıyor.

— Bu söylediğinin bir anlamı yok.

— Çok iyi biliyorsun ki haklıyım. Bana esin veren Allah; bu kadın ölmeyecek. Sana sunamadığım her şey olacak. Bu sabah ne kadar mutlu olduğumu tahmin edemezsin. Ölüyken, canlı olduğumdan daha yararlı olacağım. Sana yalvarıyorum, talihin nihayet karşına çıkardığı bu fırsatı heder etme. Bir kez olsun beni dinle...

15

Kasım Abdülcabbar'ın cipi tutukevinin önünde gürültüyle fren yapıyor; onu çok yakından izleyen, kadın ve çocuklarla dolu küçük bir otobüs, sanki uğursuz binanın çevresinde dolaşan büyülerden korunmak istercesine yolun öbür tarafına park etmeyi tercih ediyor. Atik Şevket koridora girip duvara dayanıyor, heyecanının büyüklüğünü ele vermemek için titreyen ellerini kalçasının ardında sıkıştırıp gözlerini yere çeviriyor. Korkuyor ve üşüyor. Bağırsakları ardı arkası kesilmeyen sesler çıkararak kopacak derecede burulurken, acı veren, zaman zaman dayanılmaz hale gelen kramplar bacaklarının dermanını kesiyor. Şakaklarında boğuk zonklamalara yol açan kan basıncı, yeraltı tünellerindeki balyoz darbelerini hatırlatıyor. Çenesini kasıyor; paniğe teslim olmamak için giderek düzeni daha da bozulan nefesini tutuyor.

Kasım sokakta boğazını temizliyor. Geldiğini haber verme tarzı bu onun. Bu sabah, çıkardığı seste korkunç bir şey var. Demirin çıkardığı gürültü, sonra da insanların yere ayak bastığı işitiliyor. Güçlü bir ışığın kaydığı zeminde gölgeler hareket ediyor. İki kadın milis, doğan günün cehennemi sıcağına rağmen nemli, buz gibi ve sağlıksız bir karanlığa gömülmüş binaya dalıyorlar. Kararlı bir tarzda, tek kelime etmeden gardiyanın önünden geçerek dipteki hücreye yöneliyorlar. Ardından Kasım görünüyor. Dev gibi geniş omuzları, alacakaranlığı iyice vurgulayarak kapı aralığını kaplıyor.

Elleri kalçalarında, başını sağa sola sallıyor, abartılı bir biçimde yüzünü buruşturup tavandaki bir çatlakla ilgilenirmiş gibi gardiyana yaklaşıyor.

— Kafanı kaldır asker. Ensen tutulacak, sonra da aynada doğru dürüst bakamayacaksın kendine.

Atik fazla düşünmeden söyleneni yapıyor.

Kadın milisler, önlerinde tutukluyla geri dönüyorlar, iki adam geçmeleri için geri çekiliyor. Göz ucuyla arkadaşını kollayan Kasım, elini ağzına götürerek kısa kısa öksürüyor.

— Şimdiden bitti sayılır, dediği duyuluyor.

Ürpertiler geçiren Atik, boynunu biraz içine çekiyor.

— Benimle gelmen gerek, diye ısrar ediyor Kasım. Seninle yoluna koymamız gereken şeyler var.

— Yapamam.

— Sana engel olan ne?

Gardiyan sessiz kalmayı tercih edince Kasım etrafına bakınıyor ve odanın bir köşesine sinmiş bir siluet görür gibi oluyor.

— Odanda biri var.

Atik, göğsünün kasılarak nefesini kestiğini hissediyor.

— Karım.

— İddiaya girerim ki stadyuma gitmek istiyor.

— Doğru, öyle... kesinlikle.

— Benim karılarım ve kız kardeşlerim de istiyor. Dışarıdaki otobüsü onlara ayırmam için beni sıkıştırdılar, istedikleri bu olsun. Söyle karına, onlara katılsın. Stadyumun çıkışında onu bulursun. Sen ise benimle geleceksin. Çok önemsediğim bir projeyle ilgili fikrini almalıyım mutlaka.

Atik şaşırıyor. Çabucak düşünmeye çalışıyor ama Kasım'ın kalın sesi kafasını toplamasına fırsat vermiyor:

— Ne var? Bana surat mı asıyorsun?

— Surat astığım yok.

— Peki ne var öyleyse?

Hazırlıksız yakalanan Atik, düşüncelerini bir düzene sokabilmek için, yarı kapalı gözlerle odasına doğru yürüyor. Her şey etrafında hızla hareket ediyor, onu aşıp itip kakıyor. Başka bir seyir öngörmüştü ama umduğu gibi olmadı. Kasım'ın bakışları ona hiç bu kadar keskin ve dikkatli görünmemişti. Ter içinde kalıyor. Bir baş dönmesiyle soluğu tıkanıp dizlerinin dermanı kesiliyor. Kapı aralığında duruyor, kapıyı ardından kapayarak bir-iki saniye kadar düşünüyor. Portatif yatakta oturan kadın onun yüzünü inceliyor. Atik onun bakışlarını seçemese de kazık kesmiş hali huzursuzluğunu açığa vuruyor.

— Görüyor musun, diye geveliyor Atik. Allah bizi işitti: Özgürsün. Dışarıda bekleyen adam az önce bunu onayladı. Hakkında hiçbir suç kanıtı yok. Bugünden tezi yok evine dönebilirsin.

— Koridordan geçtiklerini gördüğüm kadınlar kim?

— Bu bir kadınlar hapishanesi: Sık sık bu koridordan gelip giderler.

— Bir tutuklu mu getirildi?

— Bu senin meselen değil artık. Dünün penceresi kapandı, yarınınkini açalım. Özgürsün, önemli olan bu.

— Gidebilir miyim şimdi?

— Elbette. Ama önce küçük bir otobüsün içinde sabırsızlıkla bekleyen diğer kadınların yanına götüreceğim seni. Ne kim olduğunu ne nereden geldiğini söylemene gerek var onlara. Bilmeleri gerekmiyor... Otobüs sizi resmi törenlerin sürdüğü stadyuma bırakacak.

— Evime gitmek istiyorum ben.

— Şşşt! Alçak sesle konuş.

— Stadyuma gitmek istemiyorum.

— Mecburi bir şey bu... Uzun sürmeyecek. Mitingin sonunda, çıkışta seni bekleyecek ve senin güvenliğini sağlayacağım.

Koridorda, Kasım, gitme vaktinin geldiğini belirtmek için boğazını temizliyor.

Züneyra ayağa kalkıyor. Atik onu otobüse götürerek cipte Kasım'ın yanında yerini alıyor. Aracın arkasında duran iki milis kadınla tutukluya bir kez olsun bakmıyor.

Mollaların, birçok hoparlörden yayılan saldırgan konuşmaları, çevredeki harabelerde yankılanıyor. Zaman zaman, stadyum alkışlar ve histerik çığlıklarla çınlıyor. İnsanlar şehrin dört bir yanından akın akın gelmeyi sürdürüyorlar. Düzeni sağlamakla görevli olanların oluşturduğu güvenlik kordonlarına rağmen, alanın çevresinde dizginsiz bir başıbozukluk baş gösteriyor. Kasım önce küçük otobüsü daha az kalabalık bir kapıya yönlendiriyor, kadınları indirtip tribünde yerlerini almaları için onları kadın milislere emanet ediyor. İçi rahat edince tekrar cipe biniyor ve silahlı Taliban milislerinin aşırı bir taşkınlık içinde koşuşturduğu çim sahaya dalıyor. Orada burada bir ipin ucunda sallanan birkaç beden, halk infazlarının başladığını gösteriyor. Tıka basa dolu sıralarda, insanlar dirsek dirseğe. Çoğu can sıkıntısını gidermek için orada bulunuyor; bunlar hiçbir tepki göstermeden, yapılan zulmü seyretmekte. Kıyametin ileri gelenlerinin sere serpe yayıldığı tribünün mümkün olduğunca en yakınında yer almayı tercih eden diğerleri, dikkat çekmek için didinip duruyorlar; abartılı, hatta marazi neşeleri ve ahenksiz

çığlıkları dini liderlere bile tiksinti veriyor. Atik yere atlıyor ve aracının önünde kıpırtısızca durarak her birinde Züneyra'yı gördüğünü sandığı kadınlara ayrılmış bölümden gözlerini ayırmıyor. Çılgınlığının en ücra köşesine çekilmiş, midesi de kafası kadar altüst bir halde, ne alkışları ne mollaların vaazlarını duyuyor. Aralarında, suratları sakallarından da sağlıksız vahşilerin bulunduğu, sıraları dolduran binlerce seyirciyi de görmüyor gibi sanki. Tutuşmuş gözbebekleriyle, dünyanın geri kalanını hiçliğe sevk ederek koruduğu kadının nerede durduğunu tahmin etmeye uğraşıyor. Alanın bir kanadında kopan gürültü patırtıyla birlikte birkaç uğursuz ötüş duyuluyor. Milisler "lanetli"nin birini, elinde bir bıçakla bir adamın beklediği kaderine doğru itekliyorlar. Gösteri süresi en fazla birkaç hareketlik zaman alıyor. Kıskıvrak bağlanmış adam dizlerinin üstüne çöktürülmüş. Bıçak, boğazını kesmeden önce parıldıyor. Sıralarda, tek tük alkışlar cellatın ustalığını kutluyor. Kanlar içindeki beden bir sedyeye fırlatılıyor; sıra bir sonrakinde! Atik, mavi bir duvar gibi üzerinde yükselen çador sıralarına dikkatini öylesine vermiş ki, kadın milislerin tutukluya yapıştığını görmüyor. Tutuklu kadın çim sahanın ortasına kadar yürüyor, sonra iki erkeğin eşliğinde kendisine ayrılan yere doğru ilerliyor. Sert bir ses, diz çökmesini buyuruyor. Kadın isteneni yapıyor ve kafesli peçesinin ardından gözlerini son kez kaldırdığında, ötede, cipin yanında, kendisine sırtını dönen Atik'i görüyor. Tüfeğin namlusunun kafasının gerisine değdiğini hissettiği an, gardiyanın arkasına dönmemesi için Allah'a yalvarıyor. Küfürüyle birlikte, yarım kalmış bir duayı da alıp götüren silah sesi gecikmiyor.

Atik törenlerin birkaç saat mi, yoksa sonsuzluk kadar mı

sürdüğünü bilmiyor. Sedyeciler cesetleri bir traktörün römorkuna yığma işini bitiriyorlar. Özellikle vurucu bir vaazla "şenlikler" sona eriyor. Büyük dua için binlerce mümin çimenliği dolduruyor hemen. Sultan havalarında bir molla, ayini yönetirken gözü dönmüş milisler geç kalanların izini sürüyor. Saygın konuklar gider gitmez oluşan vahşi kalabalıklar sel gibi çıkışlara akıyor. Görülmemiş bir kargaşa yaşanıyor; öylesine büyük bir kargaşa ki düzeni sağlamakla görevli olanlar geri çekilmek zorunda kalıyorlar. Çadorlar sıraları boşaltmaya koyulunca Atik dışarıdaki bir insan topluluğunun yanına gidiyor. Kasım orada, elleri kalçalarında, kendini gösterebildiği için memnun olduğu belli. Halk infazlarının düzgün seyrine olan katkısının dini liderlerin gözünden kaçmadığına inanıyor. Kendisini şimdiden ülkenin en büyük hapishanesinin yöneticiliğine terfi etmiş olarak görüyor.

İlk kadınlar stadyumdan çıkmaya başlıyor ve hemen kocaları tarafından karşılanıyorlar. Az çok tekdüze bir görüntü sergileyen üç-beş kişilik gruplar halinde uzaklaşıyorlar, bazılarının yanlarında çocukları da var. Etraftaki kalabalık dağıldıkça hayhuy azalıyor. Şehre doğru çıkarken toza bulanan insanlar, düzensiz bir konvoy halinde ilerleyen Taliban kamyonları tarafından darmadağın ediliyor.

Kasım, curcunanın ortasında kendi karılarını görüyor; kafasıyla bir ağacın dibinde beklemekte olan otobüsü işaret ediyor onlara.

— İstersen karını ve seni evinize bırakabilirim.

— Gerek yok, diyor Atik.

— Yolu uzatmak zoruma gitmez.

— Şehirde yapacak işlerim var.

— Peki, çok iyi. Önerilerimi düşüneceğini umarım.

— Elbette...

Kasım onu selamlayarak karılarını yakalamak için acele ediyor.

Atik kendisininkini beklemeyi sürdürüyor. Etrafındaki insan topluluğu eriyip gidiyor. Çok geçmeden yanında kala kala, kaba saba insanlardan oluşan küçük bir grup kalıyor; birkaç dakika sonra Atik, çadorların titreyişini peşi sıra sürükleyerek kendinden geçiyor. Tekrar kendine geldiğinde alanda kimsenin kalmadığını görüyor. Toz yüklü hava ve stadyumun ardına kadar açık kapısının dışında bir sessizlik hüküm sürüyor; acıklı, bir uçurum kadar derin bir sessizlik bu. Atik, inanmazlıkla, tamamen afallamış bir halde etrafına bakınıyor; sahiden de yalnız. Paniğe kapılarak stadyumun içine dalıyor. Çim saha, sıralar, tribün bomboş. Kabullenmeyi reddederek kadınların durmuş olduğu yere koşuyor. Döşeme taşlarının acıklı çıplaklığı dışında kimse yok. Çimenliğe geri dönüp çılgın gibi koşmaya koyuluyor. Zemin, adımlarının altında sarsılıyor. Issız sıralar dönmeye başlıyor, hepsi boş, boş, boş. Bir an, mide bulantısı durmaya zorluyor onu. Ama çabucak çılgın koşusunu sürdürüyor, uğultulu nefesi stadyumu, şehri, tüm ülkeyi kaplayacak gibi görünüyor. Sersemlemiş, dehşete kapılmış bir halde, kalbi ağzından fırlayacakmış gibi, çimenliğin ortasına, tam da bir kan birikintisinin pıhtılaştığı yere geri dönüyor; başı ellerinin arasında, tribünleri teker teker inatla inceliyor. Aniden, sessizliğin büyüklüğünü kavrıyor, bacakları gevşiyor ve dizlerinin üstüne düşüveriyor. Vurulmuş hayvanlara özgü çığlığı, bir devin yere serilmesi kadar korkunç bir biçimde, stadyuma yayılıyor: Züneyra!

Kurşuni mor gökyüzünde, gecenin ilk çizgileri alacakaranlığın son ışıklarını yok etmeye çalışıyor. Daha şimdiden, günün ışıkları birer birer tribün basamaklarının tepesinde kaybolurken sinsi ve yayılmacı gölgeler geceyi karşılamak için örtülerini genişletiyorlar yerde. Uzaklarda, şehrin uğultuları diniyor. Ve hayaletlere doymuş bir esintinin çıkmaya hazırlandığı stadyumda, döşeme taşları bir mezarlık sessizliği içinde gözlerden saklanmakta. Daha önce hiç yapmadığı kadar dua etmiş ve beklemiş olan Atik, nihayet başını kaldırmaya razı oluyor. Alanın acıklı sefaleti onu gerçeklere döndürüyor; bu soluk renkli duvarların ortasında yapabileceği hiçbir şey yok. Bir eliyle yerden destek alarak ayağa kalkıyor. Güçsüz bacakları bükülüyor. Bir adım, sonra iki adım atarak iyi kötü dış kapıya ulaşmayı başarıyor. Dışarıda akşam, harabelerin eteklerine siyahlıklarını yığmakta. Yakınmayı ikna edici kılmak için epeyce uykulu bir sesle konuşan dilenciler deliklerinden çıkıyorlar. Daha uzakta, tahtadan tüfekler ve kılıçlar kuşanmış veletler sabahki törenleri sürdürmekteler; viran bir bahçede arkadaşlarının birkaçını sımsıkı bağlamış, infaz etmeye hazırlanıyorlar. Canlandırmadaki gerçeğe yakınlık karşısında duygulanan ve neşelenen aylak ihtiyarlar gülümseyerek izliyor onları. Atik, ayaklarının götürdüğü yere doğru gidiyor. Bir bulutun üstünde yürür gibi hissediyor kendisini. Kurumuş ağzında, pek işitilmeyen ama aklından bir türlü çıkmayan tek bir isim var: Züneyra. Tutukevinin, ardından da Nezih'in evinin önünden geçiyor. Gece onu, yıkıntıların sıralandığı dar bir sokakta yakalıyor. Silik gölgeler sağından solundan geçmekte. Evine vardığında bacakları yeniden kendisine ihanet ediyor ve Atik avluda çöküp kalıyor. Sırtüstü uzanmış bir halde, ayı seyrediyor. Bu akşam

yusyuvarlak ay. Sanki havada asılı, gümüşle kaplanmış bir elma. Atik küçükken, ayı seyrederek uzun zaman geçirirdi. Evlerinden uzakta, bir tümseğe oturarak bunca ağır bir gökcismininin uzayda nasıl yüzdüğünü anlamaya çalışır, kendi köyündekilere benzer insanların orada da tarlaları ekip ekmediğini, keçilerini otlatıp otlatmadığını sorardı kendine. Bir keresinde, babası gelip eşlik etmişti ona. Ayın esrarını da işte o zaman anlatmıştı Atik'e. Gündüzü koruduktan sonra çabasını gecenin sırlarına saygısızlık etmeye kadar vardıran güneşten başka bir şey değil ay, demişti. Ve güneş gecede öyle dayanılmaz şeyler görmüştü ki tüm yakıcılığını kaybetmişti.

Atik uzun süre bu masala inanmıştı.

Bugün bile inanmaktan alamıyor kendisini. Güneşin tüm parlaklığını orada bırakması için gecenin öte yanında bunca kaygı verici ne var acaba?

Son gücünü de toplayarak eve giriyor. El yordamıyla ilerlerken lambayı deviriyor. Yakmıyor lambayı. En ufak bir ışığın bile gözlerini oyacağım biliyor. Duvarda gezinen parmakları, odada karısının her zaman oturduğu girintiye ulaşıyor. Ot şilteyi arıyor, kendisini şiltenin üstüne bırakarak, boğazı hıçkırıklarla kabarmış bir halde örtüyü kapıp boğulacak kadar sıkıca sarınıyor.

— Müserret, zavallı Müserret'im, ne yaptın bize böyle?

Derme çatma yatağa uzanıyor, dizlerini karnında toplayarak, kendisini iyice, iyice küçültüyor...

— Atik...

Yerinden sıçrıyor.

Odanın ortasında bir kadın ayakta durmakta. Rengârenk yansımalar yapan çadoru karanlıkta ışıldıyor. Atik şaşkın.

Heyecanla gözlerini ovuşturuyor. Kadın kaybolmuyor. Belirsiz ışıklarının içinde dalgalanarak aynı yerde duruyor.

— Temelli gittiğini, seni bir daha hiç göremeyeceğimi sandım, diye geveliyor Atik, doğrulmaya çalışarak.

— Yanıldın...

— Nereye kaybolmuştun? Seni her yerde aradım.

— Uzakta değildim... saklanıyordum.

— Az kalsın çıldıracaktım.

— Şimdi buradayım işte.

Atik, ayağa kalkmak için duvara tutunuyor. Bir yaprak gibi titremekte. Kadın kollarını açıyor.

— Gel, diyor ona.

Atik, annesine teslim edilen bir çocuk gibi kadının kollarına sığınmak için koşuyor.

— Oh Züneyra, Züneyra, sensiz ne olurdu halim?

— Böyle bir soruya gerek yok artık.

— Öyle korktum ki.

— Odayı saran karanlık yüzündendir.

— Lambayı mahsus yakmadım. Yakmayı da istemiyorum. Senin yüzün bin şamdandan daha iyi aydınlatır beni. Peçeni çıkar lütfen ve izin ver de seni seyre dalayım.

Kadın bir adım geriliyor ve çadorunun başlığını sıyırıyor. Atik kendini geriye atarken bir dehşet çığlığı koparıyor. Kadın artık Züneyra değil; Müserret o ve bir tüfek ateşi sonunda yüzünün yarısı yok olmuş.

Atik, dehşeti kovmak için elleri önde, bağırarak uyanıyor. Gözleri yuvalarından uğramış ve vücudu ter içinde; bunun bir karabasan olduğunu anlaması için belli bir sürenin geçmesi gerekiyor.

Dışarıda gün doğmakta ve dünyanın kederleri de tabii.

Şehrin mezarlığına giden, hayaletimsi bir Atik. Ne sarığı ne kırbacı var. Düşük pantolonunu, kötü takılmış bir kemer zar zor tutuyor. Gerçek anlamda yürümüyor; bulanık bakışlar, bitkin adımlarla sürünüyor. Yıpranmış pabuçlarının bağcıkları, tozun içinde sürüngenlere özgü izler bırakıyor; yırtılmış sağ ayakkabısından, kırık tırnaklı, üzerinde kan lekesi olan şekilsiz bir ayak parmağı görünmekte. Bir yerlere sürtünmüş olmalı, çünkü sağ yanı çamur içinde ve dirseğinin derisi yüzülmüş. Sanki sarhoş da gittiği yeri bilmiyor. Zaman zaman beli bükülmüş, ellerini dizlerine yaslamış bir vaziyette, kusma isteği ve soluklanma ihtiyacı arasında bocalayarak bir duvara yaslanmak için duruyor. Karmakarışık bir sakalın kapladığı acılı suratı, içi geçmiş bir ayva gibi buruşmuş; alnı çizgilerle kaplı ve gözkapakları şiş. Mutsuzluğu gün gibi ortada; iyice perişan bir halde. Önünden geçen tek tük aylak insan kaygılı gözlerle bakıyor ona; bazıları ondan sakınmak için geniş yaylar çiziyorlar; sağda solda oynayan çocuklarsa yakından gözetliyorlar onu. Atik, yarattığı ürküntünün farkında değil. Başı omuzlarına ağır geliyor, hareketleri tutarsız; dar sokakların çizdiği dolambaçları belli belirsiz görüyor. Üç gündür yemek yemedi. Oruç ve keder yüzünden cansızlaşmış bir halde. Ağzının kenarlarında tükürükler süt rengini alarak kurumuş, durmadan eline sümkürüyor. Duvardan ayrılmak ve yoluna devam etmek için büyük bir güç sarf etmesi gerekiyor. Baldırları ölgün bedeninin altında titremekte. İki sefer, bir grup Taliban milisi sarhoş olduğundan kuşkulanarak onu durdurdu; hatta bir tanesi başına vurarak hemen eve dönmesi için onu uyardı. Atik farkına bile varmadı. Salıverilir verilmez, bilinmez bir çağrıya uyar gibi tekrar mezarın yolunu tuttu.

Paçavralar içindeki kadınlardan ve suratları kir pas içindeki çocuklardan oluşan bir aile yeni bir mezarın etrafında toplanmış. Daha ötede bir katırcı, herhalde büyük bir taşın dingilinden çıkarmış olduğu arabasının tekerleğini tamir etmeye çalışıyor. Bir deri bir kemik kalmış birkaç köpek, yüzleri toprağa bulanmış, kulakları kirişte, patikaları koklamakta. Atik, ne mezar taşı ne de kitabelerinin bulunduğu çatlamış bomboş arazide kabartılar oluşturan toprak tümseklerinin ortasında sendeliyor; etrafta sadece toz ve çakıllarla kaplı, mekânın hüznüne acıklı bir görüntü katan kaygı verici bir karışıklık içinde gelişigüzel kazılmış hendekler var. Atik mezarların başında oyalanıyor, arada parmaklarıyla onlara dokunmak için çömeliyor, sonra üstlerinden atlıyor ya da ayağı takılıp kendi kendine mırıldanıyor. Bir dönemecin sonunda, Müserret'in son mekânını bulamayacağının farkına varıyor, çünkü onun nerede olduğunu bile bilmiyor. Parselin öbür yanında kurutulmuş bir parça eti dişlemekte olan bir mezarcı görerek önceki gün şehir stadyumunda halkın önünde infaz edilen kadının nerede gömülü olduğunu sormaya gidiyor. Mezarcı bir taş atımı ötedeki bir toz yığınını gösterip iştahla yemeğine devam ediyor.

Atik karısının mezarının başına çöküyor. Başını ellerinin arasına alarak öğleden sonra geç saatlere kadar öylece kalıyor. Bir tek kelime etmeden. Bir tek inilti çıkarmadan. Bir tek dua okumadan. Kafası karışan mezarcı, tuhaf ziyaretçinin ayık olup olmadığını görmeye geliyor. Havanın çok sıcak olduğunu, kendisini korumazsa zarar görebileceğini söylüyor ona. Atik kendisine yapılan uyarıyı kavramıyor. Gıkını bile çıkarmadan sabit gözlerle karısının mezarına bakmaya devam ediyor. Sonra başında bir uğultu, yarı kör bir halde

doğruluyor ve ardına bakmadan mezarlığı terk ediyor. Eli kâh bir duvarın üzerinde, kâh bir çalıda, daracık yolların götürdüğü yönde ilerliyor. O sırada bir dam odasından çıkan bir kadın hemen hemen kendine getiriyor onu. Kadının üzerinde etek kısmı delik deşik bir çador ve ayaklarında da iyice aşınmış ayakkabılar var. Atik onun yolunu kesmek için sokağın ortasında duruyor. Kadın yana çekiliyor, Atik onu kolundan yakalayıp bırakmamaya çalışıyor. Bir silkinişte adamın elinden kurtulan kadın kaçıyor... *Züneyra,* diyor ona Atik, *Züneyra...* Kadın dar sokağın sonunda duruyor, onu merakla inceliyor ve kaçıp gidiyor. Atik, bir duman kıvrımını tutmaya çalışırmışçasına ellerini uzatarak telaş içinde onu yakalamaya uğraşıyor. Başka bir sokakta, bir viranenin eşiğinde başka bir kadın görüyor. Onun geldiğini gören kadın içeri girip kapıyı ardından kapıyor. Atik geri dönüyor ve mahalle meydanına doğru kayar gibi giden sarı bir çador görüyor. Eli hâlâ ileriye uzanmış halde onu izliyor. *Züneyra, Züneyra...* Yolunun üzerindeki çocuklar, saçı sakalı birbirine karışmış, gözleri pörtlemiş, dudakları mosmor kesilmiş ve kendi deliliğinin izini sürer gibi görünen bu adamdan ürkerek kenara çekiliyorlar. Sarı çador bir evin hizasında duruyor. Atik üzerine atılarak tam bir kapının açıldığı sırada ona yetişiyor... *"Nereye kaybolmuştun? Konuştuğumuz gibi seni stadyumun çıkışında bekledim ama sen gelmedin..."* Sarı çador kendisine yapışan pençelerden kurtulmaya çalışıyor... *"Delisiniz siz. Bırakın beni yoksa bağırırım..." "Bu defa seni yalnız bırakmayacağım Züneyra. Beni bulamadığına göre, beni aramak zorunda kalmayacaksın bir daha..." "Ben Züneyra değilim. Gidin başımdan zavallı adam, yoksa kardeşlerim sizi öldürür..." "Peçeni çıkar. Yüzünü, o huri gibi güzel yüzünü görmek istiyorum..."* Çador, yan tarafından bir parça

kumaşı feda ederek ortadan kayboluyor. Sahneyi seyretmiş olan veletler, yerden çakıl taşları toplayarak yoldan geri dönene kadar deliyi taşlamaya koyuluyorlar. Bir taşın yardığı şakağından kanı kulağına doğru akarken Atik koşmaya başlıyor; önce yavaşça koşarken, meydana yaklaştıkça hızlanıyor, nefesi boğuk, burun delikleri durmadan açılıp kapanıyor ve ağzında salyaları köpürmüş. *Züneyra, Züneyra,* diye mırıldanıyor, çador peşinde, aylakları itip kakarak. Birden, çılgınlığa kapılarak kadınları kovalamaya ve –ey günah– peçelerini yüzlerinden sıyırmaya başlıyor. *Züneyra, biliyorum, oradasın. Çık gizlendiğin yerden. Korkacak hiçbir şey yok. Kimse sana zarar vermeyecek. Her şeyi ayarladım ben. Kimsenin seni rahatsız etmesine izin vermeyeceğim...* Öfkeli çığlıklar yükseliyor. Atik fark etmiyor bile. Elleri peçelere asılıyor, yakaladığı kadınları bazen yere devirerek kudurganlıkla peçelerini çekip alıyor. Bazı kadınlar kendisine direndiğinde onları yere fırlatıyor, tozun içinde sürüklüyor ve ancak aradığı kişi olmadığına ikna olduğunda bırakıyor. İlk cop darbesi ensesine isabet ediyor. Atik hiç etkilenmiyor. Doğaüstü bir kuvvetin itilimiyle kudurgan koşusunu sürdürüyor. Çok geçmeden, çığrından çıkan bir kalabalık onu engellemek üzere harekete geçiyor. Kadınlar bağrışarak dağılıyorlar; Atik aralarından birkaçını yakalamayı başarıyor, giysilerini yırtıyor, saçlarına yapışarak başlarını yukarı kaldırıyor. Copun ardından kırbaç darbeleri geliyor, sonra yumruklar ve tekmeler. "Şereflerine leke sürülmüş" erkekler delinin üstüne atılmak için karılarını çiğniyorlar... *İblis! Şeytanın dölü!..* Atik bir çığın kendisini kapıp götürdüğüne dair belli belirsiz bir his duyuyor. Üzerine binlerce tekme, sopa ve kırbaç darbesi iniyor. *Sapık! Lanet herif!* Kargaşada pestili çıkan Atik yere yığılıyor. Gözü dönmüş

güruh onu linç etmek üzere üstüne çullanıyor. Atik, gömleğinin yok olduğunu, kırıp geçiren eller tarafından paramparça edildiğini, kanın göğsüne ve kollarına doğru şakır şakır aktığını, patlayan kaşlarının kendisini kuşatan yatışmaz öfkenin büyüklüğünü ölçmesine engel olduğunu fark edecek zamanı ancak buluyor. Onu yerde tutmak için inen darbelere son bağırtılar ekleniyor... *Bunu asmak lazım; çarmıha germek lazım; diri diri yakmak lazım...* Birdenbire başı sarsılıyor ve çevresi karanlığa gömülüyor. Ardından kaygı verici, derin bir sessizlik geliyor. Gözlerini kapayan Atik, uykusunun gecenin sırları kadar nüfuz edilmez olması için atalarına yalvarıyor.

"Kimse yağmurların mucizesine, ilkbaharın büyüsüne, özellikle de güzel bir yarının şafağına inanmıyor, insanlar çıldırdı; geceyle yüzleşmek uğruna gündüze sırt çevirdiler. Evliyalar azledildi. Peygamberler öldü ve onların hayaletleri çocukların alnında çarmıha gerildi..."

Taliban yönetimi altındaki Kâbil'de, savaşların ve baskının kol gezdiği sokaklarda, sadece binalar değil yaşantılar da yıkıntıların altında kalmış: Bir zamanların refahı içinde ve modern koşullarında yaşamaya alışmış burjuva bir çift ve Taliban'ın hizmetinde ölüm servis eden bir zindancıyla biçare eşi... Dört unutulmaz karakterin karanlıktan çıkmak için aşkın aydınlığına sığınma çabası... Kadınların dar alanlara sıkıştırılmaya çalışıldığı koşullarda özgürlük için nasıl uğraştıklarının mucizevi anlatısı...

Kâbil'in Kırlangıçları, kitapları 34 dile çevrilen ödüllü yazar Yasmina Khadra'nın, Afgan toplumunun açmazlarını kaleme aldığı bir labirent.

KIRMIZIKEDİ
www.kirmizikedikitap.com
₺12
ISBN 978-605-4744-15-0
9 786054 764150